

Binnenstads- monitor

2013

De staat van de
Rotterdamse binnenstad

Binnenstadsmonitor 2013

Staat van de Rotterdamse Binnenstad

Margriet Heessels
Ludo van Dun

Onderzoek & Business Intelligence (OBI)
oktober 2013

In opdracht van Stadsontwikkeling – Bureau Binnenstad

Foto op de voorzijde: Calypso, Jan van der Ploeg

© Onderzoek & Business Intelligence (OBI)

Auteurs: Margriet Heessels en Ludo van Dun

Project: 13-A-0132

Adres: Blaak 34, 3011 TA Rotterdam
Postbus 21323, 3001 AH Rotterdam
Telefoon: (010) 267 15 00
E-mail: onderzoek@rotterdam.nl
Website: <http://www.rotterdam.nl/onderzoek>

INHOUD

Samenvatting	5
1 Inleiding	11
1.1 Aanleiding	11
1.2 Onderzoeksopzet	11
1.3 Leeswijzer	12
2 Targets programma Binnenstad	15
2.1 Inwoners in de binnenstad	15
2.2 Werkgelegenheid in de binnenstad	16
2.3 Bezoeken aan de binnenstad	17
3 Levendige Binnenstad	21
3.1 Bezoekers aan de binnenstad	21
3.2 Bezoek aan de Centrummarkt	23
3.3 Bezoek aan attracties, musea en evenementen	25
3.4 Cultuurbezoek	27
3.5 Plinten	28
3.6 Horeca en terrassen	29
3.7 Waardering architectuur	32
3.8 Studenten in Rotterdam	32
4 Gastvrije Binnenstad	35
4.1 Imago	35
4.2 Veiligheid	38
4.3 Gastvrijheid	39
5 Binnenstad om in te wonen	43
5.1 Bevolkingsontwikkeling	43
5.2 Woningvoorraad	47
5.3 Inkomensontwikkeling	50
5.4 Leefstijlen bewoners	52
5.5 Tevredenheid met buurt	53
6 Verbonden Binnenstad	57
6.1 Openbare ruimte	57
6.2 Bereikbaarheid	63
6.3 Leefbaarheid	71
7 Bedrijvige Binnenstad	75
7.1 Werkgelegenheid en bedrijfsvestigingen	75

7.2	Werkgelegenheid in het medisch en creatief cluster	79
7.3	Winkels	81

Bijlagen		83
-----------------	--	-----------

Samenvatting

In het collegewerkprogramma 2010-2014 heeft het college haar ambitie voor de binnenstad als volgt geformuleerd: "Wij willen dat meer mensen in de binnenstad gaan wonen en werken. Ook willen we dat er meer mensen de binnenstad bezoeken en er langer blijven en meer besteden. Om dit te bereiken gaan we door met het ontwikkelen van de binnenstad tot een plek waar altijd iets te doen is. Een plek waar het aangenaam is om te verblijven en te verpozen voor bewoners, bezoekers, studenten, bedrijven en investeerders".

Dit college zet door op het Binnenstadsplan 2008-2020, de binnenstad als Citylounge. Het Binnenstadsplan is sterk gericht op de ruimtelijk economische ontwikkeling van de binnenstad. Dit college heeft daar twee pijlers aan toegevoegd: levendige stad en gastvrije stad. De inzet voor de binnenstad is gebaseerd op 2 sporen:

1. Sterker inzetten op levendigheid, gastvrijheid en imago (software).
2. Doorgaan met verdichting, doorgaan met bouwen (hardware). Er zijn meer bewoners en bedrijven nodig om een levendige, economisch vitale binnenstad te creëren.

De binnenstad is van belang voor bewoners, bezoekers en bedrijven. Alle drie profiteren van de verbetering van het verblijfsklimaat in de binnenstad. Ook bedrijven geven aan dat een sfeervolle, aantrekkelijke binnenstad een belangrijke vestigingsvoorwaarde is. De extra inzet op de binnenstad moet leiden tot groei van het aantal bewoners, bezoekers en arbeidsplaatsen.

Het college heeft daarvoor een drietal targets geformuleerd. Op 1 januari 2014 telt de binnenstad ten opzichte van 1 januari 2010:

- 5% meer bewoners;
- 5% meer werknemers;
- 10% meer bezoekers aan het kernwinkelgebied.

Het Programmaplan Binnenstad 2010-2014 is de uitwerking van het Binnenstadsplan 2008-2020 en Collegewerkprogramma en is een integraal gebiedsprogramma voor de binnenstad.

De ambitie om het verblijfsklimaat te verbeteren is in het Programmaplan uitgewerkt langs vijf pijlers: Levendige Binnenstad, Gastvrije Binnenstad, Binnenstad om in te wonen, Verbonden Binnenstad en Bedrijvige Binnenstad.

Iedere programmapijler is vervolgens uitgewerkt naar concrete effecten, resultaten en inspanningen en in een zogenaamd Doelen Inspanningen Netwerk geplaatst, conform de programmamanagement theorie. Dit Doelen Inspanningen Netwerk is de basis voor de sturing op het programma binnenstad. In het jaarlijks op te stellen uitvoeringsprogramma wordt steeds per pijler benoemd welke projecten dat jaar prioriteit hebben. Iedere twee jaar wordt aan de hand van de Binnenstadsmonitor onderzocht of we op koers liggen bij het realiseren van de doelen van het Programmaplan Binnenstad 2010-2014.

Om zicht te krijgen op de ontwikkeling van de beoogde effecten (outcome) heeft Bureau Binnenstad (Stadsontwikkeling) samen met het dienstencentrum Onderzoek en Business Intelligence een Binnenstadsmonitor opgesteld. De Binnenstadsmonitor wordt iedere twee jaar opgesteld.

In bijlage A is een overzicht opgenomen van welke indicatoren per pijler onderzocht zijn. De binnenstad is opgedeeld in negen kwartieren. De gegevens in deze rapportage zijn indien

mogelijk en relevant gerapporteerd op dit buurtniveau. Voor een aantal indicatoren geldt dat gegevens alleen beschikbaar zijn op het CBS-buurtniveau en/of het niveau van deelgemeenten. Voor dit onderzoek is dan gebruik gemaakt van gegevens over Rotterdam Centrum, dit gebied is grotendeels vergelijkbaar met de binnenstad, maar zonder Kop van Zuid. Hieronder is een korte samenvatting van de Binnenstadsmonitor opgenomen.

Collegetargets 2010-2014

5% meer bewoners

Op 1 januari 2013 is het inwoneraantal met 3,8% gestegen ten opzichte van 1 januari 2010. De verwachting van OBI is dat het aantal inwoners op 1 januari 2014 ongeveer 32.650 inwoners zal tellen. Dit zou een groei van 4,7% betekenen.

5% meer werknemers

Ten opzichte van 2010 is de werkgelegenheid in de Binnenstad met 2% gestegen. In de Binnenstad zal de werkgelegenheid nog met ruim 2.300 werknemers moeten groeien om het target van 5% meer werknemers in 2014 te behalen. Er kan geen schatting per 1 januari 2014 gemaakt worden.

10% meer bezoekers aan het kernwinkelgebied

Het geschatte aantal weekbezoekers voor het winkelgebied in de binnenstad in 2010 ligt op 533.000. In 2012 ligt dit aantal op 582.000 bezoekers. Dit is een stijging van 9,4% ten opzichte van 2010. Het totale bezoekersaantal moet nog met ruim 4.000 bezoekers stijgen (naar 586.300) om het doel van 10% meer bezoekers. De resultaten van 2013 worden in november verwacht.

Pijlers

Levendige Binnenstad

"Het vergroten van de levendigheid in de binnenstad waardoor de attractiviteit toeneemt voor bewoners, bezoekers en bedrijven".

Winkelen (voor plezier) is de belangrijkste reden voor Nederlanders en Rotterdammers om naar Rotterdam of de binnenstad van Rotterdam te komen. Nederlandse stedenbezoekers geven gemiddeld € 42 uit per bezoek aan Rotterdam. In 2008 was dit nog € 47.

Bijna tweederde van de Rotterdammers heeft in het afgelopen jaar wel eens de Centrummarkt te hebben bezocht.

De Rotterdamse binnenstad heeft een groot aantal attracties waarvan de aantallen bezoeken per jaar bekend zijn. In 2012 telden deze attracties tezamen bijna 900.000 bezoekers. De binnenstad van Rotterdam herbergt ook een groot aantal musea. Jaarlijks brengen circa één miljoen mensen een bezoek aan deze musea. De binnenstad vormt vaak het decor van evenementen. In 2012 kwamen ruim 3,5 miljoen bezoekers naar de jaarlijks terugkerende evenementen in de binnenstad.

In 2011 gaat 65% van de Rotterdammers wel eens naar een film in de bioscoop of in een filmhuis, een vijfde gaat wel eens naar het toneel of naar een musical of cabaretovoorstelling. 40% van de Rotterdammers bezoekt wel eens een museum en tweederde gaat naar een festival. Het bezoek film en overige evenementen is in 2011 licht gestegen, terwijl bezoek aan toneelvoorstellingen, musicals, toneel, en festivals wat is gedaald.

Goede uitstraling van plinten zijn essentieel. Hiermee staat of valt het succes van de Citylounge. Van de plinten in de binnenstad is ongeveer vier op de tien een woning, een derde is een verkooppunt en ruim een kwart heeft een andersoortige bestemming.

In 2013 heeft de binnenstad 543 horecagelegenheden. Dat is 29% van alle horecagelegenheden van Rotterdam. De afgelopen jaren is het aantal horecagelegenheden in Rotterdam en de binnenstad licht gedaald. In juni 2013 zijn er 419 gelegenheden met een terras in de binnenstad. Dit is ongeveer een derde van alle afgegeven vergunningen in heel Rotterdam.

De groei van het aantal hotelbedden in Rotterdam in de periode 2008-2012 is 23%, terwijl de landelijke trend 11% is. Het aantal hotelovernachtingen is in deze periode ook met 23% gestegen. Bijna de helft van het aantal overnachtingen wordt gerealiseerd door buitenlandse gasten.

Gastvrije Binnenstad

“Het verbeteren van de leefbaarheid, de gastvrijheid en het imago van de stad.”

De laatste jaren vinden meer Rotterdammers dat het centrum aantrekkelijker is dan in 2011: in 2011 was 61% van de Rotterdammers het daar nog mee eens, in 2013 is dat 66%. Het oordeel over de uitgaansgelegenheden en de culturele mogelijkheden zijn de laatste jaren stabiel.

Driekwart van de Rotterdammers is het eens met de stelling dat het in de binnenstad overdag aangenaam verblijven is. Over een aangenaam verblijf in de avond zijn de Rotterdammers minder positief: 34% is het er mee eens en 39% is het er mee oneens. Meer dan de helft van de Rotterdammers is het eens met de stelling dat er in de binnenstad altijd iets te beleven is. Bijna de helft van de Rotterdammers vindt dat er in de binnenstad een gezellige sfeer hangt. 23% van de Rotterdammers vindt dat het in de binnenstad van Rotterdam steeds groener wordt.

De score op de Veiligheidsindex voor Rotterdam Centrum als geheel is de afgelopen jaren gestegen en dichterbij de score voor Rotterdam als geheel gekomen. De score ligt in Rotterdam Centrum wel beduidend lager dan in Rotterdam als geheel, maar dat hoort bij een binnenstad waarin veel beweging is. De verschillen tussen de buurten in de binnenstad zijn in de afgelopen jaren kleiner geworden.

Rotterdam staat in 2013 op de 17^e plek in het onderzoek naar de Meest Gastvrije Stad, drie plaatsen hoger dan in 2012 (in een ranking van 21 steden). De meest gastvrije stad in Nederland was in 2009 Haarlem en in de jaren erna 's-Hertogenbosch.

Binnenstad om in te wonen

“De binnenstad ontwikkelen tot een grootstedelijk woonmilieu dat meer inwoners aantrekt.”

De bevolking van de binnenstad neemt van 30.071 personen op 1 januari 2008 toe tot 32.364 op 1 januari 2013. Daarmee is de bevolking van de binnenstad flink gestegen (8%). De bevolking van Rotterdam is vanaf 2008 met 6% gestegen. Ruim een derde van deze stijging wordt verklaard door de uitbreiding van de stad in 2010 met Rozenburg.

De etnische samenstelling van de binnenstad verschilt in 2013 iets van die van Rotterdam als geheel.

De leeftijdsverdeling van de inwoners van de binnenstad is in de periode 2008-2013 vrijwel ongewijzigd gebleven. Meer dan de helft van de bewoners van de binnenstad is tussen de 20 en 44 jaar (54%). In vergelijking met Rotterdam wonen in de binnenstad beduidend minder 0 tot en met 19-jarigen en juist meer 20 tot en met 29-jarigen.

Op 1 januari 2013 woonden in de binnenstad ruim 20.500 huishoudens. Ruim 60% van deze huishoudens is een eenpersoonshuishouden.

Op 1 januari 2013 woonden 2.140 gezinnen in de binnenstad. Dit aantal is gestegen ten opzichte van 2008 (+6%), net als in Rotterdam als geheel. De stijging van het aantal gezinnen wordt verklaard door de toevoeging van Rozenburg aan Rotterdam. Rekenen we Rozenburg niet mee dan zien we in Rotterdam het aantal gezinnen licht stijgen.

Het aantal woningen in de binnenstad is van 16.587 per 1 januari 2008 toegenomen tot 18.148 per 1 januari 2013. Wanneer dit wordt vergeleken met de ontwikkeling van de Rotterdamse woningvoorraad is dit een sterkere stijging. De Rotterdamse woningvoorraad is in deze periode gestegen met 3%, terwijl de woningvoorraad in de binnenstad met 9% toenam. De bevolking in de binnenstad is in diezelfde periode met 8% toegenomen.

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in de binnenstad (€ 190.000) ligt in 2012 hoger dan in Rotterdam (€ 163.000) als geheel, maar lager dan in Nederland (€ 232.000). De ontwikkeling van de WOZ-waarde in de binnenstad en Rotterdam is de laatste jaren vrijwel stabiel, terwijl die van Nederland als geheel licht daalt.

Zowel het aantal huur- als koopwoningen in de binnenstad is in de afgelopen jaren gestegen. Het aandeel koopwoningen is vrijwel gelijk gebleven (van 27% in 2008 naar 28% in 2013). In de hele gemeente steeg het aandeel koopwoningen van 31% naar 35%.

Het gestandaardiseerd inkomen van huishoudens in Rotterdam Centrum was in 2010 € 25.200 per jaar (dit zijn de meest recente gegevens). Dit is hoger dan het Rotterdams en landelijk gemiddelde. De verschillen per buurt zijn echter groot. Het gestandaardiseerd huishoudinkomen is in Rotterdam Centrum tussen 2005 en 2008 flink gestegen. Tussen 2008 en 2010 blijft het gestandaardiseerd huishoudinkomen vrijwel gelijk. Dit beeld komt vrijwel overeen met de stedelijke en landelijke trend.

Het aandeel bewoners in de binnenstad met een uitkering is in 2013 licht gestegen ten opzichte van 2008 van 6% naar 7%.

Het streven is om meer bewoners met een centrumstedelijke leefstijl naar Rotterdam te halen. In het onderzoek van De Grote Woontest 2012 is de woonconsument in de Rotterdamse regio in kaart gebracht en ondergebracht in vier leefstijlen. Voor de binnenstad is het de ambitie dat er een groot aandeel bewoners woont met een rode of blauwe leefstijl. In Rotterdam Centrum heeft 51% van de bewoners leefstijl rood (vrijheid en flexibiliteit) en dat ligt beduidend hoger dan in Rotterdam (24%), maar lager dan in 2008 (60%). Het aandeel bewoners met blauwe (controle en ambitie) leefstijl (17% in Rotterdam Centrum) is vergelijkbaar met het stedelijk gemiddelde (19%) en is gestegen ten opzichte van 2008 (12%).

De tevredenheid van de bewoners van Rotterdam Centrum over het woonklimaat is in 2011 (83%) gestegen ten opzichte van 2008 (76%) en ligt beduidend hoger dan in heel Rotterdam (74%).

Verbonden Binnenstad

“Een aantrekkelijk en duurzaam ingerichte openbare ruimte met goede verbindingen en met een goed evenwicht tussen voetganger, fietser, openbaar vervoer en auto bevorderen de Citylounge.”

Openbare ruimte

De binnenstad als geheel wordt door de Rotterdammers gewaardeerd op een 7,0. Dat is gelijk aan 2012, maar hoger dan de jaren ervoor. Slechts 8% van de Rotterdammers geeft de binnenstad als geheel een onvoldoende. De winkelgebieden in de binnenstad en de rivierkades langs de Maas krijgen gemiddeld het hoogste rapportcijfer van de voorgelegde plekken. Het Centraal Station en omgeving krijgen gemiddeld het laagste rapportcijfer, maar het rapportcijfer stijgt sterk van een 4,9 in 2009 naar een 6,3 in 2013.

Bewoners uit de binnenstad zijn positief over het onderhoud van het straatmeubilair en over het onderhoud van groenvoorzieningen. Bewoners van de binnenstad zijn in de periode 2011-2013 duidelijk positiever over het onderhoud van straatmeubilair en de groenvoorziening dan in de periodes daarvoor. Over het onderhoud van wegen zijn automobilisten het meest tevreden, gevolgd door fietsers en voetgangers.

Bereikbaarheid

55% van de Rotterdammers komt minimaal één keer per week in de binnenstad. Dit is vergelijkbaar met 2012, maar ligt beduidend hoger dan in 2010 en 2011. Toen kwam ongeveer 40% Rotterdammers iedere week naar de binnenstad. Aan de Rotterdammers is over verschillende plekken gevraagd of ze er komen en hoe vaak. Het gebied van de Coolingsingel, Hofplein, Churchillplein wordt vaak bezocht. Bij het gebied rondom het Centraal Station komen relatief veel mensen meermalen per week, maar ook veel mensen (vrijwel) nooit.

44% van de Rotterdammers komt minstens één keer per week in de middag naar de binnenstad. Het totale wekelijkse bezoek in de ochtend en avond is vergelijkbaar (respectievelijk 31 en 27%).

Al jaren is het openbaar vervoer het meest gebruikte vervoermiddel (circa 50%) om naar de binnenstad te komen, gevolgd door de fiets en de auto (beiden ongeveer een vijfde). Het gebruik van de verschillende vervoermiddelen wisselt in de loop van de jaren niet veel.

Het aantal voertuigen op drie kordons (verkeersringen) van Rotterdam wordt al sinds 1995 geteld. Op het binnenkordon ('s-Gravendijkwal, Weena, Goudsesingel, Boompjes, Westzeedijk) werden in 2012 213.000 voertuigen op een werkdag tussen 07.00 en 19.00 uur geteld. Het aantal voertuigen op het binnenkordon is ten opzichte van 2008 met 6% gedaald. Het aantal voertuigen op de ruitkordon en op de agglomeratiekordon is in deze periode minder sterk gedaald.

Het aantal fietsers op zes telpunten in de binnenstad is de afgelopen jaren fors (21%) gestegen. Vooral op werkdagen is het aantal fietsers gegroeid.

Het aantal auto's in de binnenstad op de binnenkordon is dus gedaald en het aantal fietsers op de telpunten in de binnenstad gestegen.

Momenteel kent de binnenstad 14 publieke oplaadpunten en tien semi-publieke oplaadpunten voor elektrische auto's. Daarnaast bevinden zich in de binnenstad nog eens vijftien private oplaadpunten voor elektrische auto's. De binnenstad heeft nog vier oplaadpunten voor elektrische scooters en fietsen.

Rotterdamers zijn niet heel positief over het parkeren van de auto (gemiddeld rapportcijfer een 5,3), stallen van de fiets (6,0) en de verkeersveiligheid in de binnenstad (6,3).

Het gemiddeld aantal kortparkeerders in de parkeergarages in de binnenstad fluctueert per maand. Zo lag het aantal parkeerders in december 2012 beduidend hoger dan in augustus van dat jaar. Het totaal aantal kortparkeerders in de eerste helft van 2013 is vergelijkbaar met 2012.

Dagelijks stappen ruim 115.000 personen in en uit op de NS-stations in de binnenstad. De metrostations in de binnenstad hebben zo'n 217.000 in- en uitstappers per dag.

Leefbaarheid

Het Stadcentrum scoort tussen de 4,1 en 4,5 voor de productnormering (op een schaal van 1 tot 5) voor schoon en heel. Dit betekent dat de openbare ruimte over het algemeen bestempeld kan worden als 'opgeruimd in goede staat'.

De binnenstad wordt groener. Dat kan niet alleen door het planten van extra bomen, maar ook door groene gevels en het ontwikkelen van groene daken. De binnenstad telt in april 2013 ruim 12.000 m² aan groene daken. De groene daken bevinden zich op zestien plekken in de binnenstad.

In de Binnenstad staan ruim 8.500 bomen. Sinds 2008 zijn er ruim 800 bomen in de binnenstad bijgekomen.

Bedrijvige Binnenstad

"Realiseren van een binnenstad, die een gewilde vestigingsplek is voor ondernemers op alle niveaus (van multinational tot MKB) en vooral in de kansrijke clusters (zakelijke dienstverlening, medische sector, creatieve economie, detailhandel en vrijetijdseconomie)."

De werkgelegenheid in de binnenstad is in de periode 2008-2013 2% gestegen en bedraagt op 1 januari 2013 82.440 arbeidsplaatsen, terwijl de werkgelegenheid in Rotterdam 2% is gedaald. De werkgelegenheid krimpt het sterkst in Lijnbaankwartier/Coolsingel en het Scheepvaartkwartier, en groeit het sterkst in de gebieden Kop van Zuid en Laurenskwartier. Het aantal arbeidsplaatsen in het onderwijs neemt met 22% af, in het openbaar bestuur groeit het aantal arbeidsplaatsen het sterkst (16%). Het aantal bedrijfsvestigingen in de gezondheids- en welzijnszorg groeit met 21%.

Zowel het aantal bedrijfsvestigingen als de werkgelegenheid in het medisch cluster zijn in de periode 2009-2013 gestegen, respectievelijk met 21% en 13%. In het creatieve cluster groeit het aantal bedrijfsvestigingen met 56% en de werkgelegenheid met 11%.

Van alle winkels voor dagelijkse goederen in Rotterdam is in 2013 12% in de binnenstad gevestigd. Van de winkels voor niet dagelijkse goederen bevindt 25% zich in de binnenstad. In de binnenstad is het aandeel winkels voor niet-dagelijkse goederen (68%) dan ook groter dan in Rotterdam (56%). Het aantal winkels in de binnenstad is over de periode van 2008 tot en met 2013 vrijwel gelijk gebleven.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In juni 2011 is het Programmaplan Binnenstad 2010-2014 gepresenteerd. Het Programmaplan Binnenstad is een uitwerking en concretisering van de ambities van het college. Tevens is het een aanvulling op en een actualisering van het 'Binnenstadsplan 2008 – 2020'. Voor de uitvoering van het Binnenstadsplan wordt gewerkt volgens het principe van programmasturing. Hiertoe is er onder andere een zogenaamd Doelen – Inspanningen – Netwerk opgesteld. Om zicht te krijgen op de ontwikkeling van de beoogde effecten heeft Bureau Binnenstad (Stadsontwikkeling) het dienstencentrum Onderzoek en Business Intelligence (OBI) gevraagd een monitor op te stellen. De monitor verschijnt om de twee jaar en maakt het sturen op de binnenstadsdoelen mogelijk. In 2009 en 2011 is de monitor al in deze vorm verschenen. In 2000 en 2005 is een Binnenstadmonitor uitgebracht volgens een andere opzet. Voor u ligt in navolging van de monitor van 2009 en 2011 de Binnenstadsmonitor 2013. De opzet van deze monitor is gewijzigd conform de opzet van het Programmaplan Binnenstad.

1.2 Onderzoeksopzet

Voor het verwezenlijken van het Programmaplan Binnenstad 2010-2014 zijn vijf pijlers vastgesteld. Voor iedere pijler zijn zowel beoogde resultaten als benodigde inspanningen en beoogde effecten opgesteld. Het gaat om de volgende pijlers:

- Levendige Binnenstad
- Gastvrije Binnenstad
- Binnenstad om in te wonen
- Verbonden Binnenstad
- Bedrijvige Binnenstad

Naast de pijlers zijn in het collegeprogramma ook drie targets geformuleerd. Op 1 januari 2014 telt de Binnenstad ten opzichte van 1 januari 2010:

- 5% meer bewoners
- 5% meer werknemers
- 10% meer bezoekers aan het kernwinkelgebied

De centrale onderzoeksvraag voor deze monitor luidt derhalve:

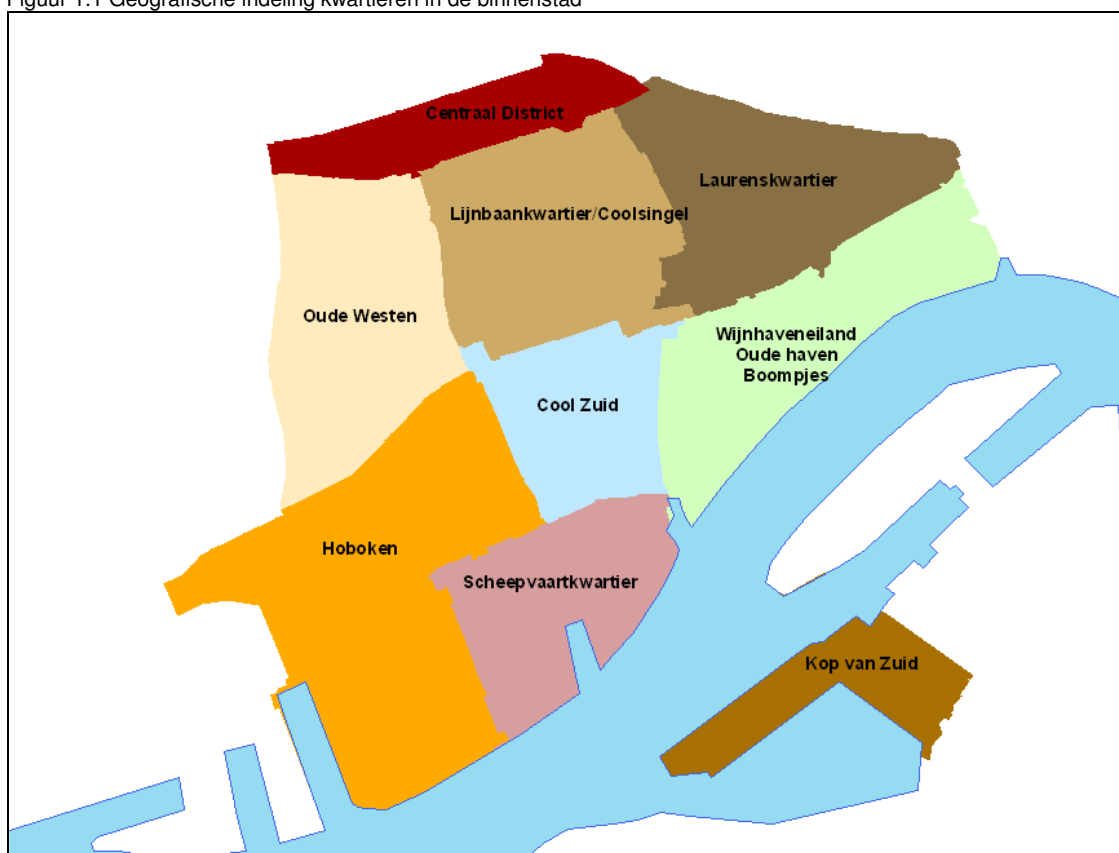
Hoe ontwikkelt de Rotterdamse binnenstad zich op vijf onderscheiden pijlers uit het Programmaplan en de drie targets uit het collegeprogramma?

Om de ontwikkeling op de verschillende pijlers vast te kunnen stellen zijn indicatoren bepaald. Deze monitor laat de resultaten zien van de verschillende indicatoren en levert dan ook uitsluitend informatie op het effectniveau. Voor zover beschikbaar worden voor alle indicatoren de gegevens vanaf 2008 in de monitor opgenomen. Van niet alle indicatoren zijn gegevens vanaf 2008 en tot en met 2013 beschikbaar. Hierbij worden gegevens weergegeven die beschikbaar zijn of het meest up-to-date zijn. Ten behoeve van de monitor zijn enkele vragen in de Omnibusenquête 2013 opgenomen. Behalve die resultaten worden uitsluitend reeds

bestaande gegevens opgenomen. De indicatorenlijst zoals gebruikt voor deze monitor is te vinden in bijlage A.

De binnenstad is opgedeeld in negen kwartieren. Deze indeling is weergegeven in figuur 1.1. De gegevens in deze rapportage worden indien mogelijk en relevant gerapporteerd op dit buurtniveau. Voor een aantal indicatoren geldt dat gegevens alleen beschikbaar zijn op het CBS-buurtniveau en/of het niveau van deelgemeenten. Voor dit onderzoek wordt dan gebruik gemaakt van gegevens over Rotterdam Centrum, dit gebied is grotendeels vergelijkbaar met de binnenstad, maar zonder Kop van Zuid. Wanneer gegevens dus niet op binnenstadniveau beschikbaar zijn, zal er op het niveau van de deelgemeente Rotterdam Centrum gerapporteerd worden.

Figuur 1.1 Geografische indeling kwartieren in de binnenstad

Bron: OBI

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage is opgebouwd naar de vijf pijlers van het Programmaplan Binnenstad. Elk hoofdstuk bespreekt de resultaten van de indicatoren op de betreffende pijler. Hoofdstuk twee bevat de scores voor de drie targets (meer bewoners, meer werknemers en meer bezoekers). In hoofdstuk drie staan de indicatoren van de pijler *Levendige Binnenstad*, waarbij onder meer het aantal bezoekers aan de binnenstad, aan de Centrummarkt en aan attracties en evenementen besproken wordt. In hoofdstuk vier staat de pijler *Gastvrije Binnenstad* centraal.

Hierbij komen de indicatoren schoon, heel en veilig aan de orde. Hoofdstuk vijf bespreekt de resultaten voor de pijler *Binnenstad om in te wonen*. Dit hoofdstuk gaat onder meer in op de bevolkingssamenstelling, de woningvoorraad in de binnenstad en de tevredenheid van de bewoners met hun woonomgeving. Hoofdstuk zes bespreekt de resultaten van de vierde pijler uit het Binnenstadsplan, namelijk de *Verbonden Binnenstad*. De openbare ruimte en de bereikbaarheid van de binnenstad worden hier onder meer besproken. Hoofdstuk zeven gaat in op de indicatoren voor de pijler *Bedrijvige Binnenstad*, waarbij de (ontwikkeling van de) werkgelegenheid in het algemeen en in specifieke clusters besproken wordt. De indicatorenlijst zoals gebruikt voor deze monitor is te vinden in bijlage A. In bijlage B is een overzicht van tabellen en figuren opgenomen.

2 Targets programma Binnenstad

Dit hoofdstuk behandelt de drie targets uit het collegewerkprogramma die voor de Binnenstad zijn geformuleerd. Op 1 januari 2014 telt de Binnenstad ten opzichte van 1 januari 2010:

- 5% meer bewoners
- 5% meer werknemers
- 10% meer bezoekers

2.1 Inwoners in de binnenstad

De bevolking van de binnenstad neemt van 30.071 personen op 1 januari 2008 toe tot 32.364 personen op 1 januari 2013. Daarmee is de bevolking van de binnenstad harder gestegen (8%) dan de totale Rotterdamse bevolking (6%), terwijl ruim een derde van de stijging van Rotterdam wordt verklaard door de uitbreiding van de stad met Rozenburg in 2010.

Het aantal inwoners in het nieuwe woongebied Kop van Zuid stijgt in de periode 2008-2013 fors. Ook Wijnhaveneiland/Oude Haven/Boompjes, het Centraal District, het Laurenskwartier en het Scheepvaartkwartier laten een duidelijke stijging zien in het aantal inwoners. In bijna alle kwartieren is het aantal inwoners ten opzichte van 2008 gestegen, in het Oude Westen is het aantal inwoners vrijwel gelijk gebleven.

Tabel 2.1 Ontwikkeling aantal inwoners in de binnenstad en per kwartier, 2008-2013

Kwartier	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ontw. 2008-2013	
							abso-luut	procentueel
Centraal District	972	983	1.030	1.066	1.087	1.063	91	9%
Oude Westen	9.504	9.567	9.684	9.585	9.617	9.496	-8	0%
Lijnbaankwartier/Coolsingel	3.172	3.121	3.127	3.128	3.174	3.280	108	3%
Laurenskwartier	5.603	5.767	5.892	5.949	6.027	6.029	426	8%
Cool Zuid	2.687	2.722	2.787	2.736	2.667	2.707	20	1%
Hoboken	648	664	670	666	664	685	37	6%
Wijnhaveneil./Oude H./Boompjes	4.477	4.601	4.840	5.052	5.058	5.107	630	14%
Scheepvaartkwartier	1.967	1.994	2.051	2.061	2.111	2.128	161	8%
Kop van Zuid	1.041	1.122	1.112	1.592	1.823	1.869	828	80%
Binnenstad Totaal	30.071	30.541	31.193	31.835	32.228	32.364	2.293	8%
Rotterdam	582.949	587.161	592.939	610.412	616.456	616.319	33.370	6%

Bron: GBA, bewerking OBI

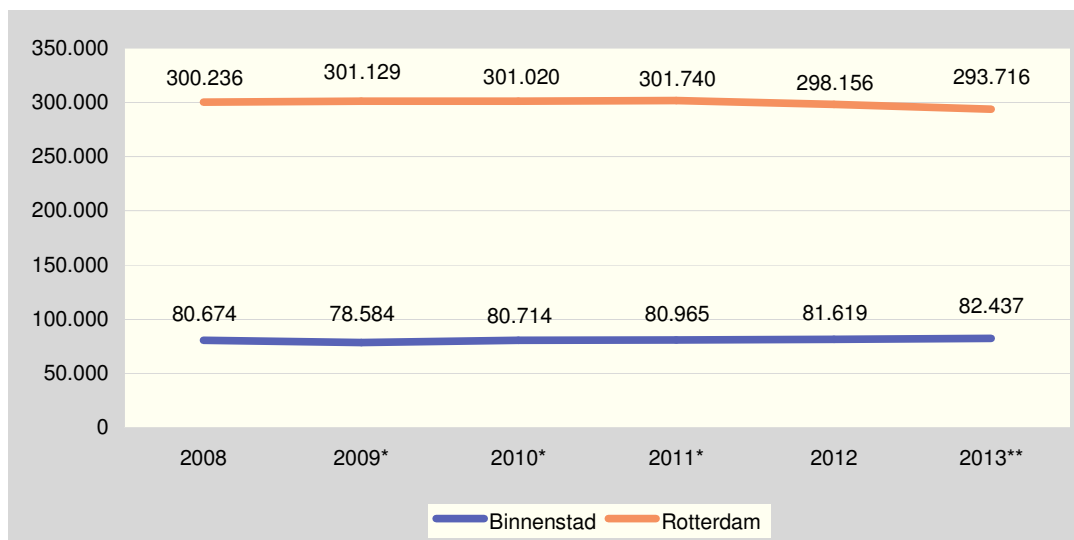
Ten opzichte van 2010 is het inwoneraantal in de Binnenstad met 3,8% gestegen (in totaal heeft de Binnenstad er 1.171 inwoners bij gekregen). In de Binnenstad moeten nog ruim 400 extra nieuwe bewoners komen wonen om het target van 5% meer bewoners te halen.

2.2 Werkgelegenheid in de binnenstad

De binnenstad bevat een groot deel van de stedelijke werkgelegenheid. Ruim een kwart van de in Rotterdam werkzame personen¹ (28%) werkt in de binnenstad (volgens het Bedrijvenregister Zuid-Holland). Het aandeel werkzame personen in de binnenstad is de afgelopen jaren licht gestegen. Hieronder volgt een overzicht van de werkgelegenheid in de binnenstad en Rotterdam als geheel.

De werkgelegenheid in de binnenstad is in de periode 2008-2013 als geheel met 2% gestegen. In Rotterdam is de totale werkgelegenheid in die periode met 2% afgenomen.

Figuur 2.1 Ontwikkeling werkgelegenheid Binnenstad en Rotterdam, 2008-2013

*Gegevens van 2009 tot en met 2011 zijn aangepast. Vanaf 2011 is Rozenburg in de cijfers voor Rotterdam als totaal opgenomen.

** Gegevens voor 2013 zijn voorlopig

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

In de volgende tabel is een uitsplitsing van de werkgelegenheid naar sector gemaakt. Eens in de 15 jaar wordt er een nieuwe sectorindeling gemaakt. Een vergelijking met jaren voor 2009 is bij deze uitsplitsing daarom niet mogelijk.

De werkgelegenheid in de binnenstad is in de periode 2009-2013 5% gestegen, terwijl de werkgelegenheid in Rotterdam in deze periode met 2% daalde. De grootste stijging wordt veroorzaakt door het openbaar bestuur (16%). Alleen de sector onderwijs geeft een (forse) daling te zien (22%).

De sector met de meeste arbeidsplaatsen in de binnenstad is de zakelijke dienstverlening. Ruim een derde van de werkgelegenheid in de binnenstad bevindt zich in deze sector (35%). De sector gezondheidszorg en welzijn is goed voor 19% en de 'overige sectoren' voor 17%. Verderop in deze rapportage zal een uitsplitsing van de werkgelegenheid naar het medisch en creatief cluster worden gemaakt.

¹ Het aantal werkzame personen is het aantal personen die volgens het Bedrijven Register Zuid-Holland bij een vestiging binnen het aangegeven gebied 12 uur of meer per week werkzaam zijn.

Tabel 2.2 Ontwikkeling werkgelegenheid in de binnenstad, 2009-2013

Sectoren	2009*	2010*	2011*	2012	2013**	Ontwikkeling 2009-2013
Detailhandel	5.029	4.938	4.953	4.764	5.102	1%
Horeca	3.713	3.884	4.058	4.077	4.157	12%
Zakelijke dienstverlening	28.642	29.433	29.133	28.837	28.947	1%
Openbaar bestuur	8.088	8.909	8.972	9.466	9.409	16%
Onderwijs	6.238	5.662	5.187	5.302	4.860	-22%
Gezondheids- en welzijnszorg	13.947	14.861	15.131	16.025	15.718	13%
Overige sectoren	12.927	13.027	13.531	13.148	14.244	10%
Binnenstad Totaal	78.584	80.714	80.965	81.619	82.437	5%
Rotterdam	301.129	301.020	301.740	298.156	293.716	-2%

*Gegevens van 2009 tot en met 2011 zijn aangepast. Vanaf 2011 is Rozenburg in de cijfers voor Rotterdam als totaal opgenomen.

** Gegevens voor 2013 zijn voorlopig

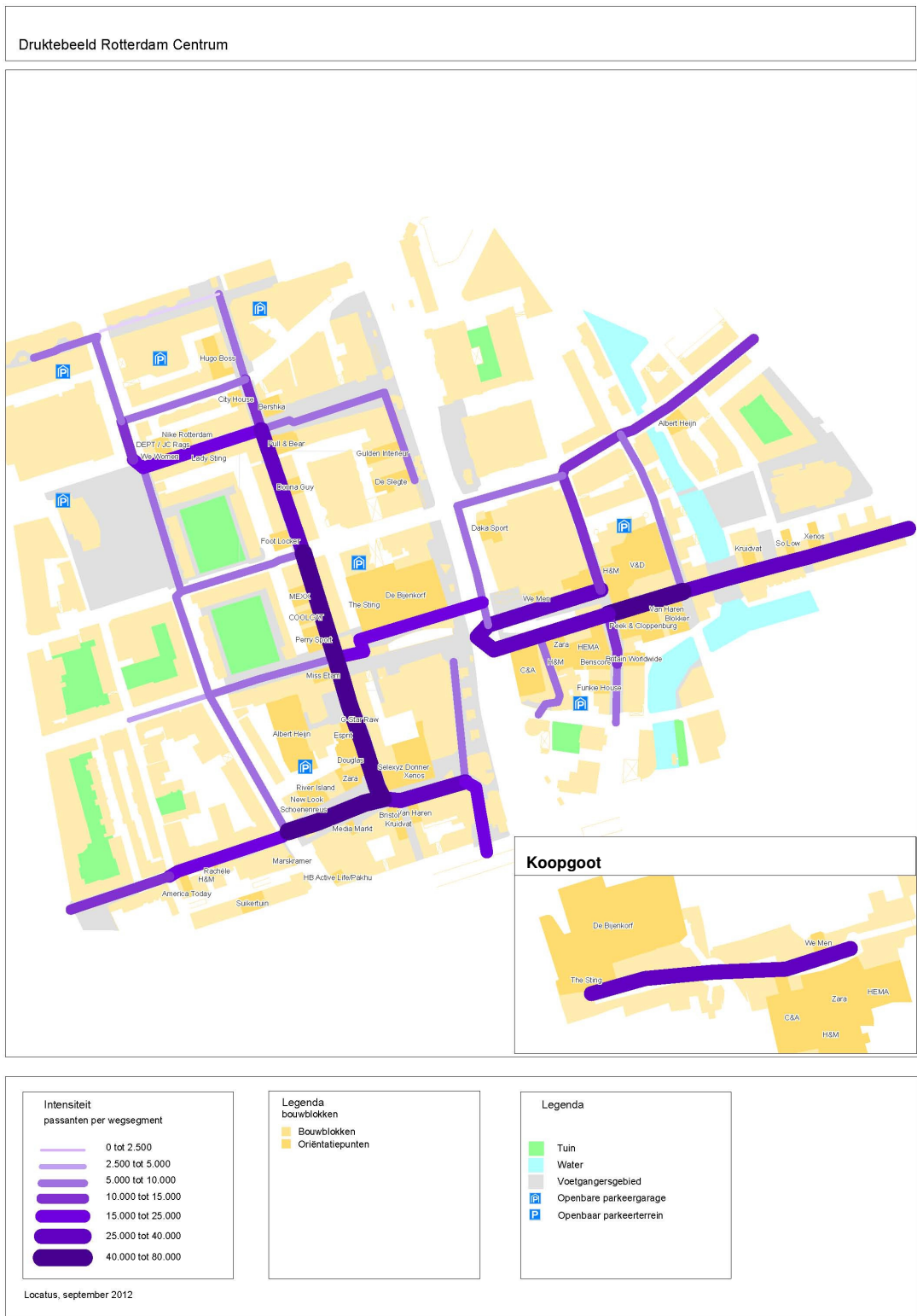
Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

Ten opzichte van 2010 is de werkgelegenheid in de Binnenstad met 2% gestegen. In de Binnenstad zal de werkgelegenheid nog met ruim 2.300 werknemers moeten groeien om het target van 5% meer werknemers in 2014 te behalen.

2.3 Bezoeken aan de binnenstad

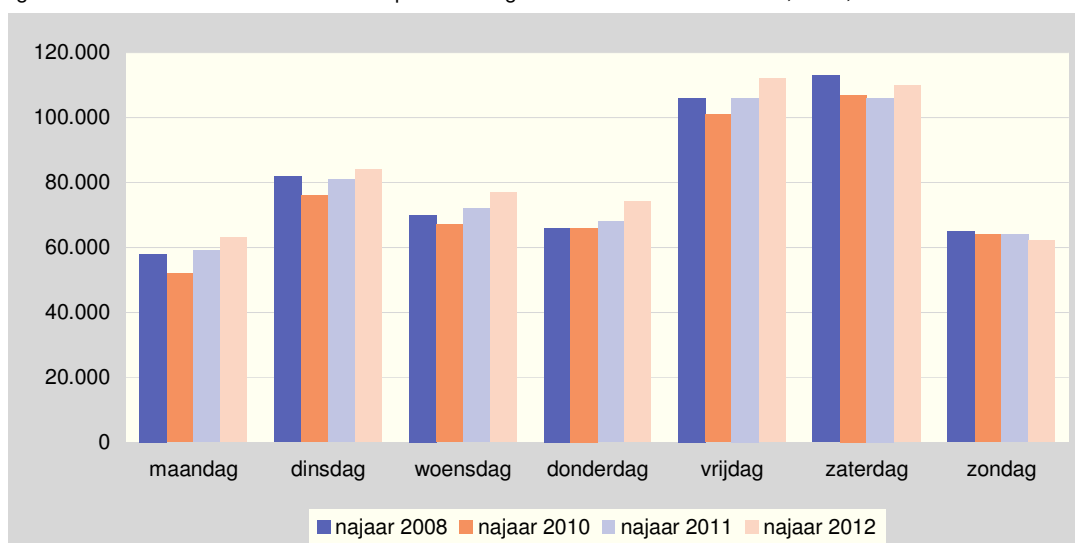
Vanaf 2010 voert Locatus jaarlijks een passantentelling uit in het Centrum van Rotterdam. Voor die tijd was het eens in de twee jaar. Op de onderstaande kaart zijn de intensiteiten van wegsegmenten op de teldag, zaterdag 29 september 2012 tussen 10.00 en 17.00 uur, weergegeven. Op een aantal wegsegmenten, zoals op (delen van) de Lijnbaan, het Binnenwegplein en de Hoogstraat zijn op basis van de tellingen 40.000 tot 60.000 passanten geraamd. Daar waar geen lijn op de kaart staat, is geen meting gedaan. Bijlage B bevat de kaarten van de passantentellingen uit 2008 en 2010. Wanneer een vergelijking tussen de jaren wordt gemaakt, valt op dat er in 2012 ten opzichte van 2010 beduidend meer passanten zijn geteld bij het voetgangersdeel van de Karel Doormanstraat, het Binnenwegplein, het Beursplein en het zuidelijke deel van de Westewagenstraat. Op veel andere plekken is een lichte stijging van het aantal bezoekers. Op een aantal plekken zijn juist wat minder passanten geteld.

Figuur 2.2 Drukbeeld per dag op basis van passantentellingen Centrum Rotterdam, 2012

Naast de intensiteiten per wegsegment zijn op basis van de passantentelling ook de bezoekersaantallen per dag berekend. Deze bezoekersaantallen zijn herleid uit het aantal passanten dat bij de vier drukste punten in het winkelgebied is geregistreerd. Om die reden zijn deze aantallen indicatief van aard. Het geschatte aantal weekbezoekers voor het gehele winkelgebied in 2012 bedraagt 582.000 bezoekers. Dit komt neer op een stijging met 9% ten opzichte van 2010 (533.000 bezoekers). In 2012 is het op de meeste dagen drukker dan in 2010 en 2011, alleen op zondag is het aantal bezoekers licht gedaald. Zondag is voor het eerst sinds 2008 de rustigste dag van de week. Ook maandag is een rustige dag. Vrijdag en zaterdag zijn de drukste dagen.

Figuur 2.3 Geschatte bezoekersaantallen per weekday Centrum Rotterdam in 2008, 2010, 2011 en 2012

Bron: Locatus

Het bezoekersaantal in het centrum van de andere drie grote steden (Amsterdam, Den Haag en Utrecht) tezamen is met 10% ten opzichte van de meting ervoor gedaald². In 17 andere centrale winkelgebieden³ (onder meer Almere, Dordrecht, Eindhoven en Maastricht) tezamen dalen de bezoekersaantallen met 8% ten opzicht van de meting ervoor. Grote concurrent voor de binnenstad lijkt het Shopping Centrum Alexandrium en Alexandrium Megastores & Woonmall: daar daalde het bezoekersaantal echter met 6,3% (terwijl het in de periode ervoor nog steeg). Het bezoekersaantal aan het winkelgebied in de Rotterdamse binnenstad steeg tussen 2010 en 2012 met 9%: een positieve ontwikkeling, zeker in vergelijking met de ontwikkeling in winkelgebieden in centrumgebieden van andere steden.

Het totale bezoekersaantal zal nog met ruim 4.000 bezoekers moeten stijgen (naar 586.300) om het doel van een stijging in bezoekers aantallen van 10% ten opzichte van 2010 te behalen.

² Bij de ontwikkeling van het aantal passanten in de drie grote steden zijn de twee meest recente tellingen van Locatus met elkaar vergeleken: in Amsterdam en Utrecht is dit 2010 met 2012 en in Den Haag 2012 met 2013.

³ Bij de ontwikkeling van het aantal passanten in 17 andere centrale winkelgebieden zijn de twee meest recente tellingen van Locatus met elkaar vergeleken: dit zijn tellingen gedaan in de periode 2010 - 2013.

3 Levendige Binnenstad

Het vergroten van de levendigheid in de binnenstad waardoor de attractiviteit toeneemt voor bewoners, bezoekers en bedrijven.

In dit hoofdstuk komen indicatoren aan bod die de levendigheid van de binnenstad meten. Het gaat hierbij onder meer om indicatoren zoals de levendigheid van de plintbebouwing, de bestedingen van bezoekers, het bezoek aan attracties, musea en evenementen en de ontwikkeling van het aantal hotelgasten in de stad.

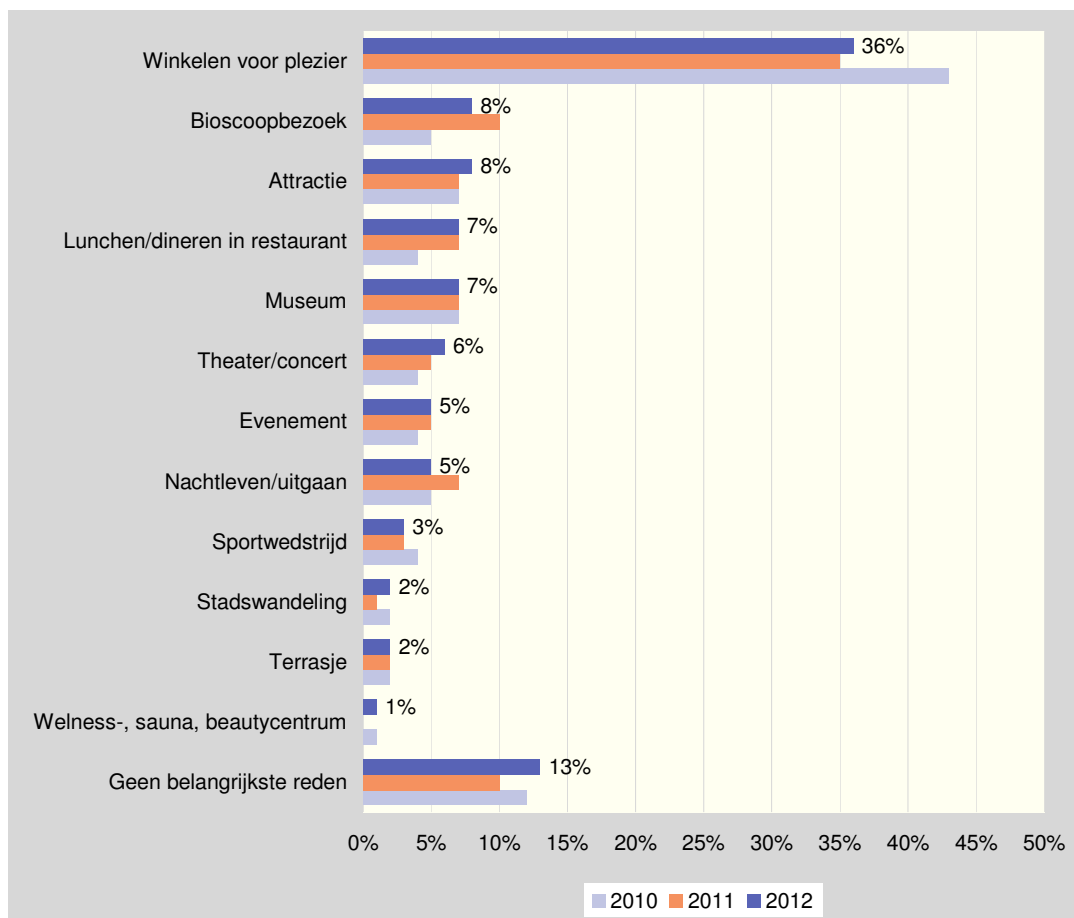
3.1 Bezoekers aan de binnenstad

Het bezoek aan de binnenstad wordt gemeten aan de hand van een uitsplitsing van de bezoeken door Nederlanders en door Rotterdammers.

Nederlanders

Winkelen voor plezier oftewel 'funshoppen', is veruit de belangrijkste reden voor Nederlanders om een bezoek te brengen aan de stad Rotterdam. Naast het funshoppen zijn bioscoopbezoek, bezoek aan attracties, lunchen of dineren in een restaurant en bezoek aan een museum activiteiten die wat meer worden genoemd als de belangrijkste reden om naar Rotterdam te komen. De belangrijkste reden van Nederlanders om naar Rotterdam te komen blijft de laatste jaren stabiel.

Figuur 3.1 Belangrijkste reden van bezoek aan Rotterdam, 2010 – 2012

Bron: Continu Vakantie Onderzoek 2012: Toeristisch Bezoek aan Steden

Rotterdammers

In de Omnibusenquête is aan Rotterdammers de vraag gesteld wat de voornaamste reden is waarom men de binnenstad bezoekt. Bijna zes op de tien Rotterdamse binnenstadsbezoekers geven aan dat winkelen de belangrijkste reden van het bezoek is. Andere soorten vrijetijdsbesteding (uitgaan, cultuur, horeca) scoren een stuk lager (ruim één kwart). Ten opzichte van 2010 en 2011 komen Rotterdammers in 2012 en 2013 minder vaak vooral naar de binnenstad om te winkelen, maar juist meer voor andere vormen van vrijetijdsbesteding. Het aandeel bezoekers dat werkt blijft vrijwel stabiel.

Tabel 3.1 Voornaamste bezoekenredenen van Rotterdammers om de binnenstad te bezoeken (meerdere antwoorden mogelijk, 2010 - 2013)

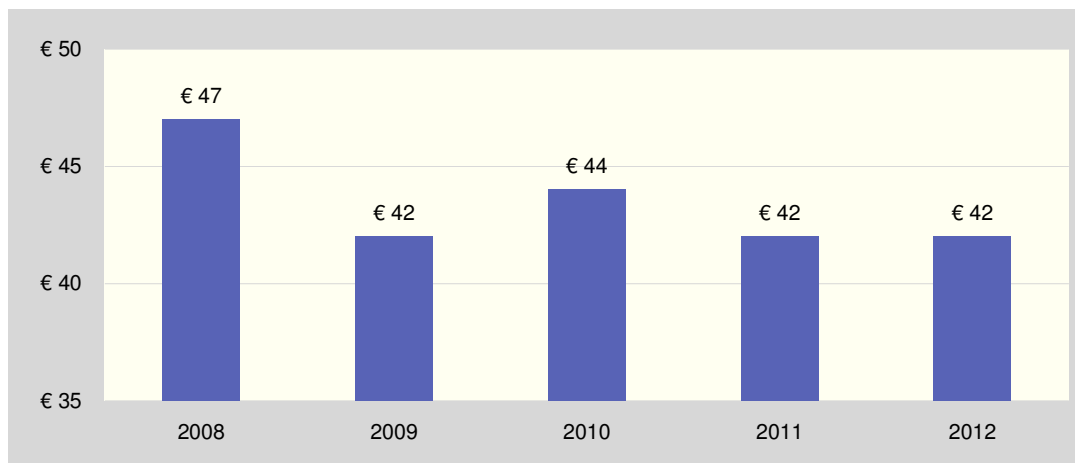
Reden	2010	2011	2012	2013
Winkelen	67%	71%	60%	59%
Vrije tijd (uitgaan, cultuur, horeca)	20%	22%	26%	25%
Werken	11%	10%	12%	12%
Op de doorgaande route	13%	7%	9%	10%
Anders	7%	8%	5%	5%

Bron: Omnibusenquête, OBI

Bestedingen bezoekers

De Nederlandse stedenbezoeker besteedt € 42 per bezoek in Rotterdam. In 2008 was dat nog € 47, maar dat is in 2009 gedaald naar € 42 en de jaren erna vrijwel stabiel gebleven.

Figuur 3.2 Bestedingen van Nederlandse toeristen en zakelijke bezoekers in 2010

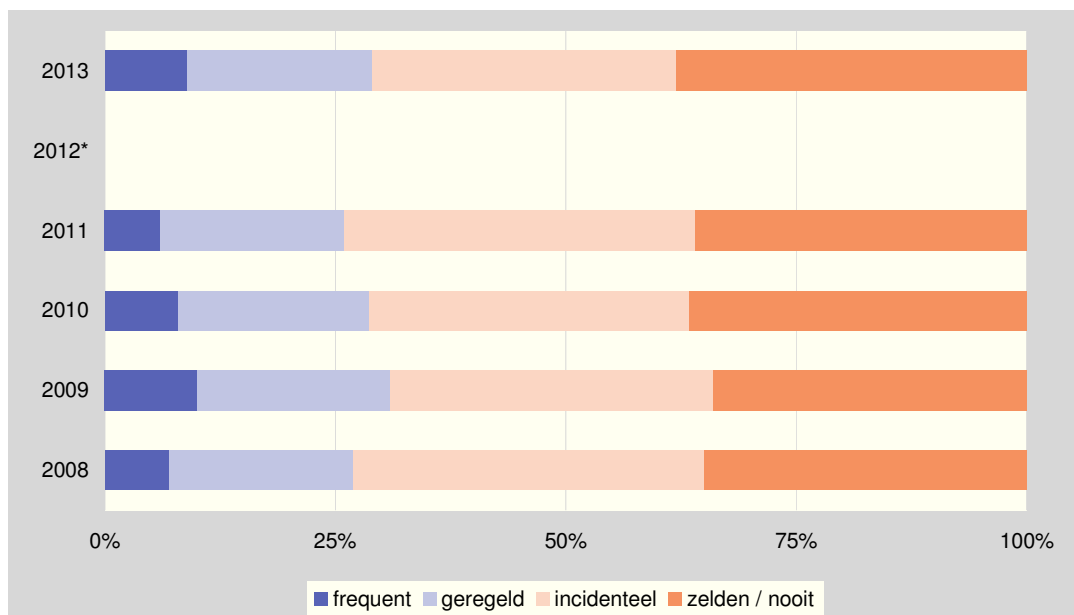
Bron: Continu Vakantie Onderzoek 2012: Toeristisch Bezoek aan Steden

3.2 Bezoek aan de Centrummarkt

Bezoek aan de Centrummarkt door Rotterdammers

In de binnenstad van Rotterdam vindt op dinsdag en zaterdag aan de Binnenrotte de Centrummarkt plaats. Het frequente bezoek van de Rotterdammers aan de markt in de binnenstad is in 2013 licht gestegen ten opzichte van 2011. Het totale bezoek is vrijwel gelijk gebleven. Bijna tweederde van de Rotterdammers geeft aan het afgelopen jaar wel eens de Centrummarkt te hebben bezocht.

Figuur 3.3 Bezoek van Rotterdammers aan Centrummarkt in Rotterdam in 2008-2011 en 2013

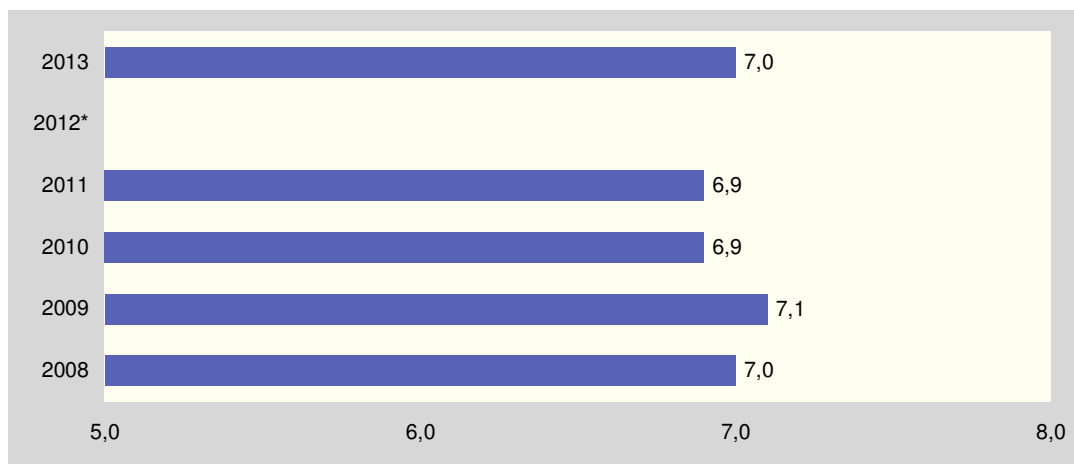
*In 2012 zijn in de Omnibusenquête geen vragen gesteld over de markten in Rotterdam.

Bron: Omnibusenquête , OBI

Beoordeling van de Centrummarkt door bezoekers

De Rotterdammers is gevraagd een rapportcijfer te geven voor de markten in de binnenstad. De Centrummarkt scoort een 7,0. Het rapportcijfers is daarmee vrijwel gelijk aan die van eerdere jaren.

Figuur 3.4 Rapportcijfer Centrummarkt, 2008-2011 en 2013

*In 2012 zijn in de Omnibusenquête geen vragen gesteld over de markten in Rotterdam.

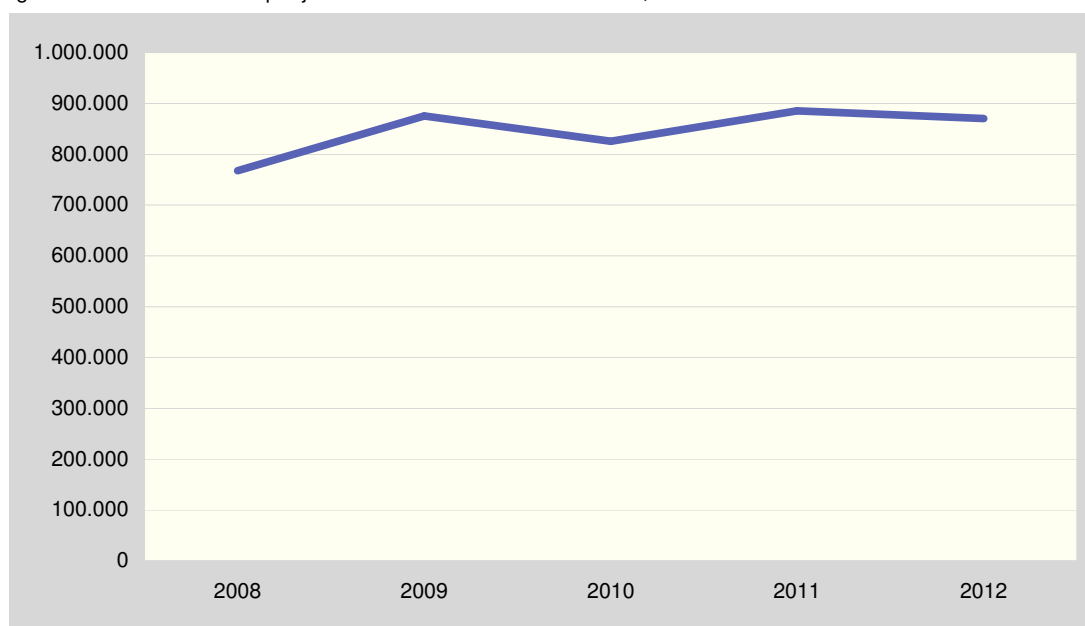
Bron: Omnibusenquête , OBI

3.3 Bezoek aan attracties, musea en evenementen

Bezoek aan attracties

De Rotterdamse binnenstad heeft een groot aantal attracties waarvan de aantallen bezoeken per jaar bekend zijn. In 2012 telden deze attracties tezamen bijna 900.000 bezoekers. In de periode 2008 tot en met 2012 is het aantal bezoekers aan attracties in de binnenstad gestegen door de komst van nieuwe attracties. De attracties in de binnenstad met de meeste bezoekers in 2012 zijn Spido, Euromast en Miniworld Rotterdam.

Figuur 3.5 Aantal bezoeken per jaar aan attracties in de binnenstad*, 2008-2012

* Bezoeken aan attracties waarvan het bezoekersaantal bekend is

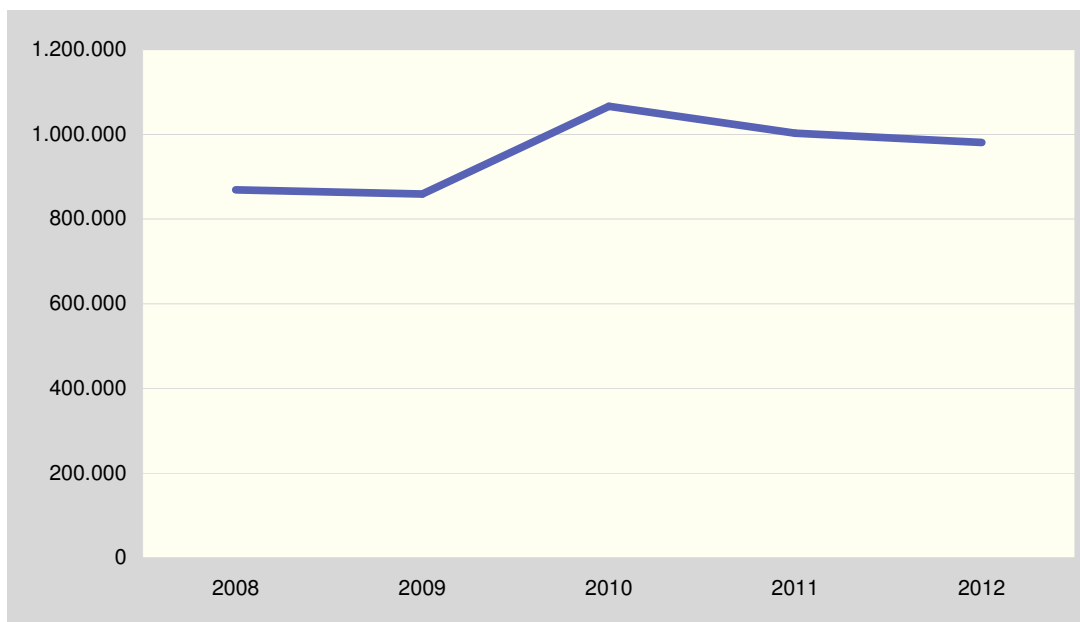
Bron: Rotterdam Marketing

Bezoeken aan musea

De binnenstad van Rotterdam herbergt een groot aantal musea. Jaarlijks brengen circa één miljoen mensen een bezoek aan deze musea in de binnenstad. In 2011 en 2012 is het aantal bezoekers aan de musea vrijwel gelijk. 2010 was een jaar met veel bezoekers aan de musea. Dit wordt verklaard door de speciale tentoonstellingen in het kader van Kees van Dongen, Atelier van Lieshout in Onderzeebootloods en door de Museumprijs 2010.

De musea met de meeste bezoekers in 2012 waren Museum Boijmans Van Beuningen, Nederlands Architectuurinstituut, Maritiem Museum Rotterdam, Kunsthal Rotterdam en Wereldmuseum Rotterdam.

Figuur 3.6 Aantal bezoeken per jaar aan musea in de binnenstad*, 2008-2012

* Bezoeken aan musea waarvan het bezoekersaantal bekend is

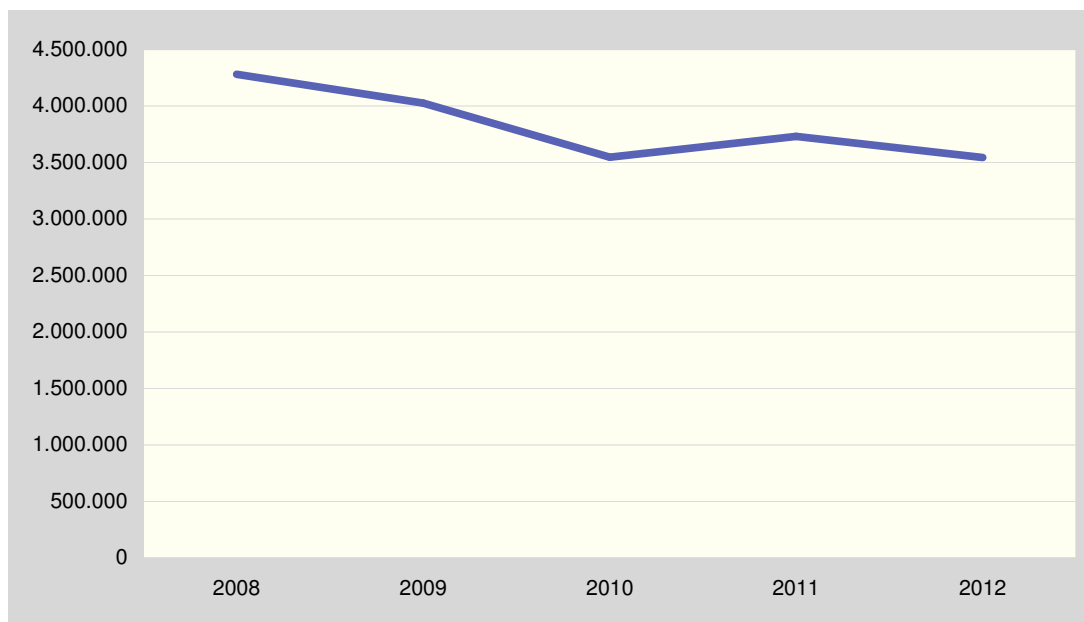
Bron: Rotterdam Marketing

Bezoek aan jaarlijks terugkerende evenementen

De binnenstad vormt vaak het decor van evenementen. Zo vinden niet alleen Rotterdamse zomerfestivals en culturele evenementen in de binnenstad⁴ plaats, maar ook sportevenementen. In 2012 kwamen ruim 3,5 miljoen bezoekers naar de jaarlijks terugkerende evenementen. Het aantal bezoekers aan jaarlijks terugkerende evenementen loopt de laatste jaren fors terug. Belangrijke oorzaak is de Dance Parade die niet meer wordt gehouden en de terugloop van bezoekers bij een aantal evenementen. De evenementen met de meeste bezoekers in 2012 waren ABN AMRO Marathon Rotterdam, Zomercarnaval, City Racing Rotterdam, Wereldhavendagen, International Film Festival Rotterdam en Dunya Festival.

⁴ Let op: een deel van de evenementen vindt in een groter deel van de stad plaats. De bezoekerscijfers betreffen het bezoek aan het evenement. Dit hoeft dus niet altijd een bezoek aan het evenement in de binnenstad te zijn.

Figuur 3.7 Aantal bezoeken per jaar aan jaarlijks terugkerende evenementen in de binnenstad*, 2008-2012

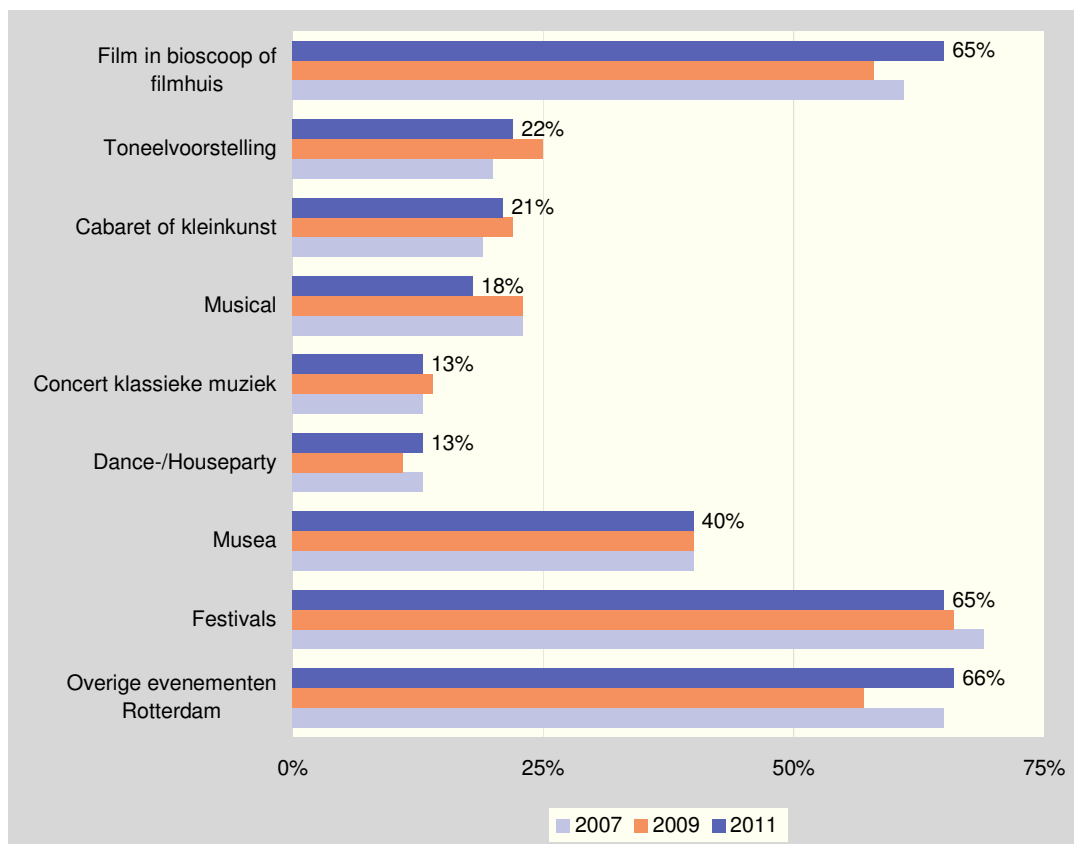
* Bezoeken aan evenementen waarvan het bezoekersaantal bekend is

Bron: Rotterdam Marketing

3.4 Cultuurbezoek

In het Vrijetijdonderzoek wordt eens in de twee jaar aan Rotterdammers gevraagd naar hun cultuurdeelname in de afgelopen twaalf maanden. In 2011 gaat 65% van de Rotterdammers wel eens naar een film in de bioscoop of in een filmhuis en ongeveer een vijfde gaat wel eens naar het toneel, cabaretvoorstelling of musical. 40% van de Rotterdammers bezoekt wel eens een museum. Tweederde van de Rotterdammers gaat naar een festival of een ander evenement in Rotterdam. Het bezoek film en overige evenementen is in 2011 licht gestegen, terwijl bezoek aan toneelvoorstellingen, musicals, toneel, en festivals wat is gedaald. De resultaten van 2013 worden pas in 2014 bekend, omdat het veldwerk in het najaar van 2013 plaats vindt.

Figuur 3.8 Cultuurdeelname van Rotterdammers, 2007, 2009 en 2011

Bron: Vrijtijdsonderzoek, OBI

3.5 Plinten

Plintbebouwing en gebruik

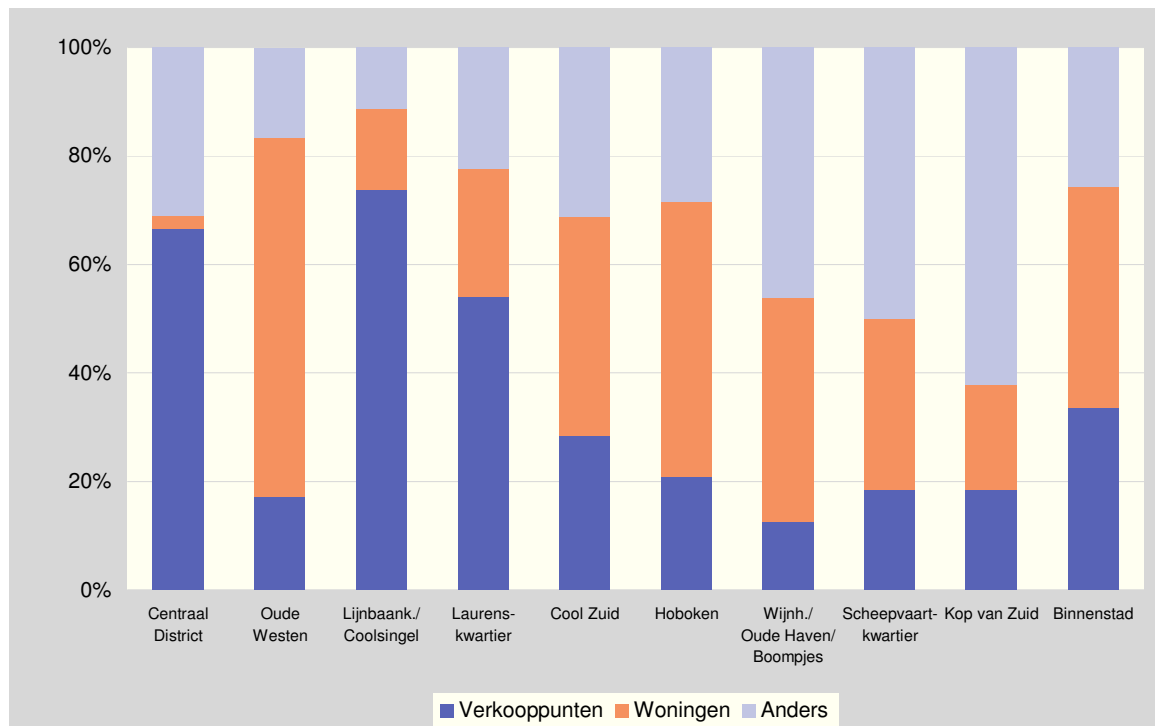
Goede uitstraling van plinten is essentieel. Hiermee staat of valt het succes van de City Lounge. De volgende figuur geeft een overzicht van de levendigheid van de plinten in de binnenstad. Hier is gekeken naar het gebruik van de begane grond van alle objecten in de binnenstad. Er is een verdeling in het gebruik gemaakt naar woningen, objecten die als verkooppunt⁵ worden aangemerkt en andersoortige objecten. Tot deze laatste groep horen onder meer parkeervoorzieningen, kantoren en nutsvoorzieningen. Voor deze monitor wordt er vanuit gegaan dat naarmate het aandeel verkooppunten hoger is, de levendigheid van de plint ook groter is.

Van de adressen op de plint in de binnenstad wordt ongeveer vier op de tien bewoond, een derde is een verkooppunt en ruim een kwart heeft een andersoortige bestemming. Met name het Centraal District, Lijnbaankwartier/Coolsingel en Laurenskwartier zijn kwartieren met levendige plinten. Het Oude Westen is een kwartier met een groot aandeel woningen op de begane grond. Scheepvaartkwartier, Kop van Zuid, Hoboken en Wijnhaveneiland/Oude

⁵Dit zijn verkooppunten voor dagelijks goederen, mode & luxe, vrije tijd, overige detailhandel, verkooppunten voor, transport & brandstof, leisure (horeca e.d.) en diensten, zoals uitzendbureaus.

Haven/Boompjes hebben juist een hoog aandeel andersoortige objecten op de begane grond. Het aandeel kantoren is in deze gebieden groot.

Figuur 3.9 Gebruik van de plint op de begane grond, per kwartier 2013

Bron: WBOB en Locatus, bewerking OBI

3.6 Horeca en terrassen

Aantal horecagelegenheden per kwartier

In 2013 heeft de binnenstad 543 horecagelegenheden. Dat is 29% van alle horecagelegenheden van Rotterdam. De meeste horecagelegenheden liggen in Lijnbaankwartier/Coolsingel. Ten opzichte van 2008 is het aantal horecagelegenheden in de binnenstad licht gedaald, terwijl in 2013 een lichte stijging is te zien ten opzichte van de jaren ervoor. In Kop van Zuid, Hoboken en Laurenskwartier is het aantal horecagelegenheden relatief sterk gestegen, terwijl Wijnhaveneiland/Oude Haven/Boompjes, het Oude Westen en Lijnbaankwartier/Coolsingel duidelijk horeca verliezen.

Tabel 3.2 Aantal horecagelegenheden per kwartier, 2008-2013

Buurt	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ontwikkeling 2008-2013	
							absoluut	procentueel
Centraal District	22	22	23	19	19	19	-3	-14%
Oude Westen	97	97	89	89	82	88	-9	-9%
Lijnbaankwartier/Coolsingel	168	162	158	156	150	154	-14	-8%
Laurenskwartier	68	70	68	71	75	82	14	21%
Cool Zuid	70	63	65	66	68	68	-2	-3%
Hoboken	20	18	25	26	26	26	6	30%
Wijnhaveniland/Oude H./Boompjes	42	51	37	37	37	37	-5	-12%
Scheepvaartkwartier	54	56	59	56	57	54	0	0%
Kop van Zuid	11	11	11	11	11	15	4	36%
Binnenstad Totaal	552	550	535	531	525	543	-9	-2%
Rotterdam	1.808	1.812	1.789	1.845	1.840	1.854	46	3%

Bron: Locatus

Aantal terrassen per kwartier

In de zomer 2013 zijn er 419 gelegenheden met een terrasvergunning in de binnenstad. Dit is een derde van alle afgegeven terrasvergunningen in heel Rotterdam. Het aantal terrasvergunningen in zowel de binnenstad als geheel Rotterdam is in 2013 met 6% gedaald ten opzichte van 2011. Niet alleen horecagelegenheden kunnen een terrasvergunning hebben, maar bijvoorbeeld ook sportverenigingen, attracties en musea.

Lijnbaankwartier/Coolsingel kent niet alleen de meeste horecagelegenheden, maar ook de meeste gelegenheden met een terras. Kop van Zuid, Hoboken en Centraal District hebben weinig gelegenheden met een terrasvergunning.

Tabel 3.3 Aantal gelegenheden met een terrasvergunning, zomer 2011 en 2013

Buurt	2011	2013
Centraal District	11	12
Oude Westen	37	38
Lijnbaankwartier/Coolsingel	136	135
Laurenskwartier	81	73
Cool Zuid	53	54
Hoboken	16	17
Wijnhaveniland/Oude haven/Boompjes	49	31
Scheepvaartkwartier	46	40
Kop van Zuid	17	19
Binnenstad	446	419
Rotterdam	1.375	1.296

Bron: Bestuursdienst, bewerking OBI

Ontwikkeling aantal hotelbedden in vier grote steden

Het aantal hotelbedden in Rotterdam is sinds 2008 enorm gestegen (23%). Rotterdam laat daarmee een sterkere stijging zien in het aantal hotelbedden dan Den Haag en Utrecht en Nederland als totaal. Ten opzichte van 2010 is het aantal hotelbedden in Rotterdam vrijwel gelijk gebleven, terwijl het aantal hotelbedden in Amsterdam en Den Haag vanaf 2010 met zo'n 10% is gestegen.

Tabel 3.4 Ontwikkeling aanbod hotelbedden in vier grote steden en Nederland, 2008-2012

Stad	2008	2009	2010	2011	2012	Ontwikkeling 2008-2012
Rotterdam	6.449	6.977	7.911	7.751	7.926	23%
Amsterdam	40.961	43.119	43.358	46.189	48.298	18%
Den Haag	6.970	7.030	6.998	7.507	7.674	10%
Utrecht	2.736	2.761	2.759	2.922	2.986	9%
Nederland	206.031	211.760	217.854	225.988	229.497	11%

Bron: Horeca in Cijfers, het Bedrijfschap Horeca en Catering

Ontwikkeling gasten en overnachtingen in vier grote steden

Uit cijfers van het CBS blijkt dat zowel het aantal gasten (30%) als het aantal overnachtingen (23%) in hotels, pensions en jeugdaccommodaties in de periode tussen 2008 en 2012 in Rotterdam is gestegen. Rotterdam groeit hiermee harder dan de landelijke trend en de andere drie grote steden. Doordat in deze periode het aantal overnachtingen minder sterk is gestegen dan het aantal hotelbedden dat er in de stad is bijgekomen, is de bezettingsgraad in Rotterdam afgenomen. De gemiddelde verblijfsduur van de Rotterdamse gasten is net als in heel Nederland en de andere drie grote steden gedaald.

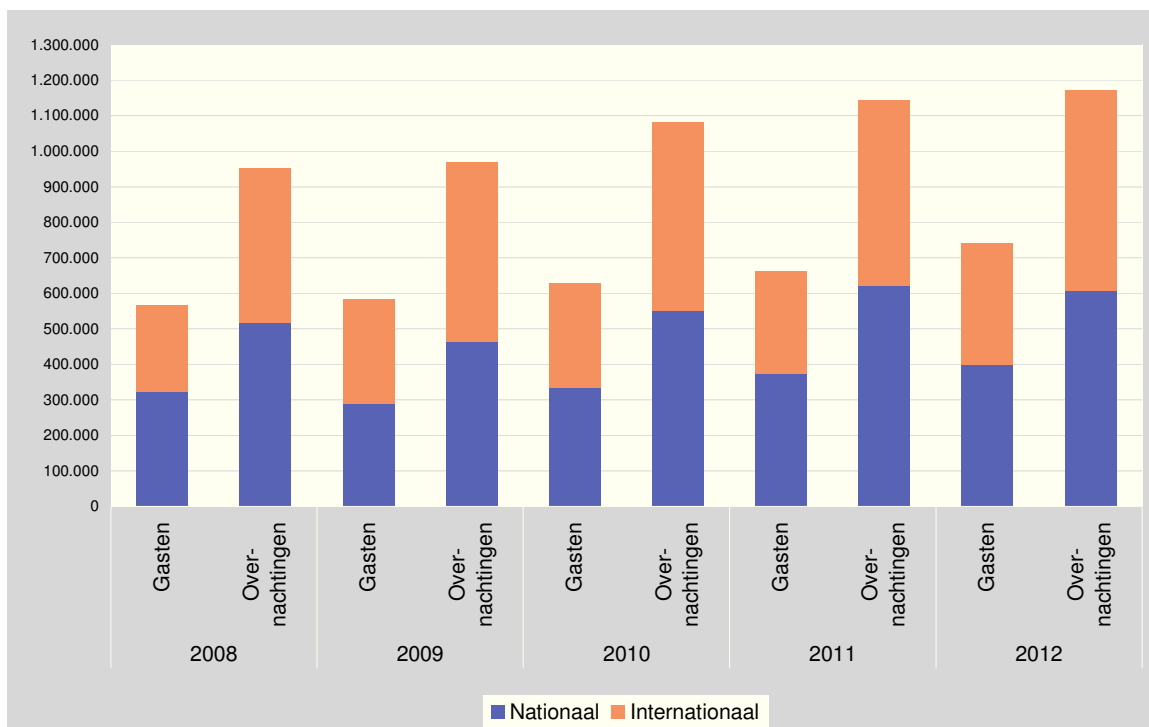
Tabel 3.5 Gasten en overnachtingen in hotels, pensions en jeugdaccommodaties in vier grote steden en Nederland, 2008-2012

Stad	Gasten			Overnachtingen			Gemiddelde verblijfsduur		
	2008	2012	Ontw. 2008-2012	2008	2012	Ontw. 2008-2012	2008	2012	Ontw. 2008-2012
Rotterdam	567.800	739.600	30%	951.700	1.172.500	23%	1,68	1,59	-5,4%
Amsterdam	4.526.900	5.340.600	18%	8.309.600	9.816.700	18%	1,84	1,84	0,1%
Den Haag	642.700	736.100	15%	1.152.500	1.239.300	8%	1,79	1,68	-6,1%
Utrecht	290.400	314.500	8%	444.400	473.900	7%	1,53	1,51	-1,5%
Nederland	18.495.800	20.470.200	11%	32.618.600	35.417.700	9%	1,76	1,73	-1,9%

Bron: CBS

Bijna de helft van het aantal overnachtingen in hotels, pensions en jeugdaccommodaties wordt gerealiseerd door buitenlandse gasten (zie Figuur 3.10). Ten opzichte van 2010 is zowel het aantal gasten als het aantal overnachtingen in Rotterdam gestegen.

Figuur 3.10 Aantal gasten en overnachtingen uitgesplitst naar nationaal en internationaal, 2008-2012

Bron: CBS

3.7 Waardering architectuur

Vermeldingen van gebouwen in de Rotterdamse binnenstad in het jaarboek NAI

Jaarlijks brengt het Nederlands Architectuur Instituut (NAi) het jaarboek uit met daarin dertig projecten in Nederland die de architectuur van dat jaar hebben bepaald. De dertig gekozen projecten geven een breed overzicht van verschillende stromingen, ontwerphoudingen, bouwtypen en actuele thema's. De renovatie en de ontwikkeling van een penthouse op het dak van het voormalig pakhuis Las Palmas aan de Wilhelminapier in Kop van Zuid is in het jaarboek van 2007/2008 opgenomen. In het jaarboek van 2009/2010 staan de Red Apple op het Wijnhaveneiland en het zwevende woon- en kantoorgebouw van Kühne & Co aan de Boomgaardstraat. Hoewel er in het jaarboek van 2011/2012 geen gebouw uit de Rotterdamse binnenstad is opgenomen, is de Mini Mall bij de Hofbogen aan de Raamportstraat net buiten de binnenstad wel noemenswaardig. Het Onderwijscentrum in het Erasmus Medisch Centrum aan de Westzeedijk staat in het jaarboek van 2012/2013.

In de jaren 2008/2009 en 2010/2011 is geen gebouw uit de Rotterdamse binnenstad in het jaarboek opgenomen (Bronnen: Jaarboeken NAI).

3.8 Studenten in Rotterdam

Aantal studenten in Rotterdam

Rotterdam wil zichtbaarder worden als studentenstad. Rotterdam is de derde studentenstad van Nederland, met bijna 60.000 studenten aan Hogeschool en Universiteit, maar lijkt onvoldoende in

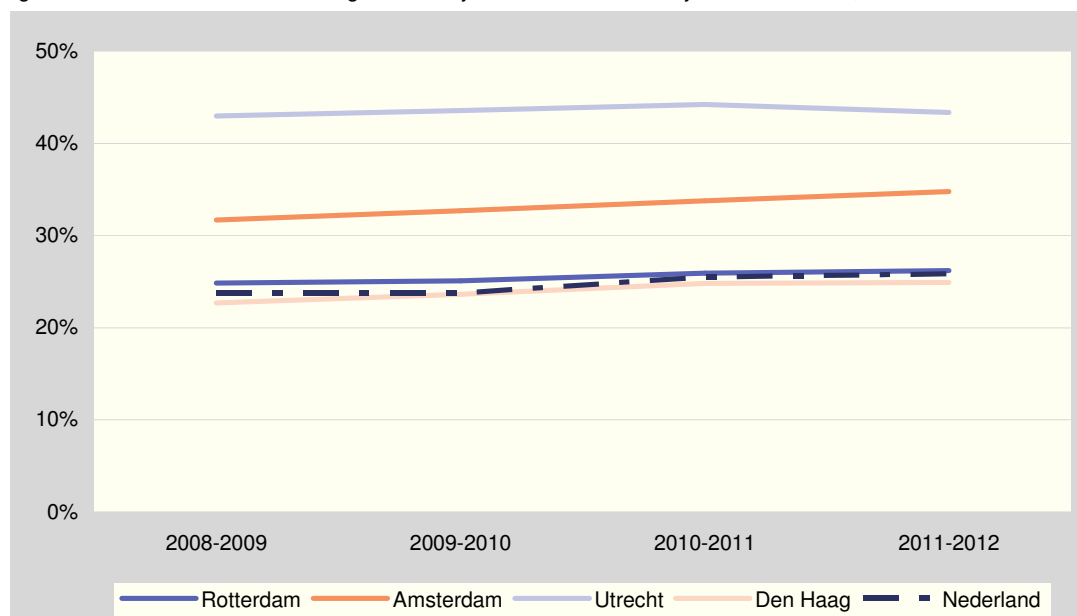
staat om het kennispotentieel aan de stad te binden. Ongeveer een kwart van de Rotterdammers in de leeftijd van 17 tot en met 27 jaar volgt een opleiding aan een Hogeschool of Universiteit in Nederland. Dit aandeel is net als in Amsterdam, Den Haag en in heel Nederland gestegen ten opzichte van eerdere jaren.

Tabel 3.6 Aandeel van de bevolking in leeftijd van 17 t/m 27 jaar dat student is, 2008/2009 en 2011/2012

	2008-2009		2011-2012	
	Absoluut	% van bevolking van 17-27 jaar	Absoluut	% van bevolking van 17-27 jaar
Rotterdam	24.457	25%	27.404	26%
Amsterdam	39.758	32%	46.119	35%
Den Haag	16.470	23%	18.881	25%
Utrecht	28.167	43%	29.312	43%
Nederland	521.731	24%	587.414	26%

Bron: CBS

Figuur 3.11 Aandeel van de bevolking in de leeftijd van 17 tot en met 27 jaar dat student is, 2008/2009-2011/2012

Bron: CBS

4 Gastvrije Binnenstad

Het verbeteren van de leefbaarheid, de gastvrijheid en het imago van de stad.

In dit hoofdstuk komen indicatoren aan bod die de gastvrijheid van de binnenstad meten. Het imago van de stad, de veiligheidsindex en het Onderzoek Meest Gastvrije Stad komen hierbij aan de orde.

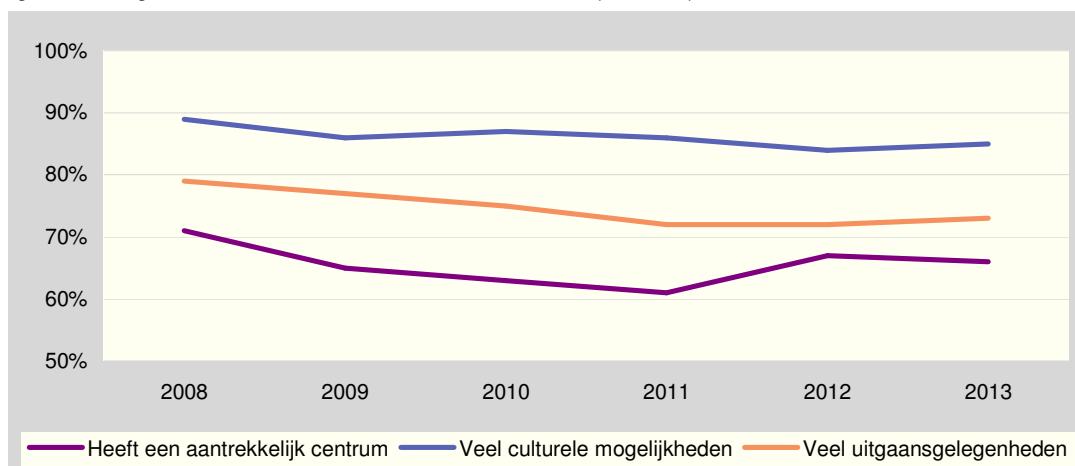
4.1 Imago

Imago van de stad

Jaarlijks voert OBI de Omnibusenquête onder Rotterdammers uit. Het imago van de stad is één van de onderwerpen die hierin aan bod komt. Drie onderwerpen zijn relevant voor de binnenstad. Gevraagd wordt of Rotterdammers het eens zijn met de stellingen dat Rotterdam een aantrekkelijk centrum heeft, veel culturele mogelijkheden heeft en veel uitgaansgelegenheden heeft.

In 2013 vinden meer Rotterdammers dat het centrum aantrekkelijk is dan in 2011: in 2011 was 61% van de Rotterdammers het daar nog mee eens en in 2013 is dat 66%. Het oordeel over de uitgaansgelegenheden (73% is het (helemaal) eens) en de culturele mogelijkheden (85% is het (helemaal) eens) zijn de laatste jaren stabiel.

Figuur 4.1 Imago van de stad: aandeel Rotterdammers dat het (helemaal) eens is, 2008-2013

Bron: Omnibusenquête, OBI

Imago van de binnenstad

In de Omnibusenquête is aan de Rotterdammers in 2012 en 2013 ook een aantal stellingen voorgelegd over het imago van de binnenstad van Rotterdam.

Driekwart van de Rotterdammers is het eens met de stelling dat het in de binnenstad overdag aangenaam verblijven is. Over een aangenaam verblijf in de avond zijn de Rotterdammers minder positief: 34% is het er mee eens en 39% is het er mee oneens. Meer dan de helft van de Rotterdammers is het eens met de stelling dat er in de binnenstad altijd iets te beleven is. Bijna de helft van de Rotterdammers vindt dat er in de binnenstad een gezellige sfeer hangt. Slechts 23% van de Rotterdammers vindt dat het in de binnenstad van Rotterdam steeds

groener wordt. De reacties op de stellingen zijn in 2013 vrijwel hetzelfde als in 2012.

Tabel 4.1 Imago van de binnenstad: aandeel Rotterdammers dat het (helemaal) eens is, 2012 en 2013

In de binnenstad van Rotterdam...	2012	2013
...is het overdag aangenaam verblijven.	75%	74%
...is altijd iets te beleven.	57%	54%
...hangt een gezellige sfeer.	46%	46%
...is het 's avonds aangenaam verblijven.	34%	34%
...wordt het steeds groener.	-	23%

Bron: Omnibusenquête, OBI

Informatie over de binnenstad

Het op een makkelijke manier krijgen van informatie over de binnenstad levert een bijdrage aan de gastvrijheid van de binnenstad. In de Omnibusenquête is aan de Rotterdammers een aantal vragen gesteld over informatie over wat er in de binnenstad te doen is.

Allereerst is aan Rotterdammers gevraagd hoe zij informatie krijgen over wat er in de binnenstad te doen is. De meeste Rotterdammers die wel eens informatie krijgen over wat er te doen is in de binnenstad krijgen dit via familie, vrienden, kennissen of collega's. Informatie uit huis-aan-huisbladen en dagbladen is ook populair. Nieuwsbrieven per e-mail van de gemeente, de Binnenstadskrant en internetsites van de gemeente worden het minst genoemd als informatiebronnen. Slechts 8% geeft aan nooit informatie te krijgen over wat er in de binnenstad te doen is.

Tabel 4.2 Hoe krijgt men informatie over wat er in de binnenstad te doen is? In aandeel van alle Rotterdammers en van Rotterdammers die wel eens informatie krijgen, in procenten, 2013

Informatiebron	Alle Rotterdammers	Alleen Rotterdammers die informatie krijgen
via familie, vrienden, kennissen of collega's	50%	54%
via huis-aan-huisbladen	38%	42%
via dagbladen (Algemeen Dagblad, Volkskrant, Telegraaf, ...)	28%	31%
via radio of televisie	26%	28%
via Metro, Spits	26%	28%
via posters	22%	24%
via sociale media (Hyves, Facebook, twitter, LinkedIn, ...)	20%	22%
via de Stadskrant	7%	8%
via andere internetsites	5%	6%
via de Uitladder	4%	5%
via de internetsite van de gemeente	4%	4%
via de Binnenstadskrant	3%	3%
via nieuwsbrieven per e-mail van de gemeente	2%	2%
anders	4%	4%
ik krijg nooit informatie over wat er in de binnenstad te doen is	8%	nvt

Bron: Omnibusenquête, OBI

Als vervolg op de bovenstaande vraag kregen Rotterdammers de volgende vraag: Zoekt u wel eens naar informatie over wat er in de binnenstad te doen is? Bijna tweederde van de Rotterdammers zoekt wel eens naar informatie over de binnenstad. Dat is iets minder dan in 2012. Rotterdammers die wel eens naar informatie over de binnenstad zoeken doen dit in veel

gevallen over meer dan één onderwerp. Naar informatie over cultuur wordt het meest gezocht, gevolgd door informatie over uitgaan, evenementen en winkelen. Het aandeel Rotterdammers dat informatie zoekt over winkelen is gedaald. Het zoeken naar informatie voor andere doeleinden blijft vrijwel stabiel.

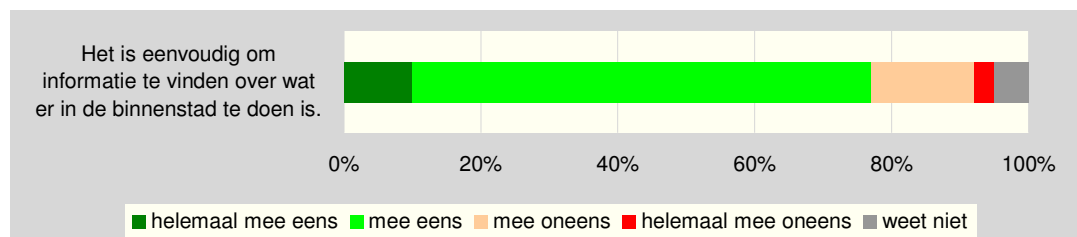
Tabel 4.3 Zoekt u wel eens naar informatie over wat er in de binnenstad te doen is? In procenten, 2012-2013

	2012	2013
Ja:	67%	63%
- voor cultuur (musea, voorstellingen, enz.)	36%	37%
- voor uitgaan (restaurants, cafés, enz.)	34%	33%
- voor evenementen	30%	30%
- voor winkelen	29%	23%
- voor iets anders	1%	1%
Nee	33%	37%

Bron: Omnibussenquête, OBI

De Rotterdammers die wel eens informatie zoeken over wat er in de binnenstad te doen is, kregen een stelling voorgelegd. Zij reageren zeer positief op de stelling “Het is eenvoudig informatie te vinden over wat er in de binnenstad te doen is”. Ruim driekwart is het met deze stelling eens.

Figuur 4.2 Reactie op stelling over informatie de binnenstad, in percentage van Rotterdammers die wel eens informatie zoekt over wat er te doen is, 2013

Bron: Omnibussenquête, OBI

Aan de Rotterdammers is gevraagd welke informatiebronnen zij wel eens gebruiken om de weg te vinden in de binnenstad. Zij noemen veel verschillende bronnen. Routeplanner/Google Maps is de meest gebruikte informatiebron, gevolgd door familie/vrienden/kennissen/collega's, bewegwijzeringsborden en mensen op straat. Een kwart van de Rotterdammers geeft aan geen van de informatiebronnen te gebruiken om de weg in de binnenstad te vinden.

Tabel 4.4 Gebruikte informatiebronnen bij het zoeken naar de weg in de binnenstad, in percentage van alle Rotterdammers en van de Rotterdammers die wel eens informatiebronnen gebruiken, 2013

Informatiebronnen	Alle Rotterdammers	Rotterdammers die informatiebronnen gebruiken
Routeplanner, Google Maps	40%	53%
familie, vrienden, kennissen of collega's	27%	36%
bewegwijzeringsborden	18%	23%
mensen op straat	16%	22%
stadsplattegronden op straat	12%	16%
stadsplattegronden op papier	12%	15%
balie-/winkelmedewerkers	5%	6%
Rotterdam Info (VVV)	3%	3%
navigatiesystemen	2%	2%
Rotterdam App	1%	2%
gastvrouw/ -heer bij evenementen (stadsambassadeurs)	1%	1%
anders	1%	1%
ik ken de weg	5%	7%
geen van deze	24%	nvt

Bron: Omnibusenquête, OBI

4.2 Veiligheid

Veiligheidsindex

Een gastvrije binnenstad is ook een veilige binnenstad. Bewoners en bezoekers moeten zich er op hun gemak kunnen voelen. Tot en met 2009 werd de Veiligheidsindex jaarlijks vastgesteld, vanaf 2010 is dat om de twee jaar. De gegevens van 2013 worden pas later dit jaar bekend gemaakt.

De Veiligheidsindex is samengesteld uit een groot aantal gegevens, zowel feitelijke gegevens als bewonersoordelen. Cijfers over het aantal aangiften en meldingen, ervaren buurtproblemen, slachtofferschap, maar ook omgevingskenmerken vormen tezamen de veiligheidsindex. De Veiligheidsindex geeft voor de hele stad en (bijna) alle wijken in de stad een rapportcijfer. Het rapportcijfer loopt van 1 (onveilig) tot 10 (veilig).

De score op de Veiligheidsindex ligt in Rotterdam Centrum beduidend lager dan in Rotterdam als geheel, maar het verschil tussen Rotterdam Centrum en Rotterdam is in 2011 minder groot geworden. De score voor Rotterdam Centrum als geheel is in 2011 sterk gestegen ten opzichte van eerdere jaren. Wanneer naar de score van de afzonderlijke gebieden wordt gekeken, zijn ze allen gestegen ten opzichte van 2009.

Tabel 4.5 Ontwikkeling Veiligheidsindex per CBS-buurt, 2008, 2009 en 2011

Buurt	2008	2009	2011
Stadsdriehoek/C.S. Kwartier	5,1	5,5	5,8
Oude Westen	3,5	4,1	5,9
Cool/Nieuwe Werk/Dijkzigt	5,2	4,7	5,5
Rotterdam Centrum	4,6	4,9	5,8
Rotterdam	7,2	7,3	7,5

Bron: Rotterdam, Directie Veilig

In Rotterdam Centrum gaan vijf elementen vooruit, namelijk drugsoverlast (blijft onveilig),

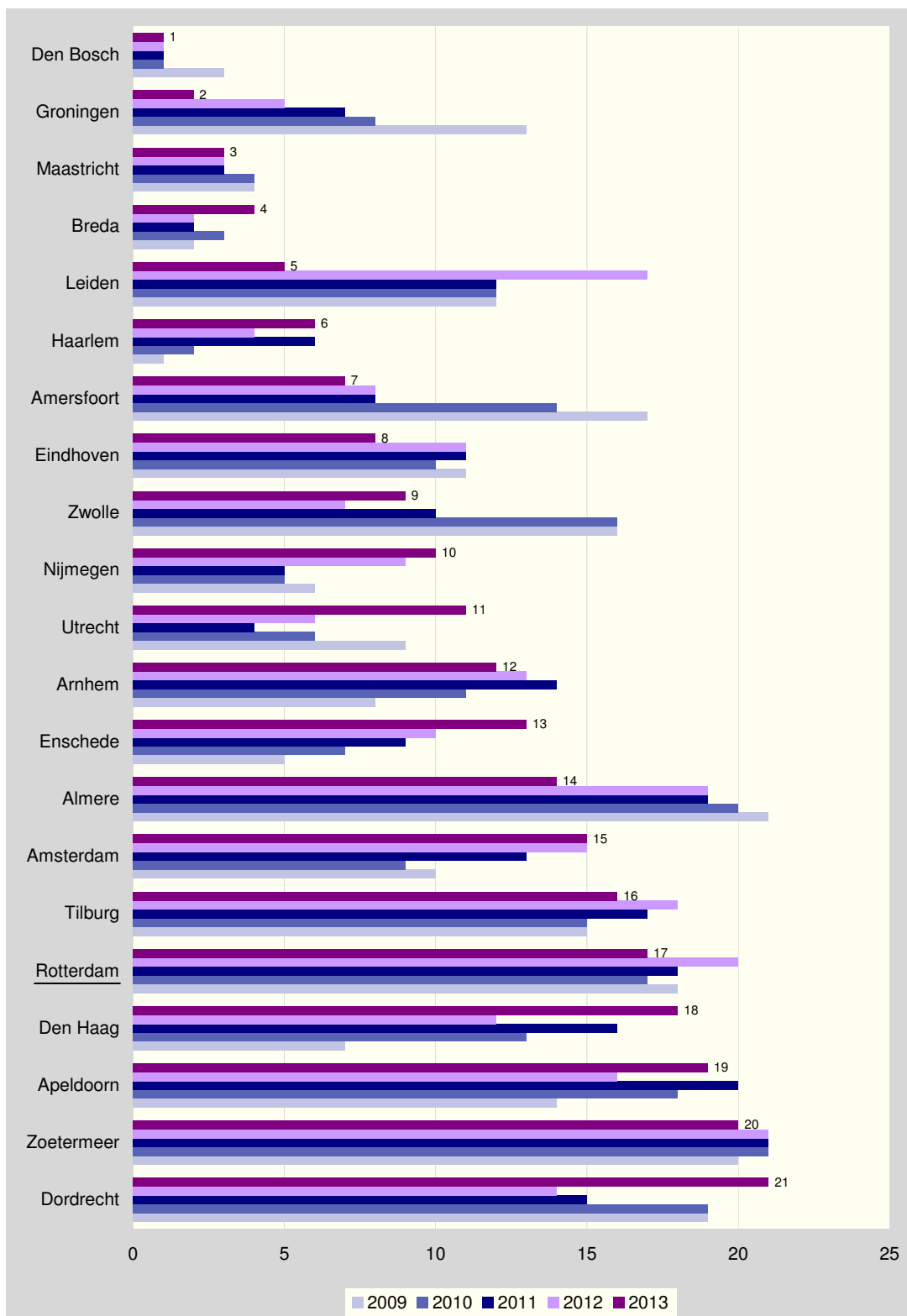
diefstal (van probleem naar bedreigd), geweld (van probleem naar bedreigd), vandalisme (van bedreigd naar veilig) en verkeer (van aandacht naar veilig). De vooruitgang bij drugsoverlast en vandalisme is groot. Inbraak en overlast verslechteren binnen de categorie (respectievelijk veilig en onveilig). Schoon & heel scoort ongeveer gelijk en blijft in de categorie veilig (Bron: Rotterdam Veiligheidsindex, Gemeente Rotterdam, Directie Veilig, maart 2012).

4.3 Gastvrijheid

Onderzoek Meest Gastvrije stad

Sinds 2009 brengen VVV Nederland en Van Spronsen en Partners jaarlijks het onderzoek Meest Gastvrije Stad uit. Op 27 criteria in 4 verschillende categorieën zijn voor dit onderzoek bezoekers van het centrum van de 21 grootste steden in Nederland gevraagd naar hun mening over de mate van gastvrijheid van de betreffende stad. In 2013 was 's-Hertogenbosch net als in de drie jaar ervoor de meest gastvrije stad in Nederland. Rotterdam stond in 2013 op de 17^e plek, drie plaatsen hoger dan in 2012. Utrecht (11^e) en Amsterdam (15^e) scoren hoger dan Rotterdam en Den Haag (18^e) scoort lager.

Figuur 4.3 Ranking Meest gastvrije Steden in Nederland, 2009 t/m 2013

Bron: Onderzoek Meest Gastvrije Stad 2009 t/m 2013

Zoals eerder beschreven is de score opgebouwd uit 27 verschillende aspecten. In de volgende tabel zijn de aspecten weergegeven en gerangschikt naar de ranking van Rotterdam op dit aspect. Daarnaast is in dezelfde tabel de stad die als nummer 1 scoort opgenomen.

Tabel 4.6: Per aspect ranking Rotterdam en de nummer 1 in het onderzoek Meest Gastvrije Stad, 2012 en 2013

Aspect	Ranking Rotterdam		nummer 1 in 2013
	2012	2013	
Overallranking	20	17	Den Bosch
Openingstijden winkels	2	1	Rotterdam
Bereikbaarheid OV naar stad	6	1	Rotterdam
Bereikbaarheid OV in stad	2	1	Rotterdam
Informatievoorziening OV	9	4	Almere
Cultureel aanbod	11	5	Leiden/Amsterdam
Vindbaarheid in de stad	20	6	Den Bosch
Bereikbaarheid te voet	19	6	Den Bosch
Winkelgebieden	17	7	Den Bosch/Breda
Diversiteit winkel aanbod	9	7	Groningen
Verlichting	21	10	Den Bosch/Leiden
Vriendelijkheid in horeca	19	15	Den Bosch
Horeca concentratiegebieden	19	15	Den Bosch
Gebouwen	15	15	Den Bosch
Diversiteit restaurant aanbod	17	16	Den Bosch
Diversiteit café aanbod	17	16	Groningen
Bereikbaarheid met auto	15	17	Zoetermeer
Parkeren	17	17	Zoetermeer
Vriendelijkheid op straat	21	19	Groningen
Vriendelijkheid in winkels	19	19	Groningen
Straten	20	19	Den Bosch
Terrasaanbod	19	20	Den Bosch
Pleinen	20	20	Den Bosch
Autovrije binnenstad	20	20	Den Bosch
Werkzaamheden	19	20	Zoetermeer
Gevoel van veiligheid	21	21	Den Bosch
Groenvoorziening	21	21	Breda
Hygiëne	21	21	Den Bosch

Bron: Onderzoek Meest Gastvrije Stad 2012 en 2013

Rotterdam staat op de eerste plaats bij de aspecten openingstijden winkels, bereikbaarheid openbaar vervoer naar de stad en bereikbaarheid openbaar vervoer in de stad. Ook bij de informatievoorziening bij het openbaar vervoer, het cultureel aanbod, de vindbaarheid in de stad, bereikbaarheid te voet, winkelgebieden, diversiteit winkelaanbod en verlichting scoort Rotterdam in de top tien.

Voor 17 aspecten geldt echter dat Rotterdam op plaats 15 of lager staat (in 2012 waren dat nog 21 aspecten). Bij het gevoel van veiligheid, de groenvoorziening en de hygiëne staat Rotterdam op de laatste plaats.

5 Binnenstad om in te wonen

De binnenstad ontwikkelen tot een grootstedelijk woonmilieu dat meer inwoners aantrekt.

Allereerst komt in dit hoofdstuk de bevolkingsontwikkeling in de binnenstad en per kwartier aan de orde. Ook de demografische kenmerken van de bewoners worden besproken. Vervolgens komt de woningvoorraad aan bod. De inkomensontwikkeling en de tevredenheid van het wonen vormen de laatste onderdelen van dit hoofdstuk.

5.1 Bevolkingsontwikkeling

Inwoneraantal

In deze paragraaf komt het inwonertal van de binnenstad aan de orde. Dit staat ook in hoofdstuk twee bij de targets van het programmaplan. De bevolking van de binnenstad neemt van 30.071 personen op 1 januari 2008 toe tot 32.364 personen op 1 januari 2013. Daarmee is de bevolking van de binnenstad harder gestegen (8%) dan de totale Rotterdamse bevolking, terwijl ruim een derde van de stijging van Rotterdam wordt verklaard door de uitbreiding van de stad met Rozenburg in 2010.

Het aantal inwoners in het nieuwe woongebied Kop van Zuid is fors gestegen in de periode 2008-2013. Ook Wijnhaveneiland/Oude Haven/Boompjes, het Centraal District, het Laurenskwartier en het Scheepvaartkwartier laten een duidelijke stijging zien in het aantal inwoners. In bijna alle kwartieren is het aantal inwoners ten opzichte van 2008 gestegen, in het Oude Westen is het aantal inwoners vrijwel gelijk gebleven.

Tabel 5.1 Ontwikkeling aantal inwoners in de binnenstad en per kwartier, 2008-2013

Kwartier	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ontw. 2008-2013	
							absoluut	procentueel
Centraal District	972	983	1.030	1.066	1.087	1.063	91	9%
Oude Westen	9.504	9.567	9.684	9.585	9.617	9.496	-8	0%
Lijnbaankwartier/Coolsingel	3.172	3.121	3.127	3.128	3.174	3.280	108	3%
Laurenskwartier	5.603	5.767	5.892	5.949	6.027	6.029	426	8%
Cool Zuid	2.687	2.722	2.787	2.736	2.667	2.707	20	1%
Hoboken	648	664	670	666	664	685	37	6%
Wijnhaveneil./Oude H./Boompjes	4.477	4.601	4.840	5.052	5.058	5.107	630	14%
Scheepvaartkwartier	1.967	1.994	2.051	2.061	2.111	2.128	161	8%
Kop van Zuid	1.041	1.122	1.112	1.592	1.823	1.869	828	80%
Binnenstad Totaal	30.071	30.541	31.193	31.835	32.228	32.364	2.293	8%
Rotterdam	582.949	587.161	592.939	610.412	616.456	616.319	33.370	6%

Bron: GBA, bewerking OBI

Etnische samenstelling van inwoners van de binnenstad en per kwartier

In de periode 2008-2013 is het aandeel autochtonen in de binnenstad gedaald van 49% naar 46%. Het aandeel allochtonen uit overig niet-westerse landen is licht toegenomen, terwijl het aandeel van andere ethniciteiten vrijwel gelijk is gebleven.

De etnische samenstelling van de binnenstad verschilt in 2013 iets van die van Rotterdam als geheel. In Rotterdam wonen iets meer autochtonen en Turken en in de binnenstad iets meer

overig EU en overig westerse en niet-westerse allochtonen.

Tabel 5.2 Ontwikkeling etnische samenstelling in de binnenstad 2008-2013

Etniciteit	Binnenstad				Rotterdam
	2008	2008	2013	2013	2013
Autochtonen	14.693	49%	15.042	46%	51%
Surinamers	2.501	8%	2.470	8%	9%
Antillianen	707	2%	1.007	3%	4%
Kaapverdianen	904	3%	878	3%	2%
Turken	1.800	6%	1.753	5%	8%
Marokkanen	1.848	6%	1.903	6%	7%
Overig EU	2.366	8%	2.945	9%	7%
Overig westers	2.282	8%	2.463	8%	5%
Overig niet-westers	2.970	10%	3.903	12%	8%
Totaal	30.071	100%	32.364	100%	100%

Bron: GBA, bewerking OBI

De etnische samenstelling van de bevolking verschilt sterk per kwartier. In het Oude Westen is sprake van een relatief hoge concentratie Surinamers, Marokkanen, Turken en Kaapverdianen. Het Centraal District en Kop van Zuid kennen een relatief hoge concentratie van overig niet-westerse allochtonen. Hoboken kent een relatief hoge concentratie Antillianen. Tot slot wonen in Scheepvaartkwartier, Laurenskwartier en Wijnhaveneiland/ Oude Haven/ Boompjes relatief veel autochtonen in vergelijking met de binnenstad.

Tabel 5.3 Etnische samenstelling per kwartier per 1-1-2013

Etniciteit	Binnenstad										Totaal
	CD	OW	LC	LK	CZ	Ho	WOB	SK	KvZ	Binnenstad	Binnenstad
Autochtonen	36%	27%	52%	60%	50%	47%	57%	61%	47%	46%	46%
Surinamers	4%	14%	7%	4%	7%	6%	5%	2%	5%	8%	8%
Antillianen	2%	3%	3%	2%	2%	19%	3%	2%	8%	3%	3%
Kaapverdianen	1%	7%	1%	1%	2%	1%	1%	0%	1%	3%	3%
Turken	3%	11%	2%	2%	6%	2%	3%	2%	5%	5%	5%
Marokkanen	0%	14%	5%	2%	6%	0%	3%	1%	2%	6%	6%
Overig EU	9%	7%	9%	11%	11%	5%	9%	13%	9%	9%	9%
Overig westers	14%	5%	8%	8%	7%	5%	9%	9%	7%	8%	8%
Overig niet-westers	30%	13%	13%	10%	9%	14%	9%	9%	18%	12%	12%
Totaal absoluut	1.063	9.496	3.280	6.029	2.707	685	5.107	2.128	1.869	32.364	32.364

CD = Centraal District, OW = Oude Westen, LC = Lijnbaankwartier/Coolsingel, LK = Laurenskwartier, CZ = Cool Zuid, Ho = Hoboken, WOB = Wijnhaveneiland/Oude Haven/Boompje, SK = Scheepvaartkwartier, KvZ = Kop van Zuid

Bron: GBA, bewerking OBI

Inwoners verdeeld naar leeftijdsklassen in de binnenstad en per kwartier

De leeftjdsverdeling van de inwoners van de binnenstad is in de periode 2008-2013 vrijwel gelijk gebleven. Meer dan de helft van de bewoners van de binnenstad is tussen de 20 en 44 jaar (54%). In vergelijking met Rotterdam wonen in de binnenstad beduidend minder 0-19-jarigen en juist meer 20-29-jarigen.

Tabel 5.4 Ontwikkeling leeftijd in de binnenstad, 2008 en 2013

Leeftijdsklasse	Binnenstad				Rotterdam
	2008	2008	2013	2013	2013
0 - 19 jaar	4.116	14%	4.201	13%	22%
20 - 29 jaar	7.690	26%	8.740	27%	17%
30 - 44 jaar	8.251	27%	8.714	27%	22%
45 - 64 jaar	6.729	22%	6.944	21%	24%
65+	3.285	11%	3.765	12%	15%
Totaal	30.071	100%	32.364	100%	100%

Bron: GBA, bewerking OBI

De bevolking van Hoboken is jong: 65% is jonger dan 30 jaar. Ook Kop van Zuid heeft een jonge bevolking (54% jonger dan 30). In het Oude Westen wonen veel jongeren tot en met 19 jaar: 21%. In Centraal District wonen relatief veel 30 tot en met 44-jarigen. In Lijnbaankwartier/Coolsingel wonen juist veel ouderen (20% is 65 jaar of ouder).

Tabel 5.5 Inwoners naar leeftijdsklassen per kwartier per 1-1-2013

Leeftijdsklasse	Binnenstad										Totaal
	CD	OW	LC	LK	CZ	Ho	WOB	SK	KvZ	Binnenstad	Binnenstad
0 - 19 jaar	6%	21%	8%	9%	13%	8%	10%	10%	10%	10%	13%
20 - 29 jaar	24%	18%	24%	31%	30%	57%	30%	25%	44%	27%	27%
30 - 44 jaar	40%	21%	26%	33%	26%	21%	29%	26%	30%	27%	27%
45 - 64 jaar	23%	26%	22%	17%	21%	9%	21%	26%	13%	21%	21%
65+	7%	13%	20%	10%	10%	5%	11%	13%	3%	12%	12%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Totaal absoluut 1.063 9.496 3.280 6.029 2.707 685 5.107 2.128 1.869 32.364

CD = Centraal District, OW = Oude Westen, LC = Lijnbaankwartier/Coolsingel, LK = Laurenskwartier, CZ = Cool Zuid, Ho = Hoboken, WOB = Wijnhaveneiland/Oude Haven/Boompje, SK = Scheepvaartkwartier, KvZ = Kop van Zuid

Bron: GBA, bewerking OBI

Samenstelling van huishoudens in de binnenstad en per kwartier

Op 1 januari 2013 woonden in de binnenstad ruim 20.500 huishoudens. Dit is een stijging sinds 2008 in het aantal huishoudens met 8%. Ten opzichte van 2010 is het aantal huishoudens met 4% gestegen. Ruim 60% van deze huishoudens is een eenpersoonshuishouden. Dit is hoger dan in Rotterdam (47%). Het aandeel huishoudens met kinderen is in de binnenstad (14%) juist kleiner dan in heel Rotterdam (29%). In de binnenstad wonen dus relatief veel alleenstaanden en weinig kinderen, in vergelijking met heel Rotterdam.

De verdeling van de huishoudentypen in de binnenstad is de afgelopen jaren gelijk gebleven.

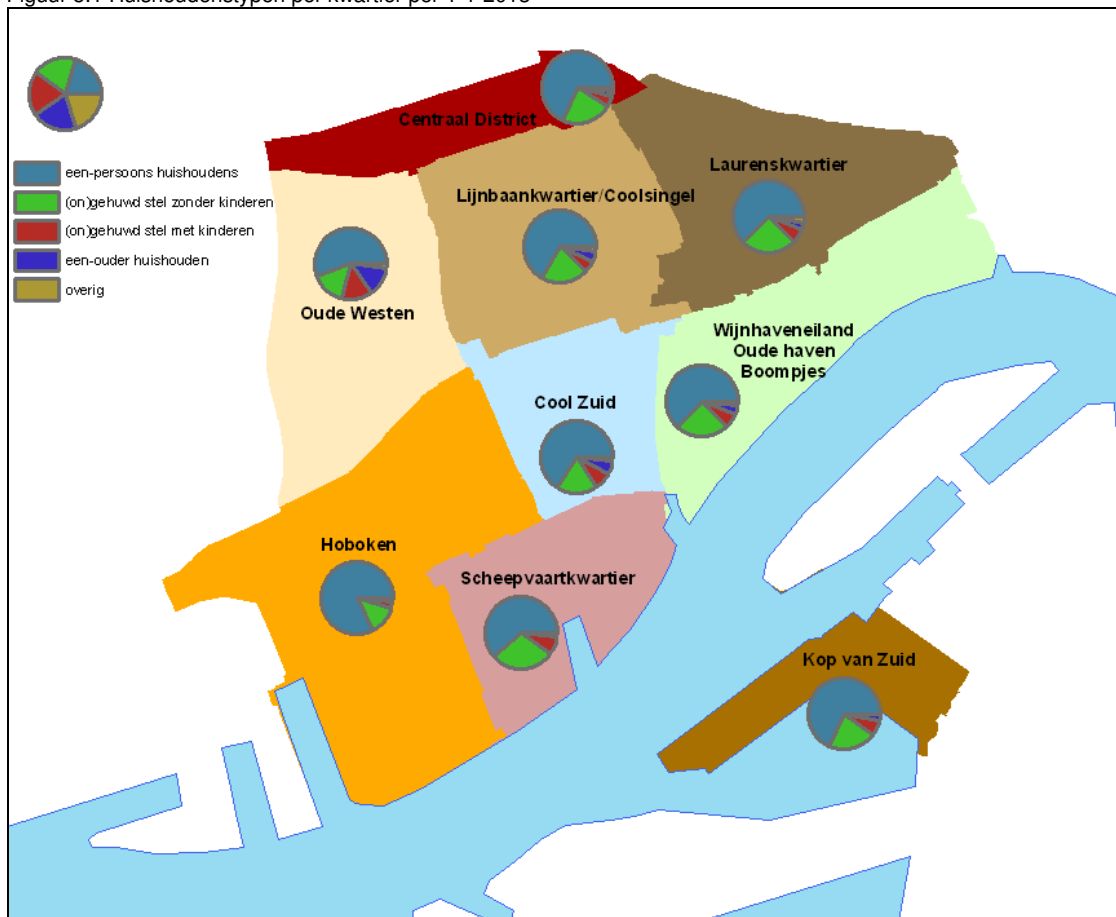
Tabel 5.6 Ontwikkeling huishoudentypen in de binnenstad, 2008 en 2013

Huishoudentype	Binnenstad				Rotterdam
	2008	2008	2013	2013	2013
eenpersoons huishoudens	11.905	63%	12.888	63%	47%
(on)gehuwd stel zonder kinderen	3.988	21%	4.332	21%	22%
(on)gehuwd stel met kinderen	1.616	8%	1.731	8%	19%
een-ouder huishouden	1.187	6%	1.211	6%	11%
overig	325	2%	392	2%	1%
Totaal	19.021	100%	20.554	100%	100%

Bron: GBA, bewerking OBI

Het Oude Westen wordt gekenmerkt door de sterke vertegenwoordiging van het aantal gezinnen (26%). Daarentegen wordt Hoboken gekenmerkt door veel éénpersoons huishoudens (82%).

Figuur 5.1 Huishoudentypen per kwartier per 1-1-2013

Bron: GBA, bewerking OBI

In- en uitstroom van gezinnen

Op 1 januari 2013 woonden er in de binnenstad 2.140 gezinnen. Dit zijn huishoudens met één of meer kinderen jonger dan 18 jaar. Het aantal gezinnen is gestegen ten opzichte van 2008 (6%), net als in Rotterdam als geheel. De stijging van het aantal gezinnen in Rotterdam wordt grotendeels verklaard door de toevoeging van Rozenburg aan Rotterdam in 2011. Rotterdam kreeg er hierdoor bijna 1.500 gezinnen bij. Rekenen we Rozenburg niet mee dan stijgt het aantal gezinnen in Rotterdam licht.

In het Oude Westen wonen de meeste gezinnen, terwijl in Hoboken en Centraal District bijna geen gezinnen wonen. Het aantal gezinnen in Kop van Zuid is fors gestegen ten opzichte van 2008. Ook in het Scheepvaartkwartier, Laurenskwartier en Wijnhaveneiland/Oude Haven/Boompjes is het aantal gezinnen sterk gestegen. In het Oude Westen is het aantal gezinnen de laatste jaren fors gedaald.

Tabel 5.7 Aantal gezinnen met kinderen in de binnenstad, 2008-2013

Kwartier	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ontw. 2008-2013	
							absoluut	procentueel
Centraal District	30	26	32	31	34	38	8	27%
Oude Westen	1.063	1.039	1.020	1.000	988	947	-116	-11%
Lijnbaankwartier/Coolsingel	137	126	129	137	140	152	15	11%
Laurenskwartier	267	263	295	311	312	320	53	20%
Cool Zuid	184	172	169	170	172	176	-8	-4%
Hoboken	12	16	17	18	13	22	10	83%
Wijnhaveneiland/Oude H./Boompjes	187	219	224	238	246	270	83	44%
Scheepvaartkwartier	75	87	84	78	102	111	36	48%
Kop van Zuid	65	81	76	75	92	104	39	60%
Binnenstad Totaal	2.020	2.029	2.046	2.058	2.099	2.140	120	6%
Rotterdam	66.366	66.354	66.589	68.417	68.820	69.029	2.663	4%

Bron: GBA, bewerking COS

In de onderstaande tabel staat de dynamiek van gezinnen in de binnenstad in de afgelopen jaren weergegeven. De verandering in het aantal gezinnen als gevolg van vorming, ontbinding, vestiging en vertrek staat in dit overzicht weergegeven. Bij vorming wordt het eerste kind in een gezin geboren en ontstaat er dus een gezin. Ontbinding is wanneer het jongste kind 18 jaar wordt of wanneer het enige kind onder de 18 jaar overlijdt. Met vestiging wordt bedoeld wanneer een gezin met kinderen in de binnenstad gaat wonen en bij vertrek verhuist een gezin met kinderen uit de binnenstad.

Zoals uit de tabel blijkt, is de binnenstad een plek waar gezinnen gevormd worden en waar gezinnen uit verhuizen. De binnenstad heeft dan ook een roltrapfunctie. Het positieve saldo is in 2011 en 2012 groter dan in de jaren daarvoor. Het positief saldo komt doordat er de laatste jaren meer gezinnen worden gevormd in de binnenstad en doordat er minder gezinnen uit de binnenstad vertrekken dan voorheen.

Tabel 5.8 Dynamiek van gezinnen met kinderen in de binnenstad, 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
vorming	213	202	232	225	225
ontbinding	-74	-76	-69	-77	-76
vestiging	142	135	125	150	136
vertrek	-270	-253	-283	-250	-236
saldo	11	8	5	48	49

Bron: GBA, bewerking OBI

5.2 Woningvoorraad

Ontwikkeling aantal woningen in de binnenstad en per kwartier

Het aantal woningen in de binnenstad is van 16.587 per 1 januari 2008 toegenomen tot 18.148 per 1 januari 2013. Wanneer dit wordt vergeleken met de ontwikkeling van de Rotterdamse woningvoorraad is dit een sterkere stijging. Opvallend is dat de bevolking in de binnenstad in diezelfde periode met slechts 8% is toegenomen, terwijl het aantal woningen met 11% is gestegen.

In 2013 is de woningvoorraad in Lijnbaankwartier/Coolsingel en het Scheepvaartkwartier licht

gegroeid ten opzichte van 2012.

Tabel 5.9 Aantal woningen per kwartier 2008-2013 (exclusief woningen waarvan de eigenaar onbekend is)

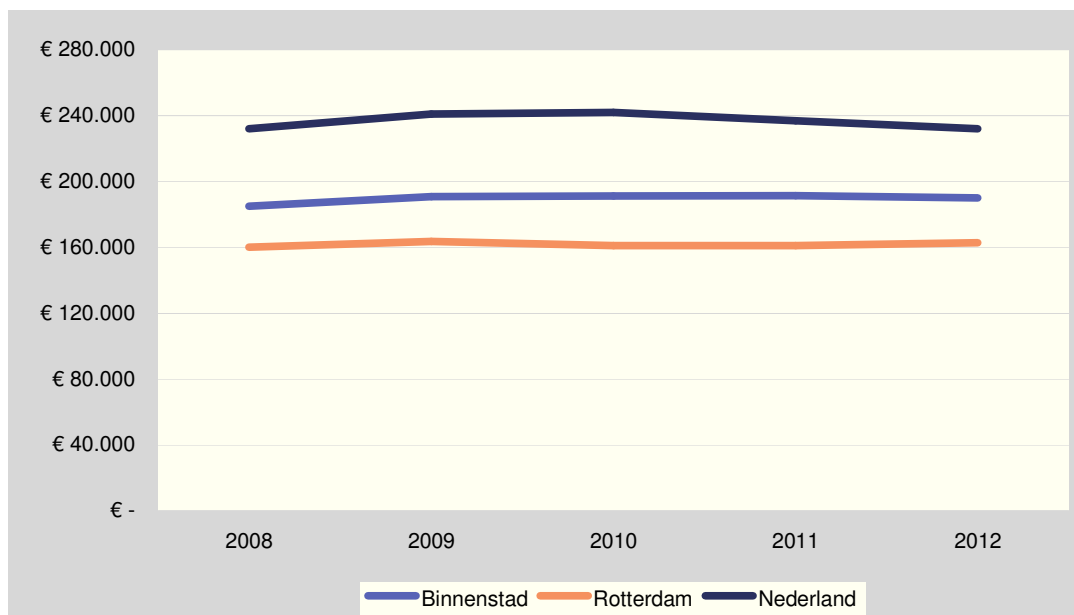
Kwartier	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Ontw. 2008-2013	
							absoluut	procentueel
Centraal District	532	532	532	532	532	532	0	0%
Oude Westen	4.381	4.409	4.428	4.400	4.403	4.428	47	1%
Lijnbaankw./Coolsingel	2.161	2.132	2.123	2.179	2.220	2.345	184	9%
Laurenskwartier	3.729	3.700	3.822	3.822	3.824	3.822	93	2%
Cool Zuid	1.426	1.458	1.465	1.471	1.462	1.478	52	4%
Hoboken	238	239	239	239	239	232	-6	-3%
Wijnh./Oude H./Boompjes	2.609	2.636	2.864	2.952	2.952	2.952	343	13%
Scheepvaartkwartier	1.017	1.019	1.031	1.036	1.084	1.139	122	12%
Kop van Zuid	494	495	495	1.221	1.220	1.220	726	147%
Binnenstad Totaal	16.587	16.620	16.999	17.852	17.936	18.148	1.561	9%
Rotterdam	287.667	287.770	288.256	289.600	294.110	296.870	9.203	3%

Bron: WBOB, bewerking OBI

Gemiddelde WOZ-waarde van woningen in de binnenstad

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in de binnenstad (€ 190.000) ligt hoger dan in Rotterdam als geheel (€ 163.000), maar lager dan in Nederland (€ 232.000). De ontwikkeling van de WOZ-waarde in de binnenstad en Rotterdam is de laatste jaren vrijwel stabiel, terwijl die van Nederland als geheel licht daalt.

Figuur 5.2 Ontwikkeling gemiddelde WOZ-waarde van woningen, 2008-2012

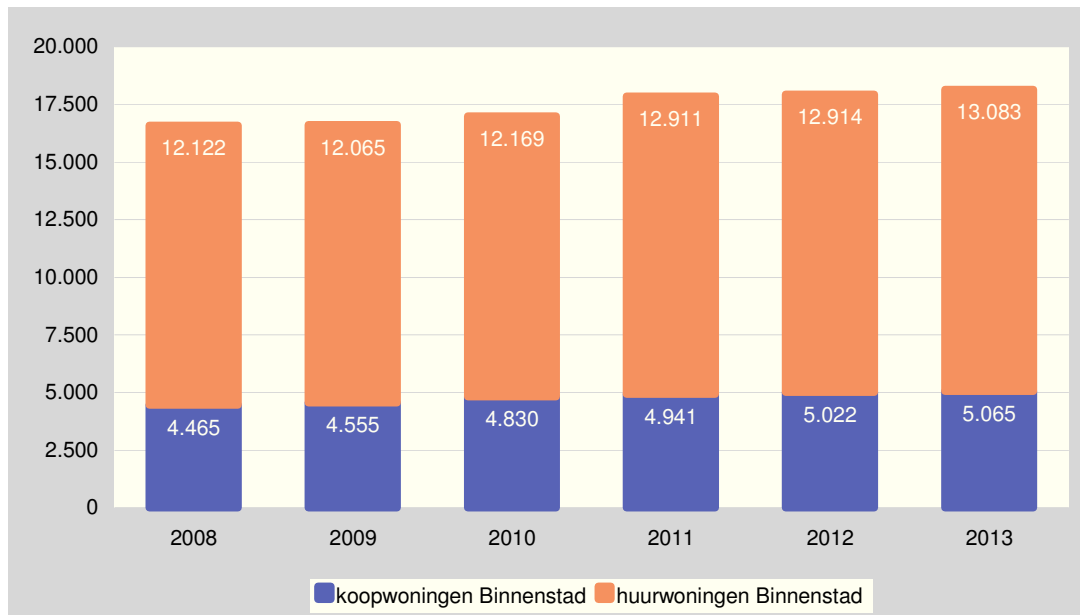
Bron: CBS en WBOB, bewerking OBI

Aantal huur- en koopwoningen per kwartier

Zowel het aantal huur- als koopwoningen is in de afgelopen jaren gestegen. Het aandeel koopwoningen is vrijwel gelijk gebleven (van 27% in 2008 naar 28% in 2013). In de hele

gemeente steeg het aandeel koopwoningen van 31% naar 35%.

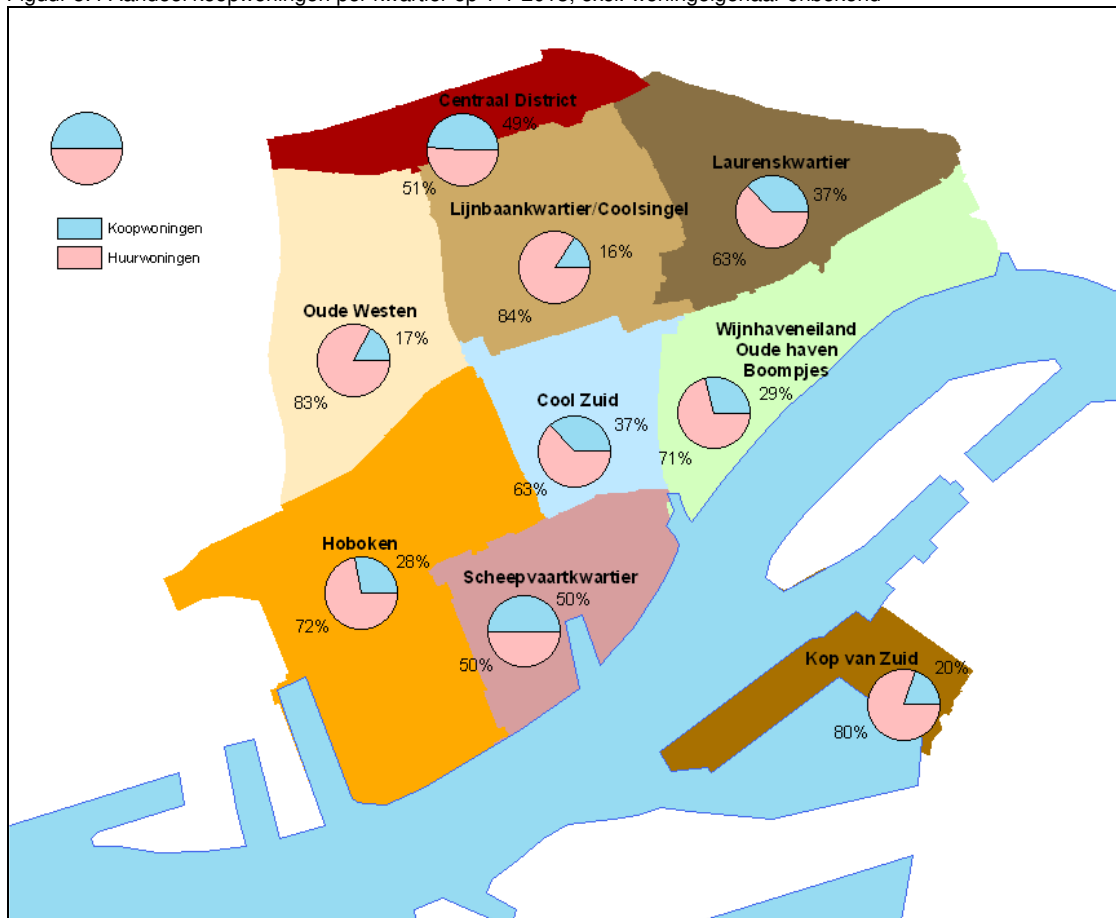
Figuur 5.3 Aantal koopwoningen en huurwoningen in binnenstad en Rotterdam, 2008-2013

Bron: WBOB, bewerking OBI

In Lijnbaankwartier/Coolsingel (84%), het Oude Westen (83%) en Kop van Zuid (80%) is het aandeel huurwoningen erg hoog. Het Centraal District (49%) en het Scheepvaartkwartier (50%) hebben relatief veel koopwoningen.

Figuur 5.4 Aandeel koopwoningen per kwartier op 1-1-2013, excl. woningeigenaar onbekend

Bron: WBOB, bewerking COS

5.3 Inkomensontwikkeling

Inkomen per huishouden

Het gestandaardiseerd huishoudinkomen is het huishoudinkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van een huishouden, waardoor onderlinge vergelijking beter mogelijk is.

Het gestandaardiseerd inkomen van huishoudens in Rotterdam Centrum was in 2010 € 25.200 per jaar. Dit is hoger dan het Rotterdams en landelijk gemiddelde. De verschillen per buurt zijn echter groot. Zo is het huishoudinkomen in het Oude Westen met € 18.900 het laagst en in Nieuwe Werk met € 42.300 het hoogst.

Het gestandaardiseerd huishoudinkomen is in Rotterdam Centrum tussen 2005 en 2008 flink gestegen. Tussen 2008 en 2010 blijft het gestandaardiseerd huishoudinkomen vrijwel gelijk. Dit beeld komt vrijwel overeen met de stedelijke en landelijke trend. Het gestandaardiseerd huishoudinkomen in het nieuwe woongebied Kop van Zuid laat in de afgelopen jaren een sterke fluctuatie zien.

Tabel 5.10 Gestandaardiseerd inkomen per huishouden per CBS-buurt, 2005-2010

Per huishouden gestandaardiseerd									Ontwikkeling 2005-2010
Buurt	2005	2006	2007	2008	2009	2010			
Stadsdriehoek	€ 23.900	€ 24.200	€ 26.400	€ 26.700	€ 27.100	€ 27.200			14%
Oude Westen	€ 16.100	€ 17.300	€ 18.200	€ 18.700	€ 18.800	€ 18.900			17%
Cool	€ 18.800	€ 20.700	€ 21.600	€ 22.800	€ 21.600	€ 22.800			21%
C.S. Kwartier	€ 28.100	€ 30.000	€ 34.600	€ 30.400	€ 36.600	€ 31.400			12%
Kop van Zuid	€ 29.900	€ 28.300	€ 37.000	€ 34.400	€ 32.300	€ 30.300			1%
Nieuwe Werk	€ 36.100	€ 37.500	€ 48.700	€ 44.900	€ 42.500	€ 42.300			17%
Dijkzigt	€ 19.000	€ 20.200	€ 20.500	€ 21.700	€ 21.800	€ 21.800			15%
Rotterdam Centrum	€ 21.600	€ 22.600	€ 24.800	€ 25.100	€ 25.100	€ 25.200			17%
Rotterdam	€ 18.800	€ 19.700	€ 21.000	€ 21.600	€ 21.800	€ 21.700			15%
Nederland	€ 20.800	€ 21.800	€ 23.300	€ 23.900	€ 24.000	€ 23.900			15%

Bron: CBS, bewerking OBI

Verdeling van inkomensklassen in de binnenstad, Rotterdam en Nederland

Er is een verdeling gemaakt van gestandaardiseerde huishoudinkomens in laag, midden en hoog. Dit is gebaseerd op een verdeling van alle Nederlandse huishoudinkomens naar 40% laag, 40% midden en 20% hoge inkomens. De verdeling hoge, midden en lage inkomens in Rotterdam Centrum is vrijwel gelijk gebleven. 42% van de huishoudens in Rotterdam Centrum heeft een laag inkomen en 26% van de huishoudens heeft een hoog inkomen.

Tabel 5.11 Ontwikkeling gestandaardiseerd huishoudensinkomen, 2005-2010

	laag						hoog					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Rotterdam Centrum	42%	43%	42%	41%	42%	42%	25%	26%	26%	27%	26%	26%
Rotterdam	51%	51%	51%	51%	51%	51%	15%	15%	15%	15%	15%	16%
Nederland	40%	40%	40%	40%	40%	40%	20%	20%	20%	20%	20%	20%

Bron: CBS, bewerking OBI

Aandeel bewoners met uitkering

Van de potentiële beroepsbevolking in de binnenstad heeft 7% een uitkering. Dit aandeel is vergelijkbaar met de jaren ervoor. Het aandeel bewoners met een uitkering ligt in de verschillende kwartieren in de binnenstad rondom of onder het stedelijk gemiddelde. Het Oude Westen is hierop een uitzondering en kent een hoog aandeel inwoners met een uitkering (16%).

Tabel 5.12 Aandeel inwoners met een uitkering, 2008-2013

Buurt	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Centraal District	0%	0%	1%	0%	1%	0%
Oude Westen	14%	13%	14%	16%	16%	16%
Lijnbaankwartier/Coolsingel	6%	6%	6%	7%	7%	7%
Laurenskwartier	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Cool Zuid	8%	7%	7%	8%	6%	6%
Hoboken	1%	1%	1%	2%	2%	2%
Wijnhaveniland/Oude Haven/Boompjes	4%	3%	3%	3%	3%	4%
Scheepvaartkwartier	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Kop van Zuid	0%	1%	1%	1%	0%	1%
Binnenstad Totaal	6%	6%	6%	7%	7%	7%
Rotterdam	8%	7%	8%	9%	9%	9%

Bron: SoZaWe en GBA, bewerking OBI

5.4 Leefstijlen bewoners

Bewoners met leefstijl blauw en rood

Het streven is om meer bewoners met een centrumstedelijke leefstijl naar Rotterdam te halen. In het onderzoek van De Grote Woontest is de woonconsument in de Rotterdamse regio in kaart gebracht en ondergebracht in vier leefstijlen. Hier volgt een beschrijving van de leefstijlen.

De levendige samenleving past bij uitstek bij de *rode* wereld: dynamiek, vrijheid, afwijken van de standaard. Sociale ambities zijn niet sterk; er is dan ook niet echt sprake van een 'samenleving'. Binnen de *blauwe* wereld staat exclusiviteit centraal: hoogwaardigheid, maar ook uitsluiting en afzondering. Typisch *gele* domeinen zijn de ongedwongen samenleving en de gezellige samenleving. Waar in de ongedwongen samenleving sociale controle resoluut wordt afgewezen, leven mensen in de gezellige samenleving vooral met elkaar mee.

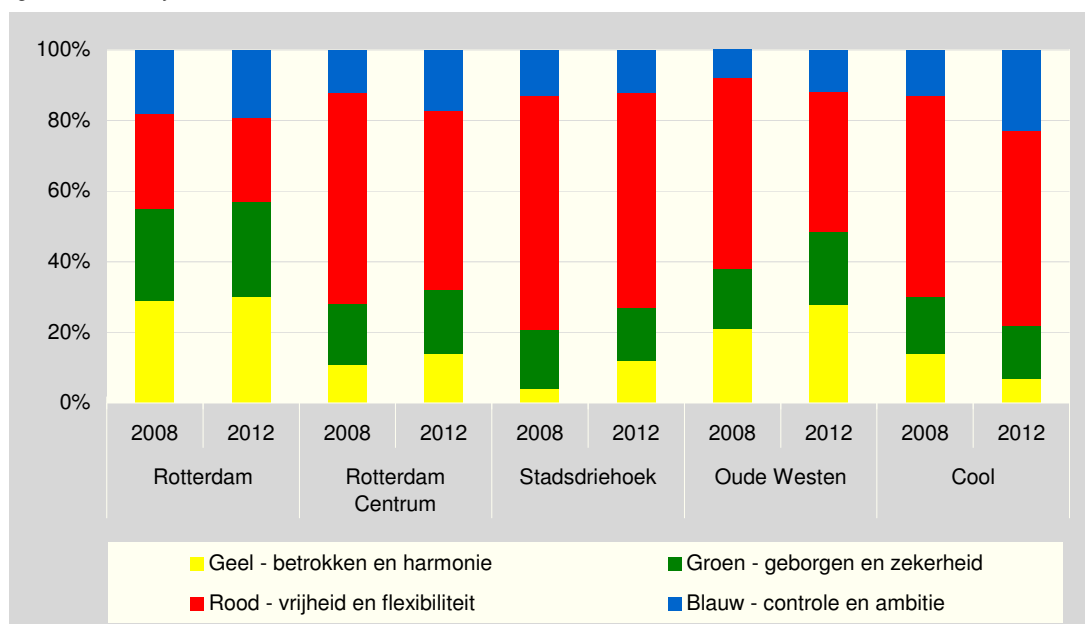
Tegenover de ongedwongen samenleving staat de gesloten samenleving, die samen met de huiselijke samenleving bij de *groene* wereld hoort. Sociale controle betekent in de gesloten samenleving vooral alertheid en 'ons soort mensen'. Bij de huiselijke samenleving trekt men zich terug in de woning zelf. Al dan niet door de omstandigheden gedwongen worden sociale contacten buiten de muren van de woning gehouden.

In welk milieu willen de verschillende leefstijlen wonen? Uitgesplitst naar leefstijl ontstaat het volgende beeld:

- De rode wereld wil levendig stedelijk en hoogwaardig wonen.
- Blauw zoekt vooral ruim opgezette woonmilieus, maar ook (hoogwaardige) stedelijke locaties.
- Geel en groen houden van multifunctionaliteit op buurniveau (bijvoorbeeld wonen bij een winkelcentrum), waarbij met name geel een voorkeur heeft voor woonwijken en traditioneel wonen (Bron: De Grote Woontest, 2008).

Voor Rotterdam Centrum is het de ambitie dat er een groot aandeel bewoners woont met een rode of blauwe leefstijl. In Rotterdam Centrum heeft 51% van de bewoners leefstijl rood (vrijheid en flexibiliteit) en dat ligt beduidend hoger dan in Rotterdam (24%), maar lager dan in 2008 (60%). Het aandeel bewoners met blauwe (controle en ambitie) leefstijl (17% in Rotterdam Centrum) is vergelijkbaar met het stedelijk gemiddelde (19%) en is gestegen ten opzichte van 2008 (12%).

Figuur 5.5 Leefstijl van bewoners, 2008 en 2012

Bron: De Grote Woontest

5.5 Tevredenheid met buurt

Huidig en gewenst woonmilieu van bewoners

Naast de indeling van bewoners naar leefstijlen is in De Grote Woontest ook onderzocht in hoeverre bewoners in het door hen gewenste woonmilieu wonen. Meer dan de helft van de bewoners in de binnenstad woont momenteel grootstedelijk, terwijl 44% dat ook wenst te doen. De vraag naar rustig stedelijk wonen is juist groter dan het aanbod: momenteel woont 8% van de bewoners rustig stedelijk, terwijl 21% dat wenst.

Het overschot aan woningen in grootstedelijk woonmilieu is in 2012 gedaald ten opzichte van 2008. Het tekort aan woningen in een rustig stedelijk woonmilieu is juist gestegen.

Tabel 5.13 Huidig woonmilieu van bewoners van Rotterdam Centrum, 2008 en 2012

Woonmilieu	2008			2012		
	Huidig	Gewenst	Saldo	Huidig	Gewenst	Saldo
Grootstedelijk	61%	46%	15%	54%	44%	10%
Bij winkels	9%	6%	3%	8%	7%	1%
Levendig stedelijk	23%	21%	2%	27%	18%	9%
Rustig stedelijk	5%	13%	-8%	8%	21%	-13%
Woonwijk met appartementen en eensgezinsw.	1%	3%	-2%	2%	3%	-1%
Woonwijk met eensgezinswoningen	0%	4%	-4%	0%	5%	-5%
Hoogwaardig	1%	5%	-4%	0%	2%	-2%
Landelijk	0%	2%	-2%	1%	1%	0%

Bron: De Grote Woontest

Tevredenheid met woon- en leefklimaat eigen buurt

In het onderzoek van de Veiligheidsenquête werd jaarlijks gevraagd of men tevreden is over de eigen buurt. De Veiligheidsenquête wordt momenteel eens in de twee jaar gehouden.

In Rotterdam Centrum is ruim acht op de tien van de bewoners tevreden over de eigen buurt. Dat is vergelijkbaar met 2009. De tevredenheid over de buurt is onder bewoners van Rotterdam Centrum hoger dan onder bewoners van heel Rotterdam.

Bewoners van Stadsdriehoek/CS kwartier (87%) zijn meer dan gemiddeld tevreden over de eigen buurt. Buurtbewoners van het Oude Westen (76%) zijn daarentegen minder tevreden dan gemiddeld in Rotterdam Centrum.

Tabel 5.14 Aandeel bewoners dat tevreden is met de eigen buurt, 2008, 2009 en 2011

	2008	2009	2011
Stadsdriehoek C.S. kwartier	82%	87%	87%
Oude Westen	64%	76%	76%
Cool/Nieuwe Werk/Dijkzigt	81%	84%	84%
Rotterdam Centrum	76%	83%	83%
Rotterdam	75%	74%	74%

Bron: Veiligheidsenquête, directie Veilig

Tevredenheid over de huidige woonsituatie in het algemeen

In het onderzoek voor het Wijkprofiel wordt aan de Rotterdammers gevraagd hoe zij de huidige woonsituatie in het algemeen beoordelen wanneer ze alles in overweging nemen (de woning, de mensen, de buurt, de voorzieningen, etc). Bijna 80% van de bewoners van Rotterdam Centrum is (zeer) tevreden over de huidige woonsituatie in het algemeen. Dit aandeel ligt hoger dan Rotterdam in zijn geheel (73%). De verschillen in het aandeel tevredenheid tussen de buurten van Rotterdam Centrum zijn groot: zo zijn 89% van de bewoners van Stadsdriehoek en Nieuwe Werk/Dijkzigt (zeer) tevreden en in het Oude Westen ligt dit met 64% veel lager.

Tabel 5.15 Aandeel bewoners dat (zeer) tevreden is over de huidige woonsituatie in het algemeen, 2011

	2011
Stadsdriehoek	89%
Oude Westen	64%
Cool	71%
CS Kwartier	84%
Nieuwe Werk/Dijkzigt	89%
Rotterdam Centrum	79%
Rotterdam	73%

Bron: OBI

6 Verbonden Binnenstad

Een aantrekkelijk en duurzaam ingerichte openbare ruimte met goede verbindingen en met een goed evenwicht tussen voetganger, fietser, openbaar vervoer en auto bevorderen de Citylounge.

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de openbare ruimte in de binnenstad. Vervolgens staat de bereikbaarheid van de binnenstad centraal. Tenslotte komt leefbaarheid in de binnenstad aan de orde.

6.1 Openbare ruimte

Oordeel van de Rotterdammers over de binnenstadsgebieden

In de Omnibusenquête is aan de respondenten gevraagd een rapportcijfer te geven voor verschillende plekken in de Rotterdamse binnenstad en de binnenstad als geheel. De binnenstad als geheel scoort een 7,0. Dat is gelijk aan 2012, maar hoger dan de jaren ervoor. Het aandeel Rotterdammers dat in 2013 een onvoldoende geeft aan de binnenstad als geheel is vrijwel gelijk aan de jaren daarvoor.

Het beste cijfer krijgen de winkelgebieden in de binnenstad, die een 7,2 scoren. Het aandeel Rotterdammers dat een onvoldoende geeft, is hier het laagst: slechts 5%. De winkelgebieden scoren daarmee vergelijkbaar als in eerdere jaren.

Het Waterfront (de rivierkades langs de Maas) scoort als goede tweede een gemiddeld rapportcijfer van 7,0. Sinds 2011 is dit rapportcijfer licht gestegen. De Lijnbaan krijgt gemiddeld een 6,7. De winkel- en uitgaansstraten in de binnenstad krijgen gemiddeld ook een 6,7. De lichte stijging vanaf 2011 in de beoordeling van deze straten zet ook in 2013 door.

Het gebied *Centraal Station en omgeving* krijgt voor het eerst een ruime voldoende: gemiddeld een 6,3. Dat is over vijf metingen bezien een stijgende lijn (in 2009 werd dit gebied aangeduid met Stationsplein/Kruisplein). Het aandeel Rotterdammers dat een onvoldoende geeft daalt dit jaar sterk. Uiteraard speelt bij de relatief lage waardering een grote rol dat dit gebied nog steeds behoorlijk in ontwikkeling is. Hoewel die ontwikkeling nog niet ten einde is, is de waardering al wel toegenomen.

Tabel 6.1 Gemiddelde rapportcijfers en percentage onvoldoendes voor verschillende plekken in de binnenstad, 2009-2013

	Gemiddeld rapportcijfer					Percentage onvoldoendes				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Winkelgebieden in de binnenstad (bijv. Beursplein, Koopgoot, Lijnbaan, Binnenwegplein, Oude Binnenweg, Hoogstraat)	6,8	7,1	7,1	7,1	7,2	9%	6%	6%	5%	5%
Waterfront: Rivierkades langs de Maas		6,8	6,7	6,9	7,0		10%	11%	9%	8%
Lijnbaan/Korte Lijnbaan			6,5		6,7			17%		13%
Winkel- en uitgaansstraten in de binnenstad (bijv. Nieuwe Binnenweg, West Kruiskade, Witte de Withstraat)	6,8	6,4	6,5	6,6	6,7	13%	19%	15%	13%	13%
Coolsingel, Hofplein, Churchillplein		6,7		6,8	6,6		10%		11%	12%
Binnenrotte					6,5					12%
Schouwburgplein	6,4				6,4	22%				20%
Stadhuisplein		6,5			6,3		17%			20%
Centraal Station en omgeving	4,9	5,3	5,4	5,7	6,3	56%	51%	46%	40%	25%
De binnenstad als geheel	6,7	6,8	6,7	7,0	7,0	11%	8%	8%	7%	8%

Bron: Omnibusenquête, OBI

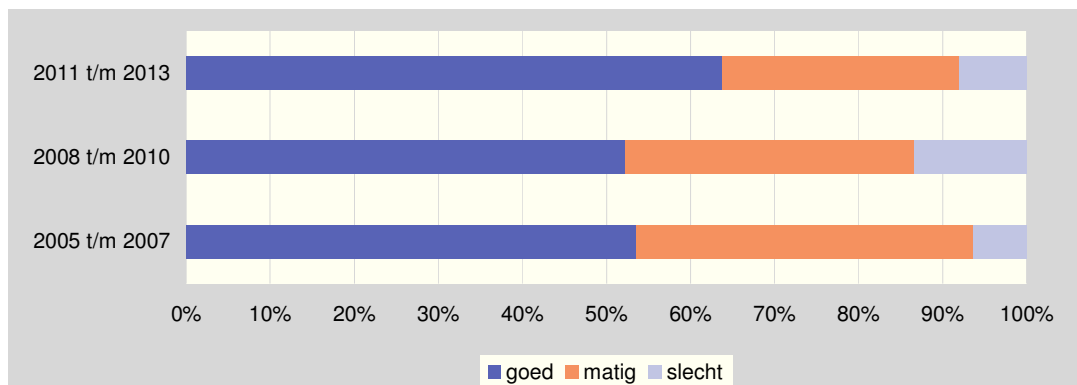
Tevredenheid van bewoners over straatmeubilair in de buurt

In de Omnibusenquête wordt aan de Rotterdammers jaarlijks gevraagd een oordeel te geven over het straatmeubilair, het onderhoud van groenvoorzieningen en het onderhoud van wegen als automobilist, fietser en voetganger. Het gaat hierbij om een oordeel over deze aspecten in de buurt waar men woont. In de volgende figuren staat het oordeel weergegeven. Voor deze monitor is het oordeel van de bewoners uit de binnenstad geselecteerd. Doordat de respons op deze aspecten per jaar te laag is, zijn de resultaten geldend voor de binnenstad van drie jaar samen genomen.

Bewoners van de binnenstad zijn in de periode 2011-2013 duidelijk positiever over het onderhoud van straatmeubilair en de groenvoorziening dan in de periodes daarvoor. Bijna tweederde van de bewoners uit de binnenstad beoordeelt het onderhoud van het straatmeubilair als goed en ruim de helft geeft dit oordeel over het onderhoud van de groenvoorziening. Ongeveer één op de tien binnenstadsbewoners is ontevreden over het onderhoud van het straatmeubilair of over de groenvoorziening in de buurt.

Wanneer gekeken wordt naar het onderhoud van wegen in de buurt zijn automobilisten het meest positief, ruim tweederde van de automobilisten beoordeelt het als goed. Het oordeel van fietsers en voetgangers ontloopt elkaar niet veel. Bijna zes van deze weggebruikers vindt het onderhoud van fietspaden en stoepen goed. Het positieve oordeel over het onderhoud van fietspaden laat in de afgelopen periodes een lichte stijging zien, terwijl het positieve oordeel over het onderhoud van de stoepen juist licht is gedaald.

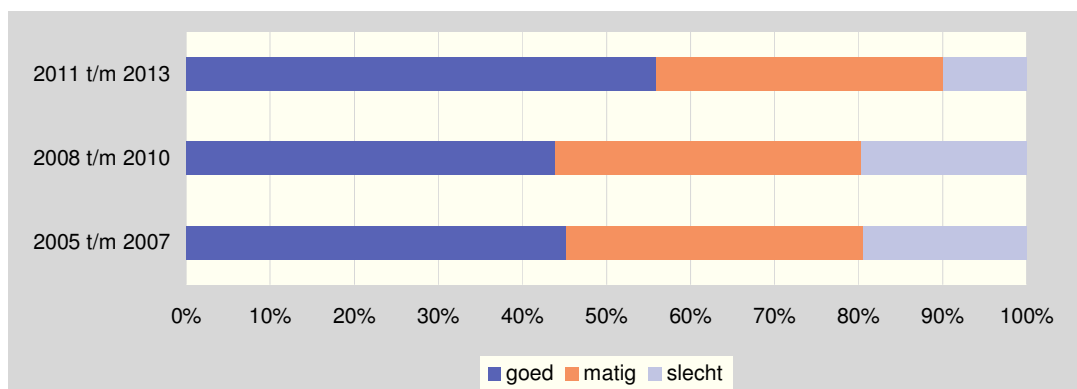
Figuur 6.1 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad over onderhoud van straatmeubilair in de buurt waar men woont, 2005-2013

Bron: Omnibusenquête, OBI

Tevredenheid van bewoners over groenvoorziening in de buurt

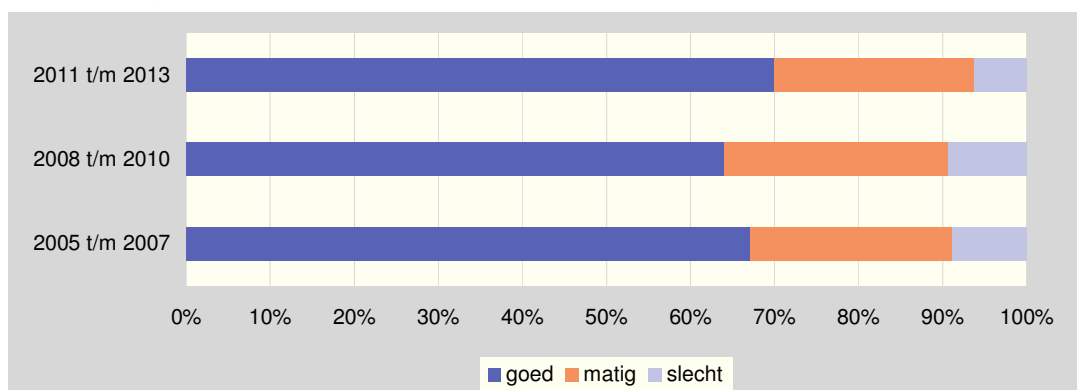
Figuur 6.2 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad over onderhoud van groenvoorziening in de buurt waar men woont, 2005-2013

Bron: Omnibusenquête, OBI

Tevredenheid van bewoners over onderhoud van wegen in de buurt

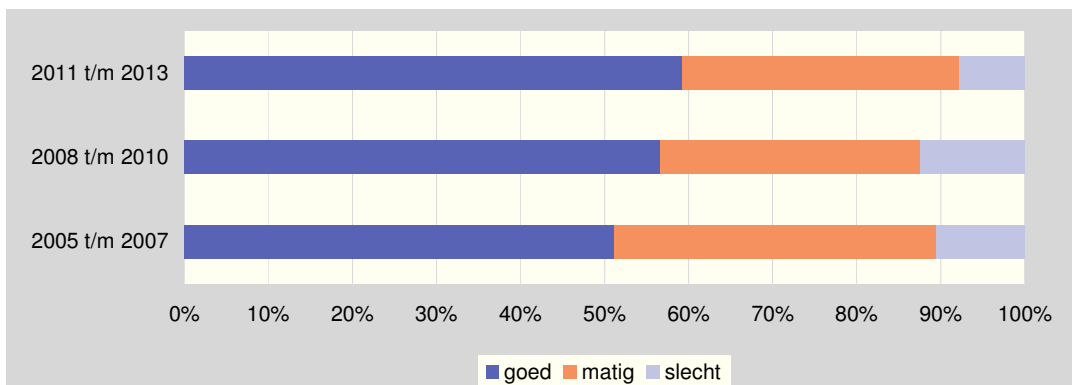
Figuur 6.3 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad als automobilist over onderhoud van wegen in de buurt waar men woont, 2005-2013

Bron: Omnibusenquête, OBI

Tevredenheid van bewoners over onderhoud fietspaden

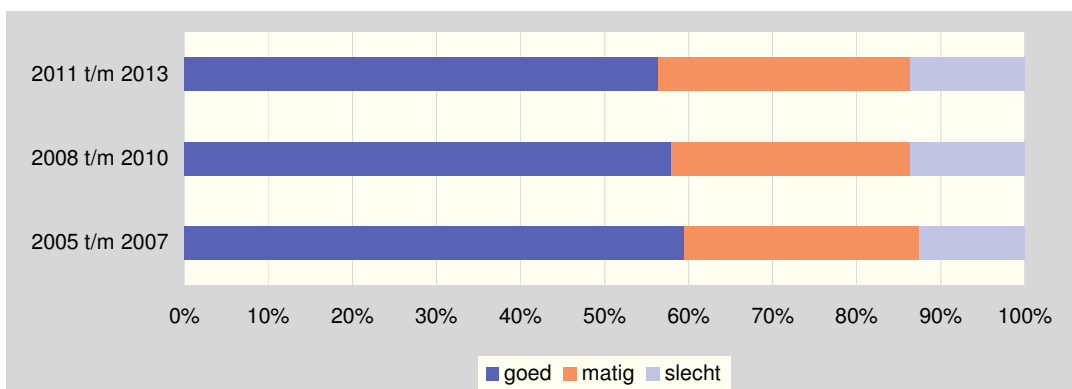
Figuur 6.4 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad als *fietser* over onderhoud van fietspaden in de buurt waar men woont, 2005-2013

Bron: Omnibusenquête, OBI

Tevredenheid van bewoners over onderhoud stoepen

Figuur 6.5 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad als *voetganger* over onderhoud van stoepen in de buurt waar men woont, 2005-2013

Bron: Omnibusenquête, OBI

Probleemvraag Omnibusenquête

Jaarlijks wordt in de Omnibusenquête aan Rotterdammers gevraagd wat de belangrijkste problemen in Rotterdam zijn die met voorrang moeten worden aangepakt. Respondenten mogen daarbij maximaal drie problemen in eigen woorden formuleren. Voor dit onderzoek is een selectie gemaakt voor de bewoners van de binnenstad. Aandachtspunt hierbij is dat het gaat om ervaren problemen in heel Rotterdam. De resultaten zijn dus niet 1-op-1 toepasbaar op de binnenstad.

Tabel 6.2: Belangrijkste problemen die in Rotterdam met voorrang moeten worden aangepakt volgens bewoners van de binnenstad (meerdere antwoorden mogelijk), 2008 - 2013

Probleem	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Criminaliteit, onveiligheid en drugsoverlast	56%	51%	64%	49%	45%	51%
Verkeersproblematiek	31%	35%	33%	38%	35%	34%
Vervuiling en beheer openbare ruimte	31%	32%	28%	32%	29%	31%
Bevolking(ssamenstelling)	15%	18%	16%	21%	9%	16%
Jeugdproblematiek	22%	20%	17%	19%	14%	16%
Werkloosheid/arbeidsongeschikth./armoede/e.d.	8%	6%	9%	11%	11%	16%
Kwantiteit/kwaliteit overige voorzieningen	14%	18%	14%	14%	10%	10%
Kwantiteit/kwaliteit openbaar groen	7%	9%	6%	8%	11%	10%
Verpaupering/verloedering wijken	10%	13%	6%	6%	9%	7%
Luchtvervuiling/milieu	11%	9%	6%	6%	4%	7%
Gemeentelijke lasten/gemeentel. zaken/overheden	4%	5%	10%	5%	11%	7%
Woningproblematiek	6%	7%	7%	6%	7%	6%
Overige overlast	5%	10%	5%	8%	13%	5%
Verkeerde stedenbouwkundige plannen	5%	7%	7%	2%	7%	5%
Overige problemen	7%	3%	3%	9%	2%	3%
Onderwijs	-	-	-	-	4%	3%
Kwantiteit/kwaliteit speelgelegenheid	1%	1%	0%	1%	0%	0%

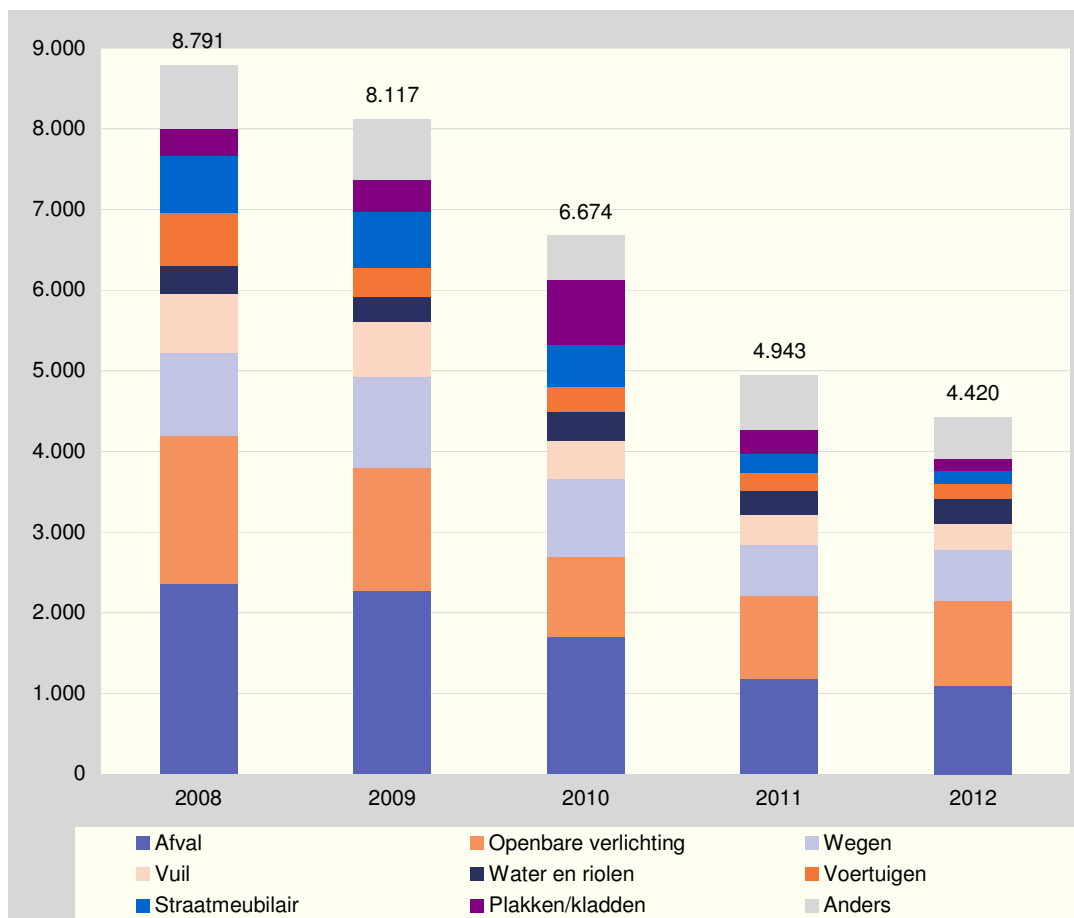
Bron: Omnibusenquête 2008-2013

Criminaliteit, onveiligheid en drugsoverlast is door de bewoners van de binnenstad het vaakst genoemd als probleem dat in Rotterdam met voorrang moet worden aangepakt. Ten opzichte van 2012 is dit probleem in 2013 wat vaker genoemd. Andere veelgenoemde problemen zijn verkeersproblemen (o.m. parkeren, bereikbaarheid), vervuiling en het beheer van de openbare ruimte, de bevolkingssamenstelling en de jeugdproblematiek. Vergeleken met het Rotterdamse gemiddelde wordt kwantiteit/kwaliteit van het openbaar groen door de binnenstadsbewoners vaker genoemd.

Meldingen buitenruimte

Bij Stadsbeheer worden de meldingen over de buitenruimte gedaan door burgers en anderen geregistreerd. In de volgende figuur staat het aantal meldingen over de buitenruimte in de binnenstad tussen 2008 en 2013 gedaan door burgers.

Figuur 6.6: Meldingen over de buitenruimte door burgers, 2008 - 2013

Bron: Stadsbeheer

Meldingen over afval in de binnenstad worden door de burgers het meest gedaan, gevolgd door meldingen over openbare verlichting, wegen en water en riolen.

Het aantal meldingen is in de afgelopen jaren sterk gedaald. In zowel de binnenstad als in geheel Rotterdam is het totaal aantal ontvangen meldingen gedaald. Navraag bij Stadsbeheer voor een verklaring voor de sterke daling van het aantal meldingen leert het volgende:

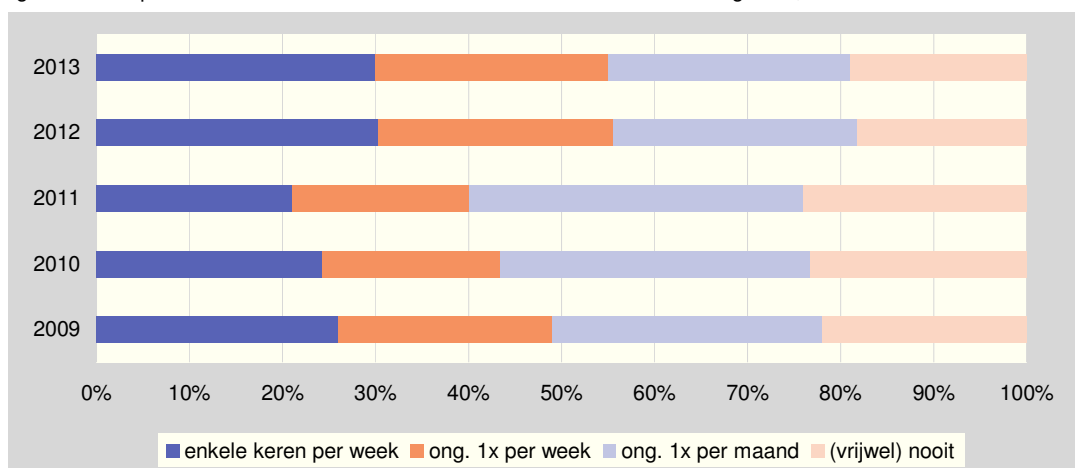
- de kwaliteit van de buitenruimte is verbeterd;
- na het doorgeven van een telefonische melding ontvangt de melder een ontvangstbevestiging en wordt op de mogelijkheid de status van de melding te kunnen volgen via "meldingen op kaart" en verwezen wordt naar de website van de gemeente;
- internetgebruik raakt steeds meer ingeburgerd en is goedkoper dan telefoneren;
- www.rotterdam.nl is toegankelijker gemaakt voor burgers, hierdoor is meer informatie via internet beschikbaar waardoor behoefte aan telefonische informatie is verminderd;
- het internetformulier is verbeterd. Is er eenmaal een melding via internet gedaan dan beschikt de melder over de "links";
- "meldingen op kaart" werpt zijn vruchten af: de melding is al zichtbaar op de kaart dus deze hoeft niet nogmaals gemeld te worden;
- begin 2010 is het telefoonnummer van de gemeente veranderd van 0800-1545 (gratis) naar 14010 (lokaal tarief).

6.2 Bereikbaarheid

Frequentie bezoek van Rotterdammers aan binnenstadsgebieden

Aan de respondenten van de Omnibusenquête is gevraagd hoe vaak komt men op verschillende plekken in de binnenstad komt. In Figuur 6.7 is te zien hoe vaak de Rotterdammers in de afgelopen jaren naar eigen zeggen in de Rotterdamse *binnenstad als geheel* komen. 55% van de Rotterdammers komt minimaal één keer per week in de binnenstad. Dit is vergelijkbaar met 2012, maar ligt beduidend hoger dan in 2010 en 2011. Toen kwam rond de 40% van de Rotterdammers iedere week naar de binnenstad.

Figuur 6.7 Frequentie van bezoek van Rotterdammers aan de binnenstad als geheel, 2009-2013

Bron: Omnibusenquête, OBI

Relatief veel Rotterdammers komen minmaal één keer per week in de winkelgebieden in de binnenstad (47%) en in het gebied van de Coolsingel, Hofplein, Churchillplein (39%). Daarnaast wordt het gebied bij het Centraal Station vaak bezocht. Hier komen relatief veel mensen meermalen per week, maar ook veel mensen (vrijwel) nooit. De Binnenrotte en het Waterfront worden het minst vaak door de Rotterdammers bezocht.

Tabel 6.3 Frequentie van bezoek van Rotterdammers aan verschillende binnenstadsgebieden, 2013

	enkele keren per week	ongeveer 1x per week	ongeveer 1 x per maand	(vrijwel) nooit	Totaal
Winkelgebieden in de binnenstad (bijv. Beursplein, Koopgoot, Lijnbaan, Binnenwegplein, Oude Binnenweg, Hoogstraat)	20%	27%	32%	20%	100%
Coolsingel, Hofplein, Churchillplein	18%	21%	34%	28%	100%
Lijnbaan	13%	21%	37%	29%	100%
Winkel- en uitgaansstraten in de binnenstad (bijv. Nieuwe Binnenweg, West Kruiskade, Witte de Withstraat)	15%	19%	29%	37%	100%
Centraal Station en omgeving	18%	15%	30%	37%	100%
Schouwburgplein	9%	16%	35%	40%	100%
Stadhuisplein	9%	16%	36%	40%	100%
Binnenrotte	9%	14%	28%	49%	100%
Waterfront: Rivierkades langs de Maas	8%	12%	32%	48%	100%
De binnenstad als geheel	30%	25%	26%	19%	100%

Bron: Omnibus

Dagdelen waarop Rotterdammers de binnenstad bezoeken

Sinds 2012 wordt aan de respondenten van de Omnibusenquête, die wel eens in de binnenstad komen, gevraagd hoe vaak ze 's ochtends, 's middags of 's avonds in de binnenstad zijn.

Een wekelijks bezoek aan de binnenstad in de middag is het meest populair onder de Rotterdammers die wel eens naar de binnenstad komen: 44% komt er minstens één keer per week. Het totale wekelijkse bezoek in de ochtend en avond is vergelijkbaar (respectievelijk 31 en 27%). Avondbezoekers komen wel minder vaak dan ochtendbezoekers.

Tabel 6.4: Aandeel Rotterdammers dat in de ochtend, middag of avond naar de binnenstad gaat naar frequentie, alleen Rotterdammers die wel eens in de binnenstad komen, 2013*

	(vrijwel) dagelijks	enkele keren per week	ongeveer 1x per week	ongeveer 1 x per maand	(vrijwel) nooit	Totaal
In de ochtend	10%	10%	11%	18%	51%	100%
In de middag	9%	16%	19%	28%	27%	100%
In de avond	5%	8%	14%	18%	54%	100%

*Gezien de hoge aantallen respondenten die op dagdelen geen antwoord hebben ingevuld, is ervoor gekozen om de respondenten die geen antwoord gaven bij de categorie '(vrijwel) nooit' op te tellen. Hierbij is er vanuit gegaan dat respondenten alleen de frequentie van het bezoek op de dagdelen hebben aangekruist waarop ze wel naar de binnenstad komen.

Bron: Omnibusenquête, OBI 2013

Het aandeel Rotterdammers dat in 2013 minimaal één keer per week op verschillende dagdelen in de binnenstad is, is vergelijkbaar met 2012. De middag is in beide jaren het meest populair, gevolgd door de ochtend en de avond.

Tabel 6.5: Aandeel Rotterdammers dat minimaal 1x per week in de ochtend, middag of avond naar de binnenstad komt. Gevraagd aan de Rotterdammers die wel eens in de binnenstad komen, in procenten, 2012 en 2013*

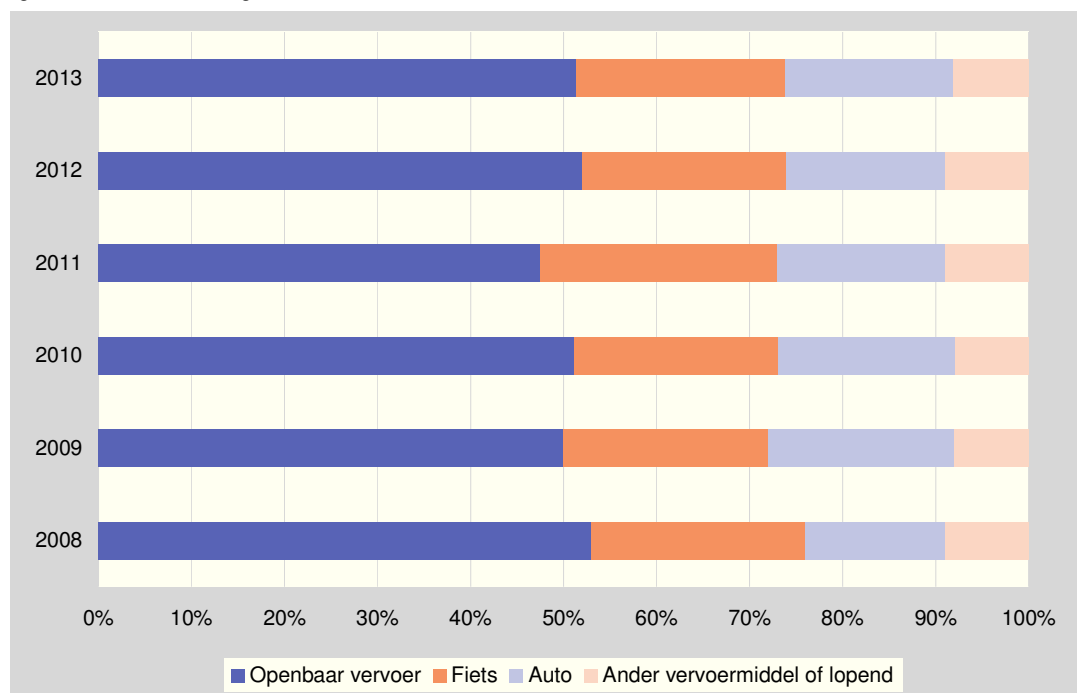
	2012	2013
In de ochtend	31%	31%
In de middag	46%	44%
In de avond	28%	27%

Bron: Omnibusenquête, OBI 2013

Vervoermiddelengebruik van bezoekers in het centrum & naar en van buiten Rotterdam

Jaarlijks wordt aan de Rotterdammers in de Omnibusenquête gevraagd met welk vervoermiddel zij meestal naar de binnenstad komen. Al jaren is het openbaar vervoer het meest gebruikte vervoermiddel (circa 50%) om naar de binnenstad te komen, gevolgd door de fiets en de auto (beiden ongeveer een vijfde). In 2011 geven Rotterdammers aan wat meer met de fiets te komen en wat minder met het openbaar vervoer. Het gebruik van de verschillende vervoermiddelen wisselt in de loop van de jaren niet veel.

Figuur 6.8 Vervoermiddelgebruik naar de binnenstad, 2008-2013

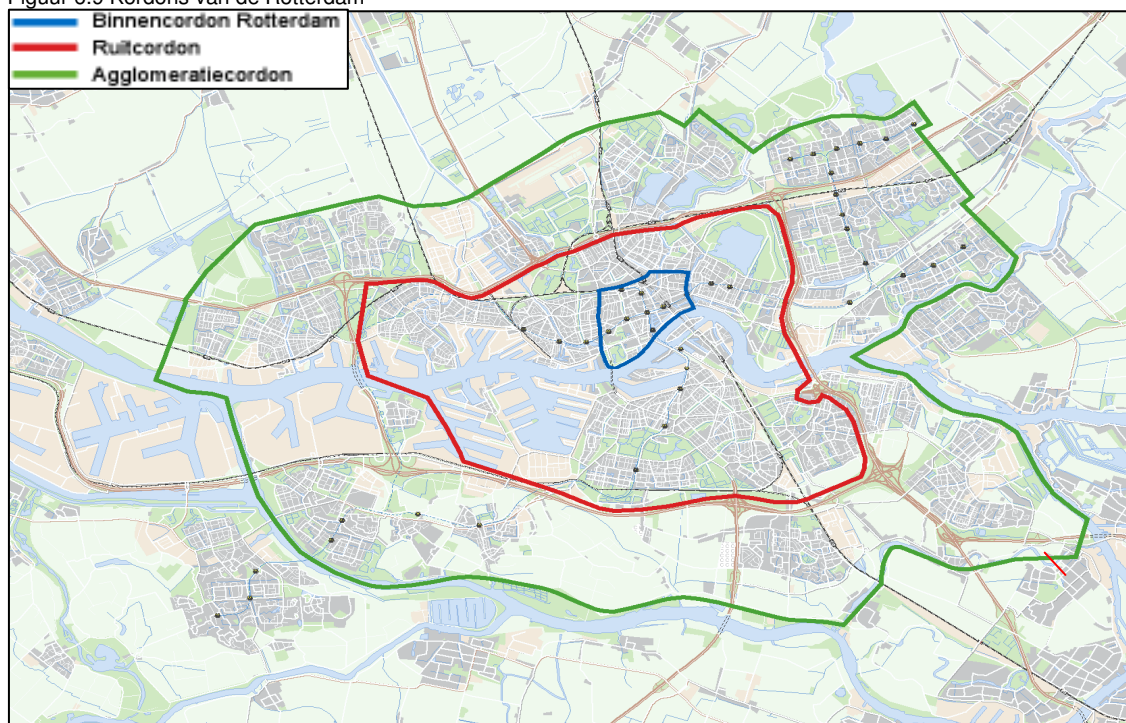

Bron: Omnibusenquête, OBI

Aantal voertuigen op kordons in de (binnen)stad

Het aantal voertuigen op drie kordons van Rotterdam wordt al sinds 1995 geteld. Het gaat hierbij om het binnenkordon rondom de binnenstad, het ruitkordon rondom de stad en het agglomeratiekordon.

Figuur 6.9 Kordons van de Rotterdam

Bron: Stadsontwikkeling

Op het binnenkordon werden in 2012 213.000 voertuigen op een werkdag tussen 07.00 en 19.00 uur geteld. Het aantal voertuigen op het binnenkordon is in de periode tussen 2008 en 2013 met 6% gedaald. Het aantal voertuigen op de ruitkordon en op de agglomeratiekordon is in deze periode minder sterk gedaald.

Figuur 6.10 Intensiteiten per werkdag tussen 07.00 en 19.00 uur op de kordons van Rotterdam in twee richtingen (aantal voertuigen *1.000), 2008-2012

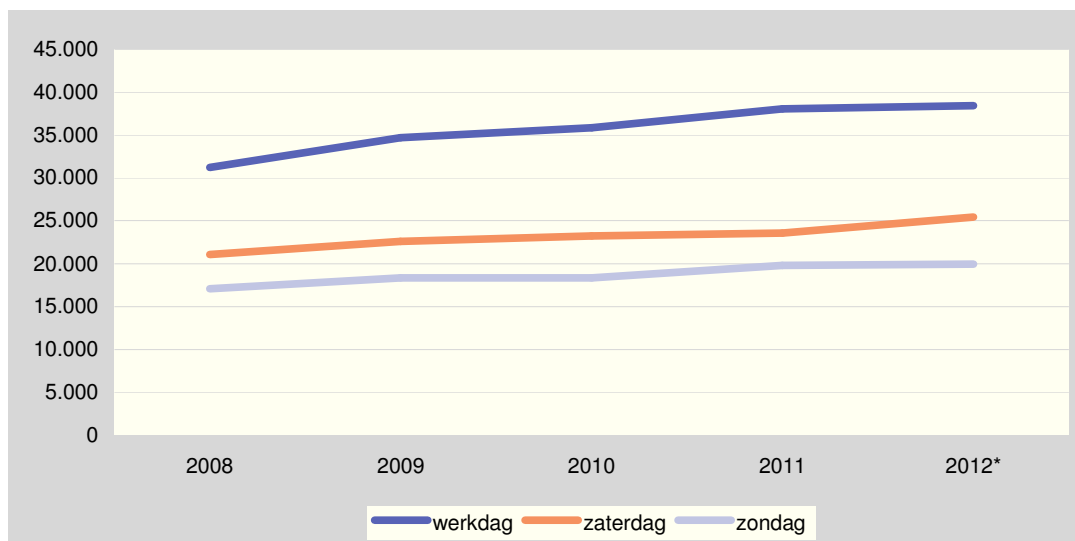
	2008	2009	2010	2011	2012	Ontwikkeling 2008-2012
Binnenkordon Rotterdam	226	231	225	221	213	-6%
Ruitkordon Rotterdam	582	593	583	577	579	-1%
<i>Ruitkordon waarvan op bundels</i>	<i>225</i>	<i>239</i>	<i>232</i>	<i>224</i>	<i>221</i>	<i>-1%</i>
<i>Ruitkordon waarvan op overige wegen</i>	<i>358</i>	<i>354</i>	<i>351</i>	<i>353</i>	<i>358</i>	<i>0%</i>
Agglomeratiekordon	816	823	821	823	803	-2%
<i>Agglomeratie waarvan op rijkswegen</i>	<i>605</i>	<i>608</i>	<i>592</i>	<i>610</i>	<i>592</i>	<i>-2%</i>
<i>Agglomeratie waarvan op overige wegen</i>	<i>211</i>	<i>215</i>	<i>229</i>	<i>213</i>	<i>210</i>	<i>0%</i>

Bron: Stadsontwikkeling

Aantal fietsers

Het aantal fietsers op zes telpunten in de binnenstad is sinds 2008 met 21% toegenomen. Vooral op werkdagen is het aantal fietsers gegroeid. De zes punten waarop geteld is, zijn: Erasmusbrug, Maastunnel, Weena, Willemsbrug, Oostplein en Rochussenstraat.

Figuur 6.11 Aantal fietsers per etmaal op verschillende dagen per week op zes telpunten in de binnenstad, 2008-2012

*Door werkzaamheden is er in 2012 niet geteld op de Weena, maar is een inschatting gemaakt van het aantal fietsers.
Bron: Stadsontwikkeling

De onderstaande tabel bevat de tellingen op de verschillende meetpunten in de binnenstad en de ontwikkeling tussen 2008 en 2012. De Schiekade ligt niet in de binnenstad, maar is wel een belangrijkste toeweg naar de binnenstad en is daarom opgenomen in deze tabel. Op de Erasmusbrug worden op een werkdag (per etmaal) de meeste fietsers geteld. De Schiekade heeft veel fietsers op zaterdag en zondag.

Tabel 6.6 Ontwikkeling aantal fietsers per etmaal op meetpunten in en naar de binnenstad 2008-2012

Meetpunt	2008			2012			Ontwikkeling 2008-2012		
	werkdag	zaterdag	zondag	werkdag	zaterdag	zondag	werkdag	zaterdag	zondag
Erasmusbrug	7.104	4.595	4.367	9.299	6.164	5.281	31%	34%	21%
Schiekade	8.084	7.083	5.037	9.046	8.037	5.637	12%	13%	12%
Oostplein	5.345	4.197	2.897	6.621	5.006	3.465	24%	19%	20%
Weena*	5.820	4.156	3.380	7.000	4.800	3.800	20%	15%	12%
Rochussenstraat	5.169	2.767	1.959	5.929	3.306	2.325	15%	19%	19%
Maastunnel	3.868	2.133	2.030	4.817	2.663	2.459	25%	25%	21%
Willemsbrug	3.936	3.230	2.453	4.782	3.470	2.633	21%	7%	7%
Totaal	39.326	28.161	22.123	47.494	33.446	25.600	21%	19%	16%

*Door werkzaamheden is er in 2012 niet geteld op de Weena, maar is een inschatting gemaakt van het aantal fietsers.
Bron: Stadsontwikkeling

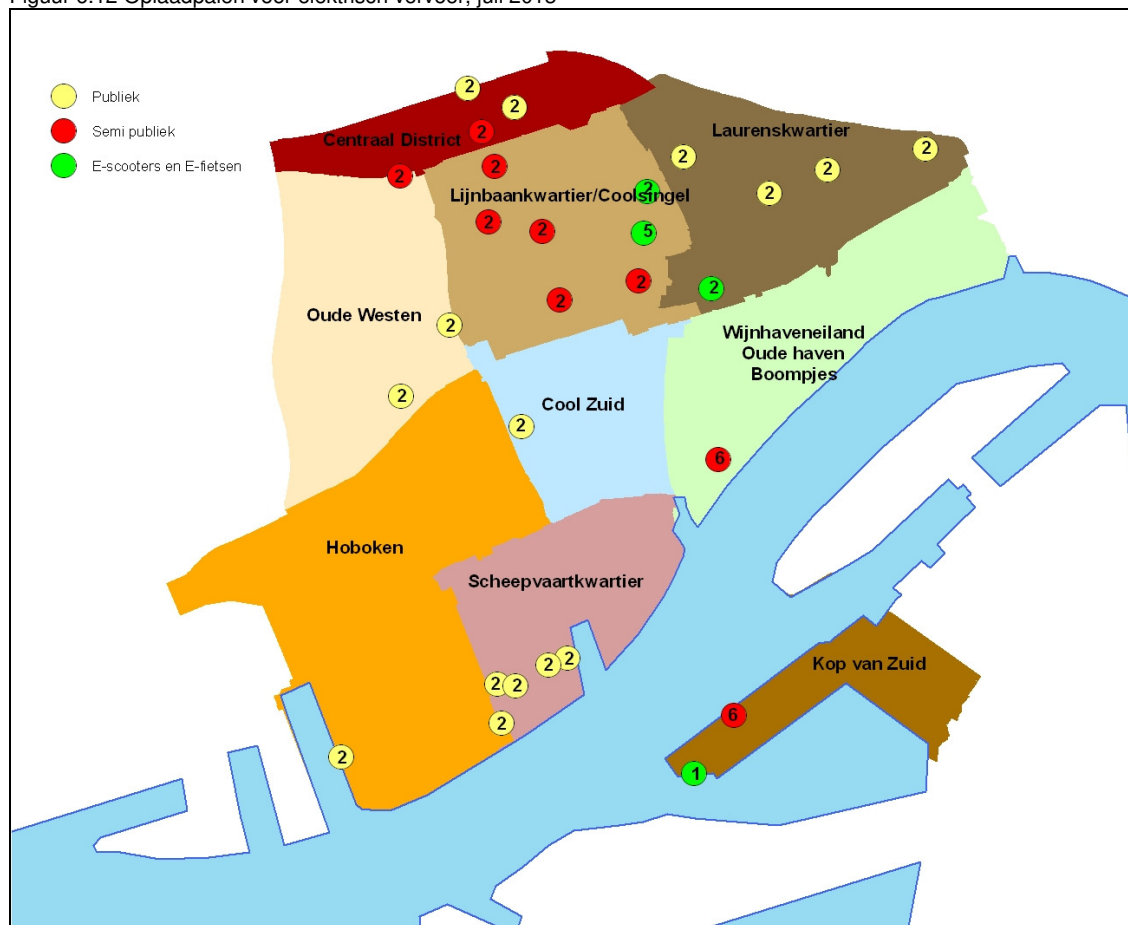
Elektrische oplaadpunten

De binnenstad is pilot gebied voor de introductie van elektrisch vervoer. Sinds 2009 is gestart met de voorbereiding van de realisatie van de elektrische oplaadpunten en die wordt nu duidelijk zichtbaar. In de volgende figuur staan de (semi-)publieke oplaadpunten die op dit moment in de binnenstad zijn gerealiseerd. Het gaat hier zowel om oplaadpunten voor elektrische auto's als oplaadpunten voor e-scooters en e-fietsen. In deze figuur staan de locatie en het aantal oplaadpalen per locatie weergegeven. Per oplaadpaal kunnen twee elektrische auto's worden bediend.

Momenteel kent de binnenstad 14 publieke oplaadpunten en tien semi-publieke oplaadpunten voor elektrische auto's. Daarnaast bevinden zich in de binnenstad nog eens vijftien private oplaadpunten voor elektrische auto's. De binnenstad heeft nog vier oplaadpunten voor

elektrische scooters en fietsen.

Figuur 6.12 Oplaadpalen voor elektrisch vervoer, juli 2013

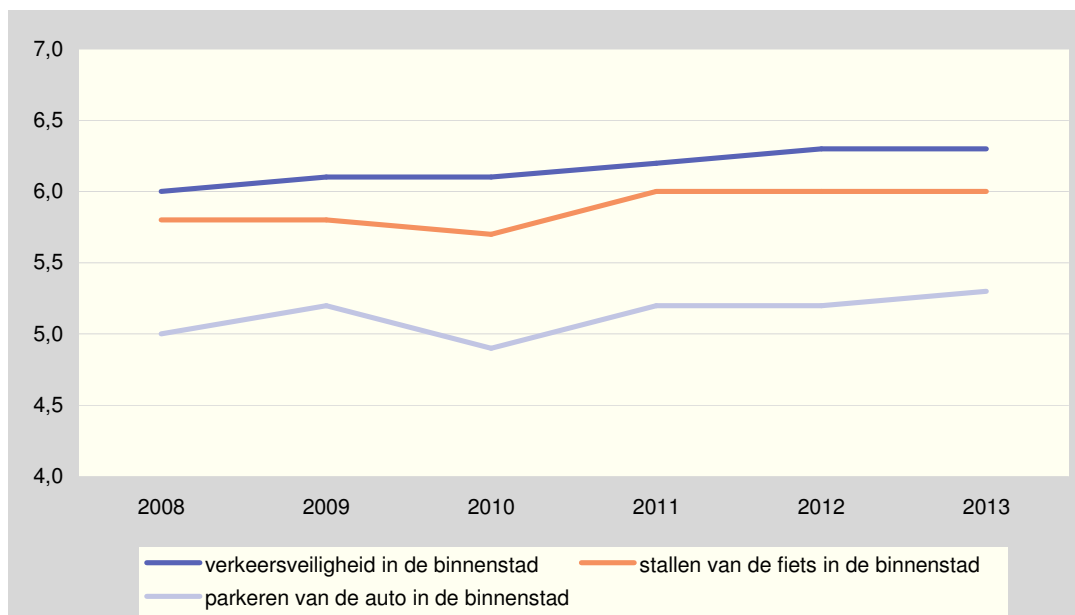
Bron: Rotterdam elektrisch

Oordeel over parkeren eigen auto, verkeersveiligheid en stallen van de fiets in de binnenstad

In de Omnibusenquête wordt aan de Rotterdammers jaarlijks gevraagd een oordeel te geven over een aantal verkeerskundige aspecten in de binnenstad. Het gaat hierbij om parkeren van de auto, het stallen van de fiets en de verkeersveiligheid. In de onderstaande figuur staan de gemiddelde rapportcijfers van de afgelopen jaren weergegeven.

Het minst tevreden zijn de bewoners over het parkeren van de auto in de binnenstad. In 2013 werd hiervoor gemiddeld een 5,3 gegeven, wat hoger is dan in 2008 (5,0). De verkeersveiligheid (6,3) en het stallen van de fiets (6,0) scoren beiden net een voldoende. De gemiddelden van deze aspecten zijn vergelijkbaar met 2012, maar liggen hoger dan de jaren ervoor.

Figuur 6.13 Beoordeling van Rotterdammers over parkeren van de auto, stallen van de fiets en de verkeersveiligheid in de binnenstad, 2008-2013

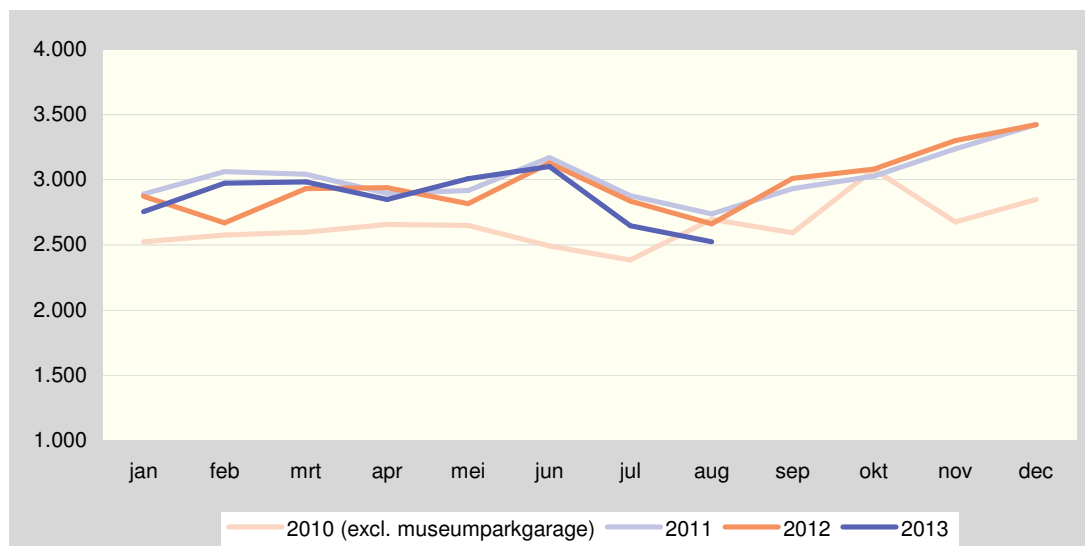

Bron: Omnibussenquête, OBI

Kortparkeeders in de parkeergarages in de binnenstad

Het gemiddeld aantal kortparkeeders in de parkeergarages in de binnenstad fluctueert per maand. Zo lag het aantal parkeeders in december 2012 beduidend hoger dan in augustus van dat jaar. Het totaal aantal kortparkeeders in de eerste helft van 2013 is vergelijkbaar met 2012.

Figuur 6.14 Gemiddeld aantal kortparkeeders per dag in de gemeentelijke parkeergarages in de binnenstad uitgesplitst naar maand, 2010 -2013

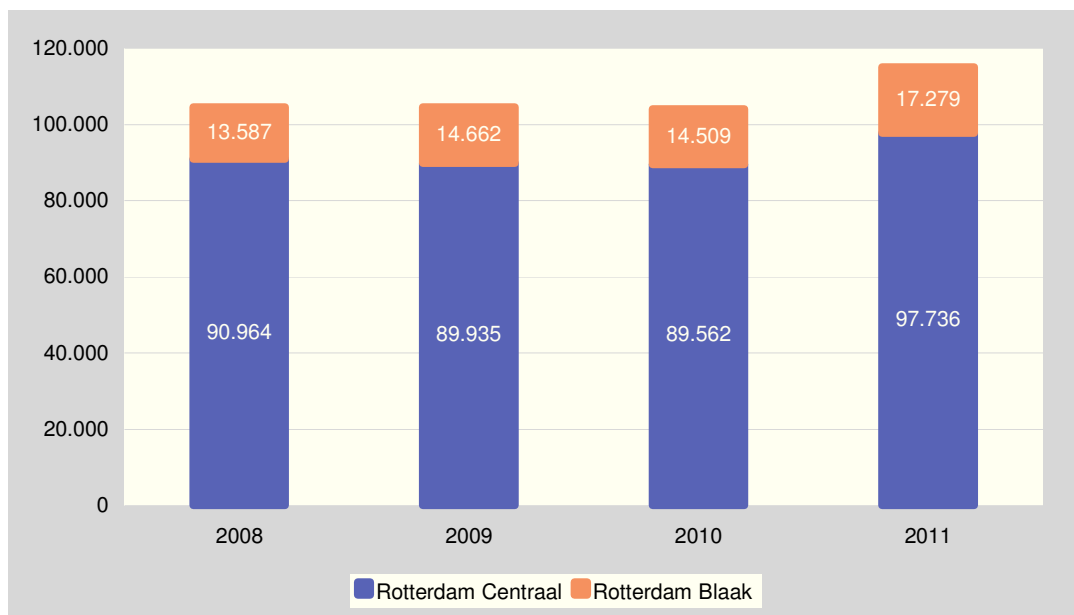

Bron: Stadsbeheer

Aantal in- en uitstappers op twee NS stations

Dagelijks stappen ruim 115.000 personen in en uit op de NS-stations in de binnenstad. Het merendeel maakt daarbij gebruik van Rotterdam Centraal. Het totale aantal in- en uitstappers op Rotterdam Centraal (+9% t.o.v. 2010) en Rotterdam Blaak (+19% t.o.v. 2010) is in 2011 sterk toegenomen.

Figuur 6.15 Aantal in- en uitstappers op een gemiddelde werkdag op NS-stations in de binnenstad, 2008 - 2011

Bron: NS

Aantal in- en uitstappers op metrostations

Op een gemiddelde werkdag in de winterperiode stappen bijna 217.000 in en uit op de verschillende metrostations in de Rotterdamse binnenstad. Het aantal in- en uitstappers is met 10% gedaald ten opzichte van 2008. 2008 was een piekjaar. Alleen metrostation Blaak kent een stijging van het aantal in- en uitstappers (+10%). Metrostation Beurs heeft van alle metrostations de meeste in- en uitstappers, gevolgd door het Centraal Station. In 2012 is het aantal in- en uitstappers op de verschillende stations vergelijkbaar met 2011.

Tabel 6.7 Aantal in- en uitstappers op een werkdag in de winterperiode op metrostations in de binnenstad, 2008 tot en met 2012

Metrostations	2008	2009	2010	2011	2012	Ontwikkeling 2008-2012
Beurs	126.800	117.300	108.900	111.700	111.200	-12%
Centraal Station	37.600	35.000	40.600	37.900	35.600	-5%
Blaak	19.800	19.200	22.100	20.500	22.000	11%
Dijkzigt	23.000	21.000	21.900	20.800	20.900	-9%
Stadhuis	14.200	13.500	12.200	11.100	10.800	-24%
Eendrachtsplein	12.000	10.100	10.600	9.900	10.300	-14%
Leuvehaven	7.800	7.200	7.200	6.200	6.100	-22%
Totaal	241.200	223.300	223.500	218.100	216.900	-10%

Bron: RET

6.3 Leefbaarheid

Gemiddelde score voor schoon (productnormering)

Voor de beoordeling van de openbare ruimte ten aanzien van schoon en heel is de zogenaamde productnormering ingesteld. Circa vier keer per jaar wordt op een groot aantal punten in de stad de openbare ruimte beoordeeld op een aantal onderdelen. Hierbij wordt de volgende score gehanteerd:

- niveau 1: zeer vuil en volledig kapot
- niveau 2: vuil en met gebreken
- niveau 3: rommelig
- niveau 4: opgeruimd in goede staat
- niveau 5: zeer schoon en volledig heel.

Al sinds 2009 is de score op de productnormering schoon in de binnenstad 4,5, zo ook in 2012. De productnormering voor Rotterdam scoort ook al jaren 4,5. Alle buurten scoren rondom het gemiddelde. De verschillen tussen de buurten zijn dan ook gering. Dijkzicht (4,7) scoort het hoogst van alle buurten.

Tabel 6.8 Gemiddelde score per buurt voor de productnormering schoon, 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Stadsdriehoek	4,2	4,4	4,5	4,5	4,5
Oude Westen	4,3	4,5	4,4	4,4	4,6
Cool	4,3	4,5	4,4	4,5	4,4
C.S. kwartier	4,2	4,5	4,5	4,7	4,4
Nieuwe Werk	4,3	4,5	4,7	4,8	4,6
Dijkzicht	4,2	4,4	4,5	4,6	4,7
Kop van Zuid	-	-	4,5	4,5	4,4
Rotterdam Centrum (excl KvZ)	4,2	4,5	4,5	4,5	4,5
Rotterdam	4,3	4,5	4,5	4,5	4,5

Bron: Roteb

Gemiddelde score voor heel (productnormering)

De score op de productnormering heel is in de afgelopen jaren vrijwel gelijk gebleven en ligt op 4,1. Ook het niveau voor de verschillende buurten scoort door de jaren heen rond datzelfde gemiddelde. Net als bij schoon scoort Dijkzicht net wat beter dan de andere buurten in de binnenstad. De score voor Rotterdam Centrum is in 2011 en 2012 hetzelfde als in Rotterdam.

Tabel 6.9 Gemiddelde score per buurt voor de productnormering heel, 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Stadsdriehoek	4,0	4,0	4,1	4,0	4,2
Oude Westen	4,1	4,2	4,1	3,9	4,1
Cool	4,0	4,0	4,1	4,0	4,1
C.S. kwartier	3,9	4,0	4,1	4,5	4,0
Nieuwe Werk	4,0	4,1	4,3	4,5	4,2
Dijkzicht	3,9	4,0	4,0	3,9	4,3
Kop van Zuid	-	-	3,8	3,9	4,0
Rotterdam Centrum (excl KvZ)	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1
Rotterdam	3,8	3,9	4,0	4,1	4,1

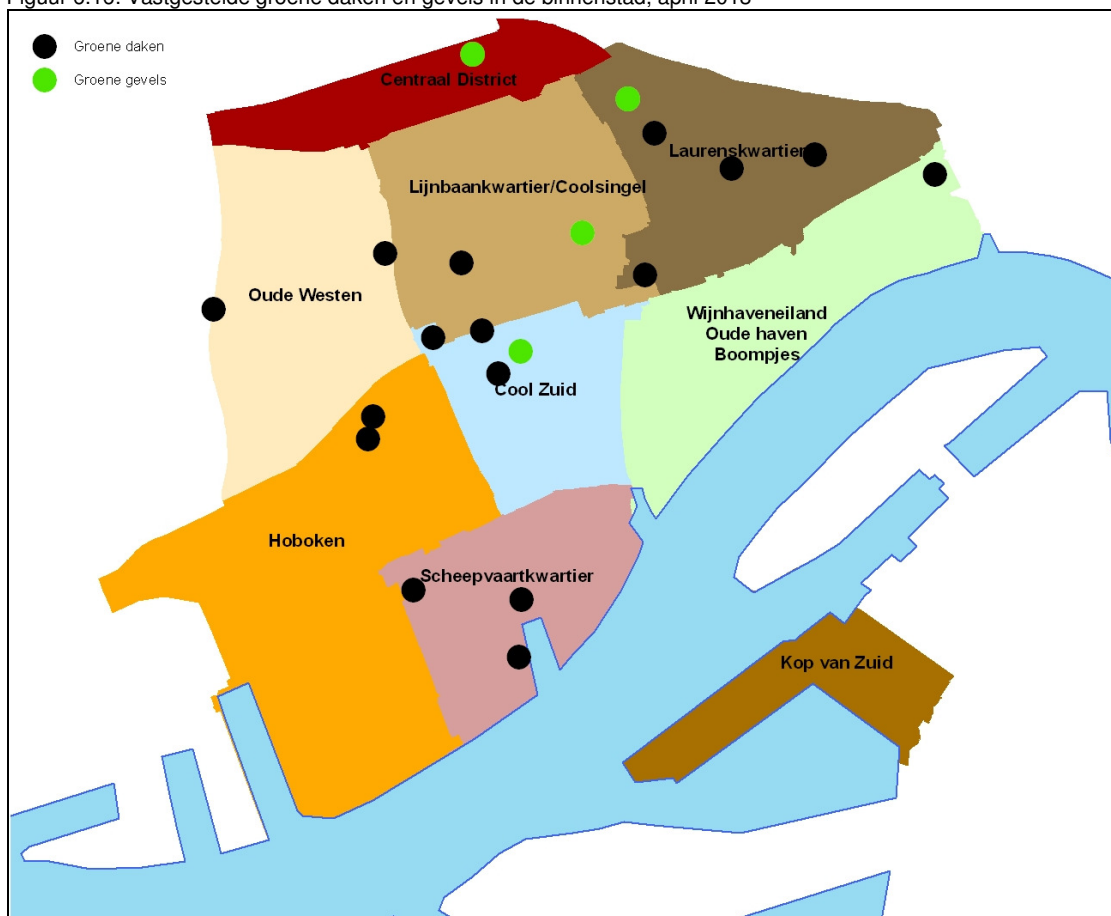
Bron: Stadsbeheer

Aantal m² groen dak, groene gevels en aantal bomen in de binnenstad

De binnenstad moet groener worden. Dat kan niet alleen door het planten van extra bomen, maar ook door groene gevels en het ontwikkelen van groene daken. De binnenstad telt in april 2013 ruim 12.000 m² aan vastgestelde groene daken. In juli 2011 was dat nog ruim 5.500 m² aan vastgestelde groene daken. De groene daken bevinden zich op zestien plekken in de binnenstad, in 2011 waren dat er negen.

Er zijn drie gebouwen voorzien van groene gevels: St Jacobsgarage, Parkeergarage West Blaak en de Delftsestraat. Met een totaal oppervlak van circa 5.500 m² (Bron: Eerste Bestuursrapportage 2011, Rotterdam). Daarnaast is er nog een tijdelijke groene gevel in de binnenstad op het terrein van het oude stadskantoor.

Figuur 6.16: Vastgestelde groene daken en gevels in de binnenstad, april 2013

Bron: Stadsbeheer

In de Binnenstad staan ruim 8.500 bomen. Sinds 2008 zijn er bijna 830 bomen in de binnenstad bijgekomen. Door de jaren heen zijn CBS-buurtten Nieuwe Werk (Park bij de Euromast), Cool en Oude Westen de boomrijkste gebieden. De minst boomrijke buurten zijn CS Kwartier en Kop van Zuid. Nieuwe Werk en Dijkzigt laten een sterke stijging zien in het aantal bomen vanaf 2008.

Tabel 6.10 Aantal bomen per CBS-buurt, 2008-2013

CBS-buurt	2008	2009	2010	2011	2012	2013	bomen per hectare 2011	Ontw. 2008-2013	
								absoluut	procentueel
Stadsdriehoek	2.433	2.449	2.419	2.465	2.429	2.476	14	43	2%
Oude Westen	982	996	977	1.001	997	996	18	14	1%
Cool	1.127	1.122	1.091	1.116	1.119	1.172	19	45	4%
CS Kwartier	225	225	229	228	161	63	2	-162	-72%
Nieuwe Werk	2.142	2.344	2.326	2.763	2.717	2.736	25	594	28%
Dijkzigt	529	520	520	521	763	766	15	237	45%
Kop van Zuid	238	244	249	249	297	297	5	59	25%
Totaal	7.676	7.900	7.811	8.343	8.483	8.506	15	830	11%

Bron: Stadsbeheer

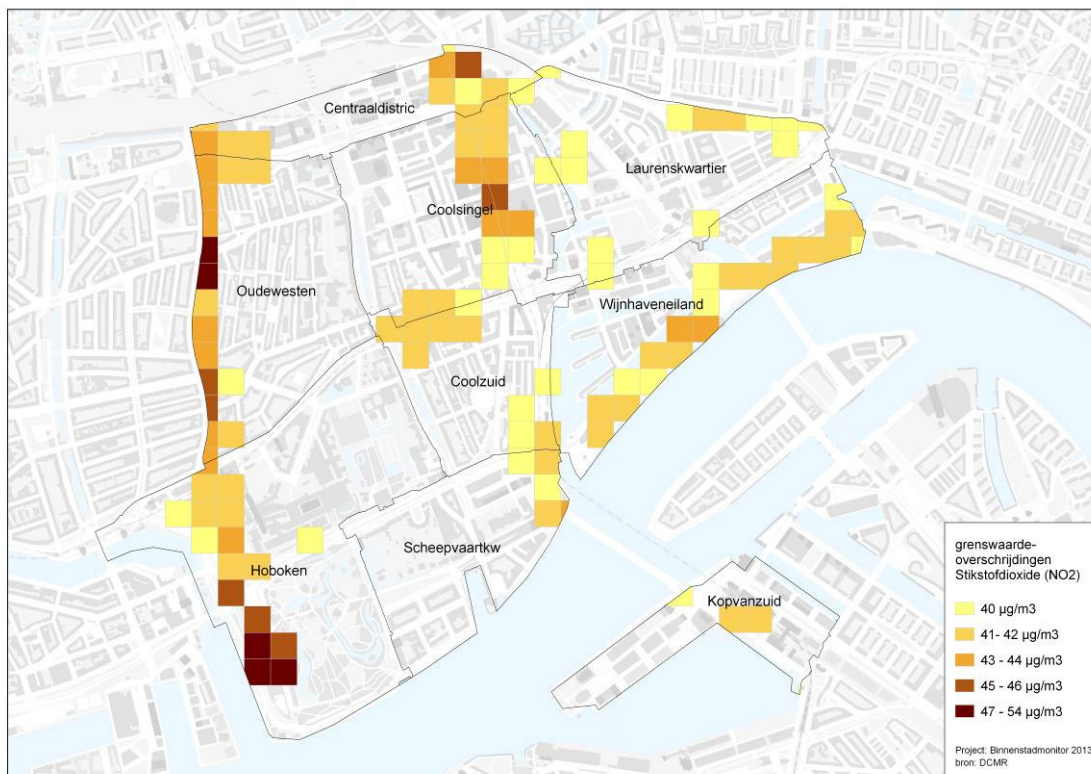
Luchtkwaliteit

In Nederland moet voldaan worden aan Europese luchtkwaliteitsnormen. Er zijn normen voor o.a. stikstofdioxide (NO₂), fijn stof (PM₁₀), koolmonoxide (CO) en benzeen. De voornaamste bronnen van luchtverontreiniging in Rotterdam zijn (weg)verkeer en industriële bedrijven. Wegverkeer is de belangrijkste bron voor NO₂ in de binnenstad van Rotterdam. Op locaties met veel stagnerend verkeer of een aanzienlijke hoeveelheid vrachtverkeer worden de hoogste NO₂-concentraties berekend.

De DCMR Milieudienst Rijnmond berekent in opdracht van de Stadsregio Rotterdam jaarlijks de luchtkwaliteit langs drukke wegen in het hele Rijnmondgebied. Hierbij wordt minimaal per 100m aan beide wegzijden de luchtkwaliteit vastgesteld. Berekend worden de NO₂-en PM₁₀-concentratie.

In de binnenstad van Rotterdam wordt de norm voor NO₂ op een aantal locaties overschreden. Indien de NO₂ concentratie hoger is dan 40 µg/m³ dan wordt de norm overschreden. De volgende figuur geeft een overzicht van de kleine gebieden waar de norm is overschreden. Het betreft de drukke en doorgaande wegen Henegouwerlaan, 's Gravendijkwal, Maasboulevard, Coolsingel en de Westblaak.

Figuur 6.17: Gebieden in de binnenstad met een grenswaarde overschrijding voor stikstofdioxide in 2012

De PM₁₀-concentraties in de binnenstad liggen ruim onder de norm. Andere componenten zoals benzeen en koolstofmonoxide (CO) liggen ook ruim onder de norm. (Bron: DCMR).

7 Bedrijvige Binnenstad

Realiseren van een binnenstad, die een gewilde vestigingsplek is voor ondernemers op alle niveaus (van multinational tot MKB) en vooral in de kansrijke clusters (zakelijke dienstverlening, medische sector, creatieve economie, detailhandel en vrijetijdseconomie).

In dit hoofdstuk komen de werkgelegenheid in verschillende sectoren in de binnenstad aan bod. Ook worden de hoeveelheid bedrijfsvestigingen en de ontwikkeling besproken. Vervolgens wordt ingegaan op de ontwikkeling van werkgelegenheid van twee kansrijke sectoren in de binnenstad, namelijk het medisch en creatief cluster. Tot slot komen het aantal winkels en het type winkelbezoeken aan de orde.

7.1 Werkgelegenheid en bedrijfsvestigingen

Dynamiek werkgelegenheid in de binnenstad

In deze paragraaf komt de werkgelegenheid van de binnenstad aan de orde. Dit is reeds besproken in hoofdstuk twee bij de targets van het programmaplan. De binnenstad bevat een groot deel van de stedelijke werkgelegenheid. Ruim een kwart van de in Rotterdam werkzame personen¹ werkt in de binnenstad (volgens het Bedrijvenregister Zuid-Holland, zie hoofdstuk 2). Het aandeel werkzame personen in de binnenstad is de afgelopen jaren licht gestegen. De werkgelegenheid in de binnenstad is in de periode 2008-2013 met 2% gestegen en in Rotterdam als geheel met twee procent gedaald.

In de volgende tabel is een uitsplitsing van de werkgelegenheid naar sector gemaakt. Eens in de 15 jaar wordt er een nieuwe sectorindeling gemaakt. Een vergelijking met jaren voor 2009 is bij deze uitsplitsing daarom niet mogelijk.

De werkgelegenheid in de binnenstad is in de periode 2009-2013 met 5% gestegen, terwijl de werkgelegenheid in Rotterdam in deze periode met 2% daalde. De grootste stijging komt voor rekening van het openbaar bestuur (16%). Alleen de sector onderwijs is in deze periode (fors) gedaald (22%).

De sector met de meeste arbeidsplaatsen in de binnenstad is de zakelijke dienstverlening. Ruim een derde van de werkgelegenheid in de binnenstad bevindt zich in deze sector (35%). De sector gezondheidszorg en welzijn is goed voor 19% en de 'overige sectoren' voor 17%. Verderop in deze rapportage zal een uitsplitsing van de werkgelegenheid naar het medisch en creatief cluster worden gemaakt.

¹ Het aantal werkzame personen is het aantal personen dat volgens het Bedrijven Register Zuid-Holland bij een vestiging binnen het aangegeven gebied 12 uur of meer per week werkzaam is.

Tabel 7.1 Ontwikkeling werkgelegenheid in de binnenstad naar sector, 2009-2013

Sectoren	2009*	2010*	2011*	2012	2013**	Ontwikkeling 2009-2013
Detailhandel	5.029	4.938	4.953	4.764	5.102	1%
Horeca	3.713	3.884	4.058	4.077	4.157	12%
Zakelijke dienstverlening	28.642	29.433	29.133	28.837	28.947	1%
Openbaar bestuur	8.088	8.909	8.972	9.466	9.409	16%
Onderwijs	6.238	5.662	5.187	5.302	4.860	-22%
Gezondheids- en welzijnszorg	13.947	14.861	15.131	16.025	15.718	13%
Overige sectoren	12.927	13.027	13.531	13.148	14.244	10%
Binnenstad Totaal	78.584	80.714	80.965	81.619	82.437	5%
Rotterdam	301.129	301.020	301.740	298.156	293.716	-2%

*Gegevens van 2009 tot en met 2011 zijn aangepast. Vanaf 2011 is Rozenburg in de cijfers voor Rotterdam als totaal opgenomen.

** Gegevens voor 2013 zijn voorlopig.

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

Werkzame personen van 1 tot 40 uur

Net als in de eerdere monitoren is ook in deze rapportage de definitie van een werkzame persoon als deze in het aangegeven gebied 12 uur of meer per week werkzaam. Personen met een contract van 1 tot 11 uur zijn daarbij niet meegerekend.

Gezien de huidige ontwikkeling in de economie ligt het voor de hand om ook naar het aantal personen dat werkzaam is met een contract van 1 tot 11 uur te kijken. De onderstaande tabel geeft daarvan een overzicht. In de binnenstad werken zo'n 5.000 personen met een contract van 1 tot 11 uur. Ten opzichte van 2008 is er een stijging van 3%, maar 2013 laat een daling zien ten opzichte van 2012.

Tabel 7.2 Ontwikkeling werkgelegenheid in de binnenstad, 2008-2013

Aantal werknemers	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	Ontwikkeling 2008-2013
met een contract van 12 uur of meer	80.674	78.584	80.714	80.965	81.619	82.437	2%
met een contract van 1 tot 11 uur	4.843	4.161	4.908	5.255	5.431	5.006	3%
Binnenstad Totaal	85.517	82.745	85.622	86.220	87.050	87.443	2%

* Gegevens voor 2013 zijn voorlopig

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

Werkgelegenheid per kwartier

De werkgelegenheid in de binnenstad is in de periode 2008-2013 met 2% gestegen. In Lijnbaankwartier/Coolsingel en het Scheepvaartkwartier is meer dan 10% van het aantal arbeidsplaatsen verloren gegaan. In Kop van Zuid (42%) en Laurenskwartier (29%) is het aantal arbeidsplaatsen in deze periode fors gestegen.

Tabel 7.3 Werkgelegenheid in de binnenstad en per kwartier, 2008-2013

Kwartier	2008	2009*	2010*	2011*	2012	2013**	Ontwikkeling 2008-2013
Centraal District	8.508	7.666	7.915	8.065	8.429	8.597	1%
Oude Westen	4.399	4.262	4.373	4.679	4.615	4.632	5%
Lijnbaankwartier/Coolsingel	21.445	20.324	19.772	18.513	18.096	18.750	-13%
Laurenskwartier	4.281	4.147	4.742	5.671	5.495	5.512	29%
Cool Zuid	5.309	5.517	5.369	5.560	5.521	5.258	-1%
Hoboken	12.836	13.446	13.180	13.148	12.882	12.732	-1%
Wijnhaveneiland/Oude Haven/Boompjes	9.092	8.231	8.418	8.130	9.434	9.468	4%
Scheepvaartkwartier	6.674	6.200	6.293	6.707	5.665	5.966	-11%
Kop van Zuid	8.130	8.791	10.652	10.492	11.482	11.522	42%
Binnenstad Totaal	80.674	78.584	80.714	80.965	81.619	82.437	2%
Rotterdam	300.236	301.129	301.020	301.740	298.156	293.716	-2%

*Gegevens van 2009 tot en met 2011 zijn aangepast. Vanaf 2011 is Rozenburg in de cijfers voor Rotterdam als totaal opgenomen.

** Gegevens voor 2013 zijn voorlopig.

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

Ontwikkeling bedrijfsvestigingen in de binnenstad

Het aantal bedrijfsvestigingen in de binnenstad heeft in de periode 2009-2013 geschommeld tussen circa 3.900 en 4.250 vestigingen; in 2013 zijn er 4.064 vestigingen in de binnenstad. De zakelijke dienstverlening heeft het grootste aantal vestigingen in de binnenstad (in 2013 1.640). De detailhandel en horeca zijn de enige sectoren waarin het aantal bedrijfsvestigingen tussen 2009 en 2013 licht is gedaald. Het aandeel vestigingen van de detailhandel en horeca liggen hoger dan het aandeel arbeidsplaatsen in deze sectoren. Dit zijn dan ook sectoren met vestigingen met een klein personeelsbestand.

Tabel 7.4 Ontwikkeling bedrijfsvestigingen in de binnenstad, 2009 - 2013

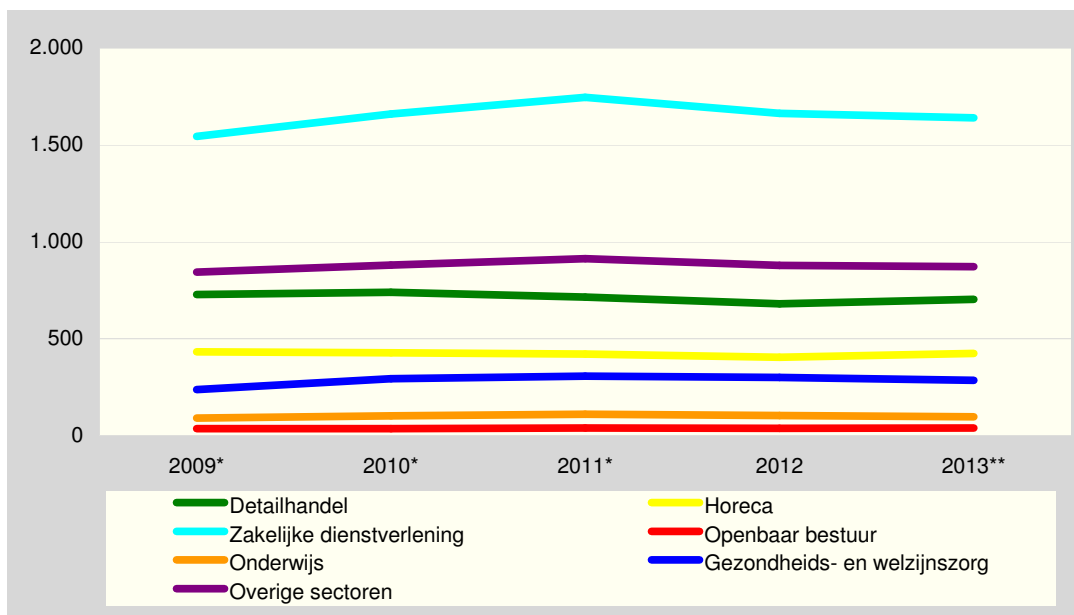
Sectoren	2009*	2010*	2011*	2012	2013**	Ontwikkeling 2009-2013
Detailhandel	728	740	715	681	704	-3%
Horeca	432	428	421	405	425	-2%
Zakelijke dienstverlening	1.544	1.660	1.745	1.663	1.640	6%
Openbaar bestuur	37	37	39	38	40	8%
Onderwijs	91	102	110	104	97	7%
Gezondheids- en welzijnszorg	237	294	308	301	286	21%
Overige sectoren	844	881	914	879	872	3%
Binnenstad Totaal	3.913	4.142	4.252	4.071	4.064	4%
Rotterdam	24.646	26.395	27.299	26.386	25.846	5%

*Gegevens van 2009 tot en met 2011 zijn aangepast. Vanaf 2011 is Rozenburg in de cijfers voor Rotterdam als totaal opgenomen.

** Gegevens voor 2013 zijn voorlopig

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

Figuur 7.1 Ontwikkeling bedrijfsvestigingen in de binnenstad, 2009 - 2013

*Gegevens van 2009 tot en met 2011 zijn aangepast. Vanaf 2011 is Rozenburg in de cijfers voor Rotterdam als totaal opgenomen.

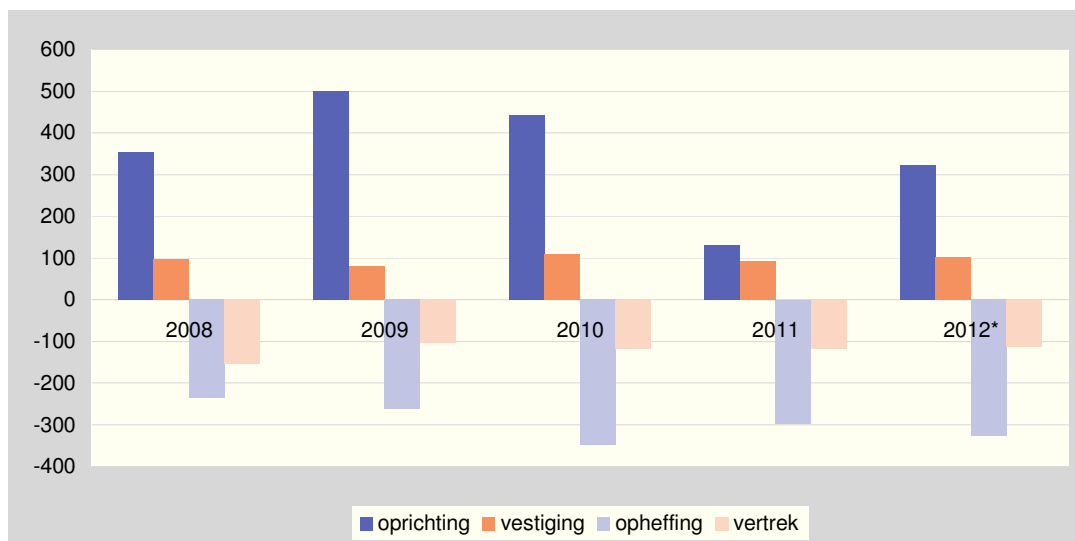
** Gegevens voor 2013 zijn voorlopig

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

Dynamiek bedrijfsvestigingen in Rotterdam Centrum

De volgende figuur geeft een overzicht van de dynamiek van bedrijfsvestigingen in Rotterdam Centrum (en dus niet het gebied van de binnenstad). De verandering in het aantal bedrijfsvestigingen als gevolg van opheffing, vertrek, oprichting en vestiging staat in dit overzicht weergegeven. In de periode 2008-2012 is 2011 het slechtste jaar. In dat jaar neemt het aantal bedrijfsvestigingen per saldo met 190 af. Dat is vooral het gevolg van minder nieuw opgerichte vestigingen. In 2012 nam het aantal vestigingen met 14 af.

Figuur 7.2 Dynamiek van bedrijfsvestigingen in Rotterdam Centrum , 2008-2012

**Gegevens voor 2012 zijn voorlopig.

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

7.2 Werkgelegenheid in het medisch en creatief cluster

Ontwikkeling medisch cluster in de binnenstad

Kansrijke sectoren voor de ontwikkeling van de binnenstad zijn de zakelijke dienstverlening, het medische cluster en de creatieve economie. In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid in het medisch cluster weergegeven. Het aantal vestigingen in het medisch cluster in de binnenstad is ten opzichte van 2009 met 21% gegroeid. De werkgelegenheid in dit cluster is met 13% gegroeid. De werkgelegenheid in de welzijnszorg is sterker gegroeid dan in de gezondheidszorg. Het aandeel van de medische bedrijven in de binnenstad in alle medische bedrijven in Rotterdam, is met 10% de afgelopen jaren vrijwel gelijk gebleven.

Tabel 7.5 Bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid medische cluster in de binnenstad, 2009-2013

	2009*	2010*	2011*	2012	2013**	Ontwikkeling 2009-2013
Vestigingen						
Gezondheidszorg	114	163	184	177	180	58%
Welzijnszorg	123	131	124	124	106	-14%
Totaal	237	294	308	301	286	21%
aandeel in alle bedrijven in de Binnenstad	6%	7%	7%	7%	7%	
aandeel in medische bedrijven in Rotterdam	10%	11%	11%	11%	10%	
Werkzame personen						
Gezondheidszorg	10.644	10.848	11.045	11.567	11.407	7%
Welzijnszorg	3.303	4.013	4.086	4.458	4.311	31%
Totaal	13.947	14.861	15.131	16.025	15.718	13%
aandeel in alle werkgelegenheid in de Binnenstad	18%	18%	19%	20%	19%	
aandeel in medische cluster in Rotterdam	27%	28%	28%	30%	29%	

*Gegevens van 2009 tot en met 2011 zijn aangepast. Vanaf 2011 is Rozenburg in de cijfers voor Rotterdam als totaal opgenomen.

** Gegevens voor 2013 zijn voorlopig.

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

Ontwikkeling creatieve cluster in de binnenstad

Ook het creatieve cluster is een kansrijk cluster voor de binnenstad. Het creatieve cluster bestaat uit bedrijfsvestigingen van verschillende sectoren en komt dus niet overeen met één van de sectoren uit tabel 7.1. Bij het creatieve cluster gaat het om bedrijven uit de kunstbranche, media en entertainment en de creatieve zakelijke dienstverlening.

Ten opzichte van 2009 is een sterke stijging te zien in het aantal bedrijfsvestigingen (56%). De stijging in het aantal personen dat in de binnenstad werkzaam is in het creatieve cluster, is tussen 2009 en 2013 met 11% gestegen. Deze stijging komt vooral door een groei van arbeidsplaatsen in de creatieve zakelijke dienstverlening (onder meer architectenbureaus, reclameontwerp- en adviesbureaus en interieur en modeontwerpers). Het aandeel in de totale werkgelegenheid van het creatieve cluster in Rotterdam is in de binnenstad de afgelopen jaren gestegen van 36% in 2009 tot 41% in 2013.

Tabel 7.6 Bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid creatieve cluster in de binnenstad, 2009-2013

	2009*	2010*	2011*	2012	2013**	Ontwikkeling 2009-2013
Vestigingen						
kunsten en cultureel erfgoed	98	117	139	140	138	41%
media en entertainmentindustrie	82	82	99	95	98	20%
creatieve zakelijke dienstverlening	128	236	258	243	244	91%
Totaal	308	435	496	478	480	56%
aandeel in alle bedrijven in de Binnenstad	8%	11%	12%	12%	12%	
aandeel in creatieve bedrijven in Rotterdam	18%	19%	19%	19%	19%	
Werkzame personen						
kunsten en cultureel erfgoed	1.686	1.768	1.728	1.654	1.611	-4%
media en entertainmentindustrie	736	487	445	449	679	-8%
creatieve zakelijke dienstverlening	514	1.225	1.135	1.114	962	87%
Totaal	2.936	3.480	3.308	3.217	3.252	11%
aandeel in alle werkgelegenheid in de Binnenstad	4%	4%	4%	4%	4%	
aandeel in creatief cluster in Rotterdam	36%	37%	37%	37%	41%	

*Gegevens van 2009 tot en met 2011 zijn aangepast. Vanaf 2011 is Rozenburg in de cijfers voor Rotterdam als totaal opgenomen.

** Gegevens voor 2013 zijn voorlopig.

Bron: Bedrijvenregister Zuid-Holland, bewerking OBI

7.3 Winkels

Aantal winkels en winkelvloeroppervlakte

De gegevens van Locatus geven aan dat in 2013 12% van alle winkels voor dagelijkse goederen in Rotterdam is gevestigd in de binnenstad. Van de winkels voor niet-dagelijkse goederen bevindt 25% zich in de binnenstad. In de binnenstad is het aandeel winkels voor niet-dagelijkse goederen (68%) dan ook groter dan in Rotterdam (56%). Het aandeel leegstand is in de binnenstad net zo groot als in Rotterdam (16%)

De gemiddelde vloeroppervlakte van winkels in de binnenstad van dagelijkse goederen is wat kleiner dan het Rotterdams gemiddelde. De gemiddelde vloeroppervlakte van winkels voor niet-dagelijkse goederen is juist iets groter. Dit is het gevolg van de aanwezigheid van relatief veel warenhuizen in de binnenstad.

Tabel 7.7 Aantal winkels en gemiddeld vloeroppervlak, 2013

	Winkels		Gemiddeld vloeroppervlak	
	Binnenstad	Rotterdam	Binnenstad	Rotterdam
Dagelijkse goederen	16%	27%	144	168
Niet dagelijkse goederen	68%	56%	253	246
Leegstand	16%	16%	180	148
Totaal absoluut	973	4.669		

Bron: Locatus, bewerking OBI

Het aantal winkels in de binnenstad is over de periode van 2008 tot en met 2013 vrijwel gelijk gebleven. De leegstand is in deze periode van 12% toegenomen naar 16%. Dit past in het

beeld van de economische crisis van de afgelopen jaren. In 2008 waren er nog 852 winkels van dagelijkse en niet-dagelijkse goederen in de binnenstad en in 2013 is dit gedaald naar 820. Het aantal winkels voor dagelijkse goederen is relatief sterker gedaald dan het aantal winkels voor niet dagelijkse goederen.

Tabel 7.8 Ontwikkeling winkels in de binnenstad, 2008-2013

	Winkels						Ontwikkeling 2008-2013	
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	absoluut	procentueel
Dagelijkse goederen	170	165	166	165	156	156	-14	-8%
Niet dagelijkse goederen	682	676	677	677	671	664	-18	-3%
Leegstand	118	93	130	133	163	153	35	30%
Totaal Binnenstad	970	934	973	975	990	973	3	0%

Bron: Locatus, bewerking OBI

Bijlagen

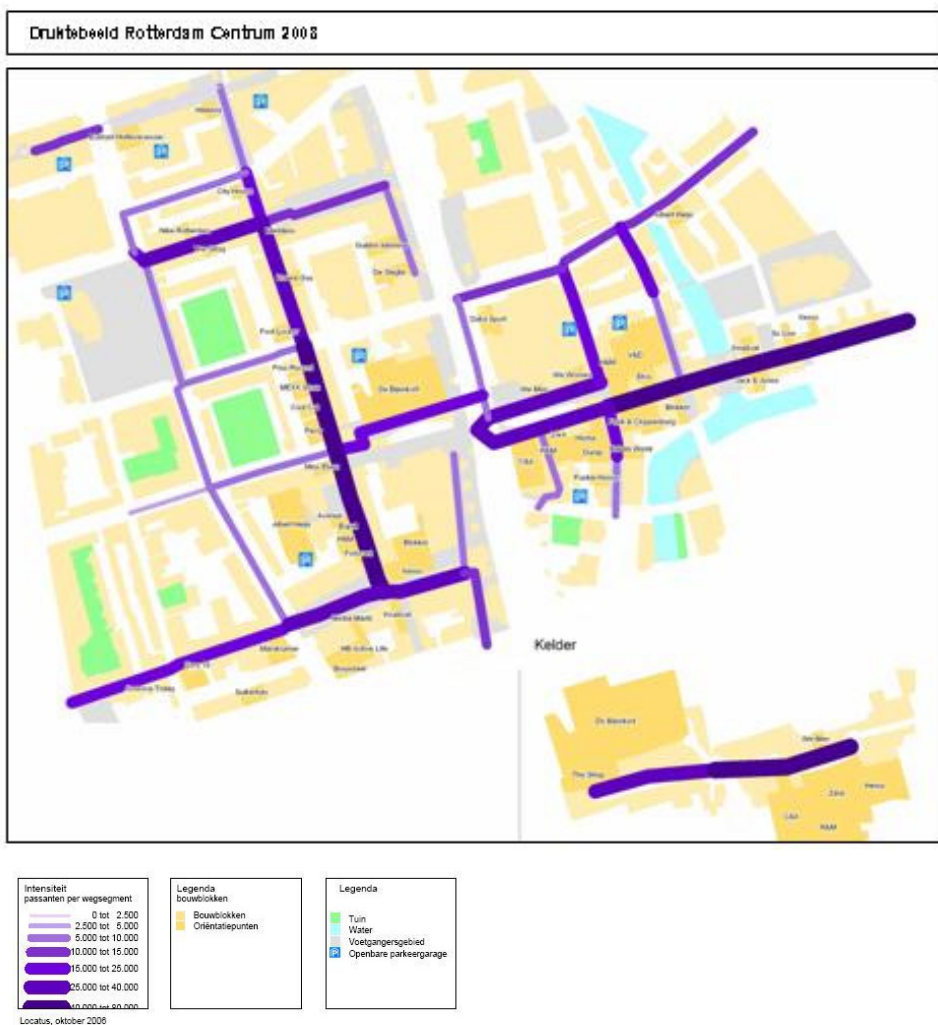
Bijlage A Indicatorenlijst

Targets programma binnenstad		pagina
1	Ontwikkeling aantal inwoners in de binnenstad en per kwartier	15
2	Ontwikkeling werkgelegenheid in de binnenstad	16
3	Aantal bezoekers aan de binnenstad	17
Indicatoren Levendige Binnenstad		pagina
1	Bezoekreden aan de binnenstad Nederlanders	21
2	Bezoekreden aan de binnenstad Rotterdammers	22
3	Bestedingspatroon bezoekers binnenstad	23
4	Bezoek aan de Centrummarkt	23
5	Beoordeling van de Centrummarkt door bezoekers	24
6	Bezoek aan attracties, musea en evenementen	25
7	Cultuurdeelname van Rotterdammers	27
8	Plintbebouwing en gebruik	28
9	Aantal horeacagelegenheden per kwartier	29
10	Aantal terrasvergunningen per kwartier	30
11	Ontwikkeling aantal hotelbedden in vier grote steden	30
12	Ontwikkeling gasten en overnachtingen in vier grote steden	31
13	Aantal vermeldingen in jaaboek NAi van gebouwen in Rotterdamse binnenstad	32
14	Aantal studenten in de binnenstad	32
Indicatoren Gastvrije Binnenstad		pagina
1	Imago van de stad: stellingen	35
2	Imago van de binnenstad: stellingen	35
3	Manier waarop Rotterdammers aan informatie komen over de binnenstad	36
4	Reden waarvoor Rotterdammers naar informatie zoeken over de binnenstad	37
5	Gemak om informatie te vinden over de binnenstad	37
6	Hoe vinden Rotterdammers de weg in de binnenstad	38
7	Veiligheidsindex	38
8	Onderzoek Meest Gastvrije stad	39
Indicatoren Binnenstad om in te wonen		pagina
1	Etnische samenstelling van inwoners van de binnenstad en per kwartier	43
2	Inwoners verdeeld naar leeftijdsklassen in de binnenstad en per kwartier	44
3	Samenstelling van huishoudens in de binnenstad en per kwartier	45
4	In- en uitstroom van gezinnen	46
5	Ontwikkeling aantal woningen in de binnenstad en per kwartier	47
6	Gemiddelde WOZ-waarde van woningen in de binnenstad	48
7	Aantal huur- en koopwoningen per kwartier	48
8	Inkomen per huishouden	50
9	Verdeling van inkomensklassen in de binnenstad, Rotterdam en Nederland	51
10	Aandeel bewoners met uitkering	51
11	Leefstijlen bewoners	52
12	Huidig en gewenst woonmilieu	53
13	Tevredenheid met woon- en leefklimaat eigen buurt	54
14	Algemene woontevredenheid	54

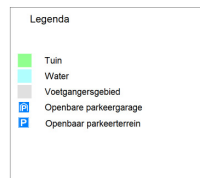
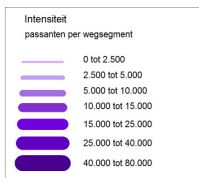
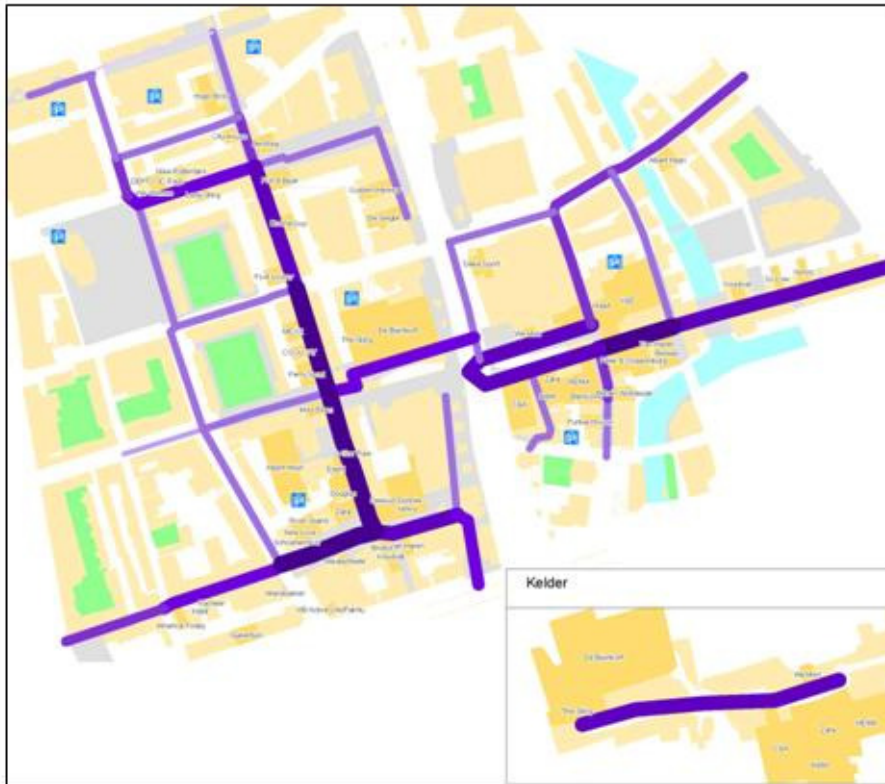
Indicatoren Verbonden Stad		pagina
1	Oordeel van de Rotterdammers over de binnenstadsgebieden	57
2	Tevredenheid van bewoners over straatmeubilair in de buurt	58
3	Tevredenheid van bewoners over groenvoorziening in de buurt	59
4	Tevredenheid van bewoners over onderhoud van wegen in de buurt, als automobilist	59
5	Tevredenheid van bewoners over onderhoud van wegen in de buurt, als fietser	60
6	Tevredenheid van bewoners over onderhoud van wegen in de buurt, als voetganger	60
7	Probleemvraag Omnibusenquête	60
8	Meldingen buitenruimte	61
9	Frequentie bezoek van Rotterdammers aan binnenstadsgebieden	63
10	Dagdelen waarop Rotterdammers de binnenstad bezoeken	64
11	Vervoermiddelengebruik van bezoekers in het centrum & naar en van buiten Rotterdam	65
12	Aantal voertuigen op bepaalde wegen in de binnenstad	65
13	Aantal fietsers	66
14	Aantal elektrische oplaadpunten, voor e-fietsen	67
15	Oordeel van Rotterdammers over parkeren eigen auto in de binnenstad	68
16	Oordeel van Rotterdammers over stallen van de fiets	68
17	Oordeel van Rotterdammers over verkeersveiligheid	68
18	Kortparkeerders in gemeentelijke parkeergarages	69
19	Aantal in- en uitstappers op twee NS stations	70
20	Aantal in- en uitstappers op metrostations	70
21	Gemiddelde score voor schoon (productnormering)	71
22	Gemiddelde score voor heel (productnormering)	71
23	Aantal m ² groen dak en groene gevels in de binnenstad	72
24	Aantal aantal bomen in de binnenstad	72
25	Luchtkwaliteit	73
Indicatoren Bedrijvige Binnenstad		pagina
1	Dynamiek werkgelegenheid in de binnenstad	75
2	Werkgelegenheid per kwartier	76
3	Ontwikkeling bedrijfsvestingen in de binnenstad	77
4	Dynamiek bedrijfsvestingen in de binnenstad	78
5	Ontwikkeling medisch cluster in de binnenstad	79
6	Ontwikkeling creatieve cluster in de binnenstad	80
7	Aantal winkels en winkelvloeroppervlakte	81

Bijlage B: Drukbeeld per dag

Op basis van passantentellingen Centrum Rotterdam, najaar 2008 en najaar 2010

Druktebeeld Rotterdam Centrum 2010

Locatus, september 2010

Bijlage C: Lijst tabellen en figuren

Tabellen

Tabel 2.1 Ontwikkeling aantal inwoners in de binnenstad en per kwartier, 2008-2013.....	15
Tabel 2.2 Ontwikkeling werkgelegenheid in de binnenstad, 2009-2013.....	17
Tabel 3.1 Voornaamste bezoekredenen van Rotterdammers om de binnenstad te bezoeken (meerdere antwoorden mogelijk, 2010 - 2013).....	22
Tabel 3.2 Aantal horecagelegenheden per kwartier, 2008-2013.....	30
Tabel 3.3 Aantal gelegenheden met een terrasvergunning, zomer 2011 en 2013.....	30
Tabel 3.4 Ontwikkeling aanbod hotelbedden in vier grote steden en Nederland, 2008-2012.....	31
Tabel 3.5 Gasten en overnachtingen in hotels, pensions en jeugdaccommodaties in vier grote steden en Nederland, 2008-2012.....	31
Tabel 3.6 Aandeel van de bevolking in leeftijd van 17 t/m 27 jaar dat student is, 2008/2009 en 2011/2012.....	33
Tabel 4.1 Imago van de binnenstad: aandeel Rotterdammers dat het (helemaal) eens is, 2012 en 2013.....	36
Tabel 4.2 Hoe krijgt men informatie over wat er in de binnenstad te doen is? In aandeel van alle Rotterdammers en van Rotterdammers die wel eens informatie krijgen, in procenten, 2013.....	36
Tabel 4.3 Zoekt u wel eens naar informatie over wat er in de binnenstad te doen is? In procenten, 2012-2013.....	37
Tabel 4.4 Gebruikte informatiebronnen bij het zoeken naar de weg in de binnenstad, in percentage van alle Rotterdammers en van de Rotterdammers die wel eens informatiebronnen gebruiken, 2013.....	38
Tabel 4.5 Ontwikkeling Veiligheidsindex per CBS-buurt, 2008, 2009 en 2011.....	38
Tabel 4.6: Per aspect ranking Rotterdam en de nummer 1 in het onderzoek Meest Gastvrije Stad, 2012 en 2013.....	41
Tabel 5.1 Ontwikkeling aantal inwoners in de binnenstad en per kwartier, 2008-2013.....	43
Tabel 5.2 Ontwikkeling etnische samenstelling in de binnenstad 2008-2013.....	44
Tabel 5.3 Etnische samenstelling per kwartier per 1-1-2013.....	44
Tabel 5.4 Ontwikkeling leeftijd in de binnenstad, 2008 en 2013.....	45
Tabel 5.5 Inwoners naar leeftijdsklassen per kwartier per 1-1-2013.....	45
Tabel 5.6 Ontwikkeling huishoudentypen in de binnenstad, 2008 en 2013.....	45
Tabel 5.7 Aantal gezinnen met kinderen in de binnenstad, 2008-2013.....	47
Tabel 5.8 Dynamiek van gezinnen met kinderen in de binnenstad, 2008-2012.....	47
Tabel 5.9 Aantal woningen per kwartier 2008-2013 (exclusief woningen waarvan de eigenaar onbekend is).....	48
Tabel 5.10 Gestandaardiseerd inkomen per huishouden per CBS-buurt, 2005-2010.....	51
Tabel 5.11 Ontwikkeling gestandaardiseerd huishoudensinkomen, 2005-2010.....	51
Tabel 5.12 Aandeel inwoners met een uitkering, 2008-2013.....	52
Tabel 5.13 Huidig woonmilieu van bewoners van Rotterdam Centrum, 2008 en 2012.....	54
Tabel 5.14 Aandeel bewoners dat tevreden is met de eigen buurt, 2008, 2009 en 2011.....	54
Tabel 5.15 Aandeel bewoners dat (zeer) tevreden is over de huidige woonsituatie in het algemeen, 2011.....	55
Tabel 6.1 Gemiddelde rapportcijfers en percentage onvoldoendes voor verschillende plekken in de binnenstad, 2009-2013.....	58
Tabel 6.2: Belangrijkste problemen die in Rotterdam met voorrang moeten worden aangepakt volgens bewoners van de binnenstad (meerdere antwoorden mogelijk), 2008 - 2013.....	61
Tabel 6.3 Frequentie van bezoek van Rotterdammers aan verschillende binnenstadsgebieden, 2013.....	64
Tabel 6.4: Aandeel Rotterdammers dat in de ochtend, middag of avond naar de binnenstad gaat naar frequentie, alleen Rotterdammers die wel eens in de binnenstad komen, 2013*.....	64
Tabel 6.5: Aandeel Rotterdammers dat minimaal 1x per week in de ochtend, middag of avond naar de binnenstad komt. Gevraagd aan de Rotterdammers die wel eens in de binnenstad komen, in procenten, 2012 en 2013*.....	65
Tabel 6.6 Ontwikkeling aantal fietsers per etmaal op meetpunten in en naar de binnenstad 2008-2012.....	67
Tabel 6.7 Aantal in- en uitstappers op een werkdag in de winterperiode op metrostations in de binnenstad, 2008 tot en	

met 2012	70
Tabel 6.8 Gemiddelde score per buurt voor de productnormering schoon, 2008-2012	71
Tabel 6.9 Gemiddelde score per buurt voor de productnormering heel, 2008-2012	71
Tabel 6.10 Aantal bomen per CBS-buurt, 2008-2013	73
Tabel 7.1 Ontwikkeling werkgelegenheid in de binnenstad naar sector, 2009-2013.....	76
Tabel 7.2 Ontwikkeling werkgelegenheid in de binnenstad, 2008-2013	76
Tabel 7.3 Werkgelegenheid in de binnenstad en per kwartier, 2008-2013	77
Tabel 7.4 Ontwikkeling bedrijfsvestigingen in de binnenstad, 2009 - 2013.....	77
Tabel 7.5 Bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid medische cluster in de binnenstad, 2009-2013.....	80
Tabel 7.6 Bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid creatieve cluster in de binnenstad, 2009-2013	81
Tabel 7.7 Aantal winkels en gemiddeld vloeroppervlak, 2013	81
Tabel 7.8 Ontwikkeling winkels in de binnenstad, 2008-2013	82

Figuren

Figuur 1.1 Geografische indeling kwartieren in de binnenstad	12
Figuur 2.1 Ontwikkeling werkgelegenheid Binnenstad en Rotterdam, 2008-2013	16
Figuur 2.2 Drukbeeld per dag op basis van passantentellingen Centrum Rotterdam, 2012.....	18
Figuur 2.3 Geschatte bezoekersaantallen per weekdag Centrum Rotterdam in 2008, 2010, 2011 en 2012	19
Figuur 3.1 Belangrijkste reden van bezoek aan Rotterdam, 2010 – 2012	22
Figuur 3.2 Bestedingen van Nederlandse toeristen en zakelijke bezoekers in 2010.....	23
Figuur 3.3 Bezoek van Rotterdammers aan Centrummarkt in Rotterdam in 2008-2011 en 2013	24
Figuur 3.4 Rapportcijfer Centrummarkt, 2008-2011 en 2013	24
Figuur 3.5 Aantal bezoeken per jaar aan attracties in de binnenstad*, 2008-2012.....	25
Figuur 3.6 Aantal bezoeken per jaar aan musea in de binnenstad*, 2008-2012.....	26
Figuur 3.7 Aantal bezoeken per jaar aan jaarlijks terugkerende evenementen in de binnenstad*, 2008-2012.....	27
Figuur 3.8 Cultuurdeelname van Rotterdammers, 2007, 2009 en 2011	28
Figuur 3.9 Gebruik van de plint op de begane grond, per kwartier 2013	29
Figuur 3.10 Aantal gasten en overnachtingen uitgesplitst naar nationaal en internationaal, 2008-2012	32
Figuur 3.11 Aandeel van de bevolking in de leeftijd van 17 tot en met 27 jaar dat student is, 2008/2009-2011/2012 ...	33
Figuur 4.1 Imago van de stad: aandeel Rotterdammers dat het (helemaal) eens is, 2008-2013	35
Figuur 4.2 Reactie op stelling over informatie de binnenstad, in percentage van Rotterdammers die wel eens informatie zoekt over wat er te doen is, 2013	37
Figuur 4.3 Ranking Meest gastvrije Steden in Nederland, 2009 t/m 2013	40
Figuur 5.1 Huishoudenstypen per kwartier per 1-1-2013.....	46
Figuur 5.2 Ontwikkeling gemiddelde WOZ-waarde van woningen, 2008-2012.....	48
Figuur 5.3 Aantal koopwoningen en huurwoningen in binnenstad en Rotterdam, 2008-2013.....	49
Figuur 5.4 Aandeel koopwoningen per kwartier op 1-1-2013, excl. woningeigenaar onbekend.....	50
Figuur 5.5 Leefstijl van bewoners, 2008 en 2012.....	53
Figuur 6.1 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad over onderhoud van straatmeubilair in de buurt waar men woont, 2005-2013.....	59
Figuur 6.2 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad over onderhoud van groenvoorziening in de buurt waar men woont, 2005-2013.....	59
Figuur 6.3 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad als <i>automobilist</i> over onderhoud van wegen in de buurt waar men woont, 2005-2013	59
Figuur 6.4 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad als <i>fietser</i> over onderhoud van fietspaden in de buurt waar men woont, 2005-2013.....	60
Figuur 6.5 Tevredenheid van bewoners van de binnenstad als <i>voetganger</i> over onderhoud van stoepen in de buurt	

waar men woont, 2005-2013	60
Figuur 6.6: Meldingen over de buitenruimte door burgers, 2008 - 2013	62
Figuur 6.7 Frequentie van bezoek van Rotterdammers aan de binnenstad als geheel, 2009-2013.....	63
Figuur 6.8 Vervoermiddelgebruik naar de binnenstad, 2008-2013.....	65
Figuur 6.9 Kordons van de Rotterdam.....	66
Figuur 6.10 Intensiteiten per werkdag tussen 07.00 en 19.00 uur op de kordons van Rotterdam in twee richtingen (aantal voertuigen *1.000), 2008-2012	66
Figuur 6.11 Aantal fietsers per etmaal op verschillende dagen per week op zes telpunten in de binnenstad, 2008-2012	67
Figuur 6.12 Oplaadpalen voor elektrisch vervoer, juli 2013.....	68
Figuur 6.13 Beoordeling van Rotterdammers over parkeren van de auto, stallen van de fiets en de verkeersveiligheid in de binnenstad, 2008-2013.....	69
Figuur 6.14 Gemiddeld aantal kortparkeeders per dag in de gemeentelijke parkeergarages in de binnenstad uitgesplitst naar maand, 2010 -2013	69
Figuur 6.15 Aantal in- en uitstappers op een gemiddelde werkdag op NS-stations in de binnenstad, 2008 - 2011	70
Figuur 6.16: Vastgestelde groene daken en gevels in de binnenstad, april 2013.....	72
Figuur 6.16: Gebieden in de binnenstad met een grenswaarde overschrijding voor stikstofdioxide in 2012.....	74
Figuur 7.1 Ontwikkeling bedrijfsvestigingen in de binnenstad, 2009 - 2013	78
Figuur 7.2 Dynamiek van bedrijfsvestigingen in Rotterdam Centrum , 2008-2012	79

Gemeente Rotterdam

**Gemeente Rotterdam
Rotterdamse Serviceorganisatie
Onderzoek en Business Intelligence
Blaak 34
3011 TA Rotterdam
Postadres:
Postbus 21323
3001 AH Rotterdam**

**T (010) 267 1500
E onderzoek@rotterdam.nl
I www.rotterdam.nl/onderzoek**